

„Magunktól csak gyűlölködni, hazudni, rombolni tudunk, és olyanokat is megsértünk, akik nálunk is sokkal kiszolgáltatottabb helyzetben vannak.”

Oratio oecumenica ► 2. oldal

„Tele van a Fő utca idegenekkel!» – jött a figyelemztetés. Majd elrettentésül három ördögarc kezdett villogni a monitoron. Aztán egy újabb mondat: »Csak két kilométer, és rohadt jó helyen lesznek.« ...akkor már végképp kétségbeestem.”

Határ menti tünődések ► 4. oldal

„Felkerestük azt a kutat, amelyet magyar és olasz katonák sokszor egyszerre látogattak. A forrás szent hely volt, a víz egyedüli használatáért egyik fél sem tett lépéseket. Felváltva töltötték meg demizson-jaikat, megkínálták egymást cigarettával.”

Minden elveszhet a háborúval ► 5. oldal

Kétszázhusz éves a lébényi templom ► 3. oldal

Ne hagyjunk senkit az út szélén ► 4. oldal

Interjú Balogh Kálmán cimbalomművésszel ► 6. oldal

„Tegnap a Gyimesbe” jártam...” ► 7. oldal

Munkaévkézdés az egyházkerületekben ► 8. oldal

Lelkésziktatások és ordinációk ► 3. és 9. oldal

FOTO: MESTER TIBOR

Hónapok óta érezzük, emberileg mennyire reménytelen a hazánkba tömegével érkező migránsok helyzetének kezelése. Borzalmas állapotok uralkodnak a pályaudvarok környékén, az aluljárókban és a parkokban. Valamit tenni kell – hangsúlyozta Fabiny Tamás püspök a Magyar Rádió Vasárnapi újság Lélektől lélekig rovatában augusztus 30-án.

► A menekültügyről szóló cikkeinket a 4. oldalon olvashatják

Tanévnyitó Aszódon

► Több mint kétszázan voltak jelen Aszódon az evangélikus pedagógus-konferencián, amelyen megalakították az Evangélikus Pedagógusok Országos Szakmai Egyesületét, valamint megtartották a 2015/2016-os tanévet indító intézményvezetői értekezletet is.

Varga Márta, egyházunk országos irodája nevelési és oktatási osztályvezetőjének köszöntőjét követően Gáncs Péter elnök-püspök a pedagógusok elhívására és felelősségére hívta fel a jelenlévők figyelmét. Előadásában dr. Fabiny Tamás, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke a reformáció eszméitörténeti hatásai közül a tanító egyház modelljét emelte ki: „A tanítás nemcsak a Kís káté alapján a családon belül, hanem az elemi iskolák hálózatának kiépítésével társadalmi szinten is teret kapott. Ebben Luther mint lelkes és

Melanchthon mint tanár együttműködése meghatározó volt.” Bölcs tanárok, okos diákok címmel tartott előadást az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektora. Dr. Szabó Lajos emlékeztetett: „Erőszakos parancsokkal nem lehet a hatékonyságot növelni. A mai pedagógusok felelőssége, hogy vonzó, sugárzó, őszinte hozzáállással szolgáljanak.”

Dr. Hafenschner Károly, a zsinat lelkési elnöke a reformáció mai üzenetét elemezve hangsúlyozta: „Nem a 16. századot, hanem a 21. század elejét éljük, így a reformáció üzenetét a ma

nyelvén, mai gondolkodásunkban kell keresnünk és felfedeznünk.” Dr. Fábri György, az Északi Evangélikus Egyházkerület felügyelője friss felmérések alapján rámutatott: „Szükséges szembenéznünk azokkal a folyamatokkal, melyek egyházunk létszámbeli fogyását jelentik, ezeket azonban nemcsak megállapítanunk kell, hanem építő lépésekkel csökkentenünk, megfordítanunk.” Az iskolákban bevezetett kötelező hit- és erkölcsoktatással kapcsolatban pozitív visszajelzések érkeztek – tette hozzá.

Az értekezleten ünnepélyes keretek között megalakult az Evangélikus Pedagógusok Országos Szakmai Egyesülete, amelynek elnökévé egyhangúlag Roncz Bélát, az aszódi gimnázium és kollégium igazgatóját választották meg.

■ GALAMBOS ÁDÁM

LAPZÁRTAKOR ÉRKEZETT

Ismét összevont tanévnyitó ünnepséget tartottak Nyíregyházán az evangélikus oktatási intézmények számára augusztus 31-én, 16 órától. A Nagytemplom zsúfolásig megtelt a nyíregyházi evangélikus iskolák diákjaival, kollégistákkal és az óvoda kicsinyeivel. A szabolcsi megyeszékhelyen, az egyik legjelentősebb hazai evangélikus gyülekezet városában az óvodától a felsőoktatásig – jelen van intézményfenntartóként egyházunk.

► Részletes tudósítás következő lapszámunkban

Segélyakció az iskolakezdéshez

Mire lapunk megjelenik, már megkapták a rászoruló gyermekek az ingyenes tanszercsomagokat, amelyeket az Ökumenikus Segélyszervezet (MÖS) idei Iskolakezdés együtt! akciója keretében állítottak össze. A szervezet munkatársai és önkéntesei folyamatosan dolgoztak, hogy a Magyar Posta segítségével mind az ezer gyerekhez eljussanak a csomagok az első becsengetés előtt. A munkába a MÖS népszerű önkéntesei, Wolf Kati és Katus Attila is bekapcsolódtak. Az önkéntesek közösen pakolták fel a csomagokat a

postautóra. A posta által kézbesített első tanszercsomagot pedig a családhoz Wolf Kati és Katus Attila vitte ki, ami külön meglepetés és öröm volt az ötgyermekes családnak.

Lehel László, a segélyszervezet igazgatója köszönetet mondott annak a több tízezer adományozónak, akik az elmúlt hetekben akár csak a 1353-as hívószám egyszeri felhívásával, de hozzájárultak a MÖS célkitűzésének megvalósításához. Megerősítette: tanévkezdésig minden csomag eljut a gyerekekhez. ► EvÉlet-infó

Lélekemelő összetartás – nehéz időkben

■ PRÖHLE GERGELY

Régóta tervezzük már, hogy újra megrendezzük a 2009 őszén első alkalommal megtartott országos presbitertalálkozót. Most, hogy végre elérkezett az idő, olyan programot állítottunk össze, amely a reformáció világtörténelmi jelenségének elemzésétől eljut egyházi, gyülekezeti életünk apró, ám jelentős részleteiig, de figyelmet fordít az egyes munkaágak jelenlegi helyzetére is. Lássuk be, nem könnyű feladat sok, igen különböző szakmai háttérű, ám a szolgálatban mindenképpen egyesülni tudó és akaró ember számára olyan programot összeállítani, amely konkrét információkkal szolgál, intellektuálisan megszólít, s egyúttal lélekemelő testvéri együttlétet is jelent.

A szeptember 19-i találkozó ilyennek ígérkezik. A budapesti Tüskecsarnokban, ott, ahol egy év múlva a közép-európai protestánsok találkozóját is tervezzük, lehetőség lesz nagy tömegben együtt lenni s kisebb közösségekben beszélgetni. Igyekezünk tehát egy jól működő gyülekezet életét egy napba sűríteni, abban a reményben, hogy a reformáció kezdetének két év múlva esedékes ötszázadik évfordulójára való készülődést segíteni tudjuk.

A 2017-es év ugyanis korántsem csak az ünneplésről szól. Hallani fogunk az egyházunk működését számszerűen kifejező statisztikai adatokat, s szó lesz a gyülekezeteinkben előforduló lehetséges konfliktushelyzetekről is. E fejtegetések célja korántsem az önmarcangolás, inkább a segítségnyújtás, a kiút keresés olyan helyzetekből, amelyek bármelyik gyülekezetünkben előfordulhatnak.

Azt régóta látjuk, hogy – bár előszeretettel ismétljük, hogy az egyház a gyülekezeteiben él – egyre nagyobb felelősség hárul a missziói parancs teljesítésében az intézményeinkre. Az elmúlt huszonöt év felemás „eredménye”, hogy míg az aktív egyháztagok száma drámaian csökkent, intézményeink száma nőttön-nő. Nem kétséges, hogy ez nemcsak a lelkészekre, hanem a presbiterekre is különleges feladatokat ró.

A legkisebb szóránygyülekezetből is látni, ismerni kell az egyház egyre szerteágazóbb intézményi működését, hogy megláthassuk az intézményi növekedésben rejlő óriási lehetőséget, azt az adományt, hogy a rendszerváltozással beállt politikai változás révén olyan eszközök kerültek a kezünkbe, amelyekkel Isten igéjének terjesztését szélesebb körben végezhetjük. Soha nem volt még nagyobb szükség oktatási, diakóniai intézményeink és gyülekezeteink szoros együttműködésére.

Ebben a szellemben kell új lendületet adnunk a presbiterképzésnek is, és így kell tekintenünk az iskolai hitoktatásban rejlő lehetőségre is. Ez utóbbi gyakran nehezen megoldható feladat elé állít lelkeseket, hitoktató-

kat, szülőket, de persze iskolákat is. Hogy megtaláljuk a megfelelő „szereposztást”, hogy az iskolai hitoktatás ne helyettesítse, hanem segítse, kiegészítse a gyülekezetben folyó munkát, ehhez bölcs belátás, jó szervezőmunka, lelkes pedagógusok és gyülekezeti tagok szükségesek.

A gyerekeinkben, a fiatal generációban rejlő reménység azonban nem lehet kellőképpen megalapozott, ha mindez nem a hagyományokra, az idős tapasztalatra épül. Azokéra, akik bizony jelentős többségben vannak közösségeinkben. Amikor az ő helyzetükről fogunk beszélgetni, akkor a generációk összekapcsolásának, a hagyomány, az elkötelezettség átadásának lehetőségét fogjuk fürkészni.

És persze beszélünk az ünnepről magáról, hiszen – nem vitás – büszkék lehetünk arra, hogy ötszáz esztendeje él a reformáció. Ezt a büszkeséget érdemes minden hivatkozás nélkül megjelenítenünk gyülekezeteinkben belül és kívül, újra és újra aláhúzva, hogy a mi szeretett evangélikus közösségeinkben élő derű, bizakodás nagyon ráférne a minket körülvevő világi környezetre is. A felügyelők, presbiterek fontos hídépítők az egyház belső élete és a külvilág között: egyfajta hírvivők, sőt akár misszionáriusok is lehetnek abban a közegben, ahová őket mindennapi munkájuk szólítja.

Amikor elkezdtük szeptember 19-i találkozóink szervezését, még nem sejtettük, hogy a minket körülvevő világ milyen mértékben fog megváltozni. A Magyarországra jövő migránsok áradata több mint idegenrendészeti kérdés. Az európai civilizáció s benne a keresztyén protestáns közösség sorsa egyikünk számára sem lehet közömbös. Ugyanakkor a segítségre szoruló, menedéket kérő emberhez is felebaráti szeretettel kell fordulnunk, bármely távoli tájról is érkeznek hozzánk. A segítségnyújtás kötelezettsége és a saját valóságunk felismerése, kultúránk iránti felelősség szorosan összefüggnek.

Egyházunknak a menekültek támogatására indított kezdeményezése, melyhez örvendetesen sok gyülekezet csatlakozott, a felebaráti szeretet gesztusa, ám egyúttal a mi szolgálatban egyesülő lutheránus közösségünk megerősítésének lehetősége is. Amikor ily drámai erővel rajzolódik ki előttünk egy civilizatorikus mértékű változás képe, akkor mérhetjük fel igazán, hogy milyen óriási a felelősségünk a reformáció ötszáz éves születésnapjának méltó megünneplésében.

Ennek jegyében hívünk és várunk szeptember 19-én a budapesti Tüskecsarnokba mindenkit, aki azt szeretné, hogy az ötszázadik évforduló ne egy végpont, hanem egy újabb kezdet lehessen az előttünk álló évszázadok evangélikusai számára is.

A szerző egyházunk országos felügyelője

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Mennyei Atyánk, aki Fiaid által örök szövetséget kötöttél velünk, hogy életünk legyen, hallgass meg könyörgésünket.

[Lektor:] Egy új munkaév kezdetén könyörgünk gyülekezetünkért. Segíts bennünket, hogy újrainduló alkalmaink a veled való találkozás alkalmai lehessenek. A megszokott időpontokat te tedd megszentelt idővé. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Mennyei Atyánk, különösen is kérünk gyermekeinkért, fiataljainkért. Te látod, mennyire leterheltek, és mennyi mindent vár el tőlük a tanulás időszaka. Kérünk, segíts nekik, hogy a közelemben fellelhető örök értékek felé is meglegyen bennük a nyitottság. Ne érezzék újabb terhelnek a hittanórát, az ifjúsági órát. Áldd meg mindazokat, akikre nevelésüket bíztad. Add, hogy egész gyülekezetünk fellelje a fiatalokban azokat az értékeket, amelyekkel megajándékoztad őket. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Könyörgünk egész országnak, tehetetlenségünkért a minket érő kihívások közepette. Urunk, te teremts köztünk gyűlést, mert magunktól csak gyűlölködni, hazudni, rombolni tudunk, és olyanokat is megsértünk, akik nálunk is sokkal kiszolgáltatottabb helyzetben vannak. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Urunk, könyörgünk minden szenvedőért. A szenvedő világért és a szenvedő emberért. Mindennek mélyén csak a veled való megújult kapcsolat lehet orvossága betegségeinknek. Adj erőt azoknak, akiket arra hívtál el ebben a világban, hogy enyhítsék a szenvedést és a fájdalmat. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lelkész:] Mennyei Atyánk! Jobban tudod nálunk, mire van szükségünk. Segíts meglátnunk minden napon a valóban szükségessé. Hálát adunk neked, hogy bízhatunk abban, hogy ezenfelül is elhalmozol bennünket ajándékaiddal, kezdedben tartod életünket, és megtartasz bennünket abban a szövetségben, amelyet kötöttél velünk a mi Urunk, Jézus Krisztus által.

[Gyülekezet:] *Amen.*

SEMPER REFORMANDA

„Ennek a szentségnek a gyümölcse a közösség és a szeretet, amely erőt ad a halál és minden gonosz ellen. A közösség pedig kettős: egyik az, hogy mi Krisztus és az összes szentek javában részesülünk; a másik pedig az, hogy mi adjuk oda magunkat minden keresztyén ember javára, amennyire csak képesek vagyunk, és ők kívánják. Ekképpen az önző szeretet ezzel a szentséggel önmagát irtja ki, és helyet enged a minden ember iránti önzetlen szeretetnek: így lesz a szeretetben való átalakulás révén egy kenyér, egy ital, egy test, egy közösség: ez az igazi keresztyén testvéri egység.”

▶ **Luther Márton:**

Krisztus valóságos szent testének sacramentumáról
(*Wiczián Dezső fordítása*)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 14. VASÁRNAP – GAL 5,16–24

Vadócból rózsát virágzó szeretet

Falusi gyerek lévén, számomra a nyár mindig a gyümölcséret, az ősz meg a szüreti időt jelentette. Ismertem a nyáregyházi kerteket, szőlősöket, bejártam a falut körülölelő erdők minden zegét-zugát, tudtam, hol, mikor és mi érik. A falusi gyerek szabadsága volt ez. A mai napig számban érzem a régi nyarak és ősök ízét. De mindez már továtúnt, a gyermekkorral együtt a múlt magába zárta azokat a falusi kerteket, az őszi csatangolásokat is...

Ezen a szüretidős vasárnapon gyümölcsökről szól hozzánk Isten igéje. Rossz gyümölcsökről, de jó gyümölcsökről is. A test cselekedeteiről és a Lélek gyümölcseiről.

Bruno Ferrero szalézi szerzetes egyik történetében egy kútnál három asszony ül, beszélgetnek. A fiakkal dicsekednek, mint oly sok édesanya. Beszélgetésüket csendben hallgatja egy öregember. Így dicsekszik az egyik asszony: az ő fia kiváló akrobata, oly gyors és ügyes, hogy senki sem ér a nyomába. A másik asszony rákontrázik, mondván, hogy az ő fia olyan szépen énekel, hogy amikor dalra fakad, még a madarak is megilletődve hallgatnak a fákon. A harmadik csendben ül, mire kíváncsian faggatják őt is az asszonyok: „Hát a te fiad? Mihez ért?” „Nem tudom, mit mondjak róla – válaszolja szerényen. – Jó fiú, de nincsenek különleges képességei.”

Kis idő múlva az asszonyok elindulnak hazafelé, cipelik a nehéz vizesvödöröket. Az öregember látja, hogy az úton jön egy fiatalember; előbb dupla szaltót csinál, majd cigánykereket hány, s az édesanyja büszkén nézi: „Látjátok, ő az én fiam!” Pár perc múltán újabb fiatalember érkezik, ő meg csodálatosan énekel, hangja mindenkit el-

büvöl. Az asszonyok őt is megcsodálják. Végül feltűnik egy harmadik ifjú, de ő se nem énekel, se nem produkálja magát különféle mutatványokkal. Odalép az édesanyjához, kiveszi kezéből a két vödört, és cipeli tovább.

Az asszonyok kíváncsian fordulnak az öreghez: „Na, mit szólsz a fiainkhoz?” „A gyermekeitekhez? – kérdezi az öreg. – Mert én csak egyet láttam...”

Mi lakik a másikban? Vajon mi módon tudjuk embertársunkról megállapítani, lakozik-e benne Isten Szelleme? Hallottam valakiről, aki egy gyülekezetben bemerítésre jelentkezett. Több ízben is leült vele egy bizottság, beszélgettek, faggatták – s végül elutasították a kérését.

Létezik-e valamiféle kérdéssor, amely alapján egyértelműen eldönthető a másiktól, hogy mi lakozik benne? Rendelkezünk-e a másik hitét megítélni képes látással?

Az az igazság, hogy olyan terület ez, amelyet csak a mindenható Isten lát tisztán és jól. Mi, emberek soha nem vagyunk és nem leszünk abban a helyzetben, hogy a másik ember hitéről százsázalékos biztonsággal megállapításokat tegyünk. Sokat tudunk és látunk, de sohasem mindent. Mert emberek vagyunk, emiatt tökéletlenek. És a másik is ember, ő meg önkéntelenül is fényezni képes a róla kialakult képet.

Mutasd meg a gyümölcseid, megmondom, ki vagy. A probléma azonban adott, nem kerülhetjük el, hogy időnként véleményt mondjunk. És Pál apostol Jézus Krisztust hívja segítségül, így nyújt nekünk segítséget. Gyümölcsöket említ, egyszerűen arra a közérthető képre utalva, miszerint a

jó fa jó és élvezetes gyümölcsöt terem, míg a rossz fa élvezhetetlent.

Ijesztően hosszú a test cselekedeteinek a listája – összesen tizenhét bűnből áll! És rögtön az elején négy cselekedet, amely mind a szexualitás körébe tartozik. De nyugodtan idesorolható az ötödik, a bálványimádás is. Mert ma sok-sok embertársunk életében minden mást kiszorítva első helyre férköztött be a szex. S ami a legfontosabb, ami minden mást megelőz az értékrendben, az bizony bálvánnyá lett. Annyi minden szól a szexről, az erotikáról, bármerre nézünk, valahol biztosan belebotlunk. Istennek ez a csodálatos és csak a házasságon belülré szánt ajándéka mostanra a totális szabadosság rabságába esett.

A Lélek gyümölcsei. Mi azonban figyeljünk ma inkább arra a másik, rövidebb listára, a Lélek gyümölcseinek a felsorolására! Ez a lista bár csak kilenc tagú, mégis milyen egyszerű gyümölcsöket tartalmaz! „Szeretet, öröm, békesség, türelem, szíveség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás.”

No de hogyan teremhetünk mi ilyen gyümölcsöket? Mert gyümölcsöt csinálni nem lehet, a gyümölcs, az terem. És minden fán pontosan olyan gyümölcs terem, mint amilyen az a fa. Az is tény, hogy a Lélek gyümölcseit nem lehet sem neveléssel, sem tanítással, sem jutalmazással, sem büntetéssel kicsikarni az emberből. Mert a Lélek gyümölcsei eredendően nem nemes emberi tulajdonságok, hanem krisztusiak. Lám, Nikodémus is, aki vélhetően komoly istenhívó, kegyes életű, nagy tudású zsidó ember volt, őszintén kutatta a létező legjobb utat. De Jézus ennek az

A VASÁRNAP IGÉJE

embernek is azt mondta: „*Újjonnan kell születnetek.*” (Jn 3,7)

Nem tudunk magunktól megváltozni. Ez képtelenség, egyszerűen lehetetlen. De ezért jött Jézus! Ezért lett Isten Fia emberré, hogy általa nyerjünk új természetet, pontosabban, hogy nekünk ajándékozza az ő természetét.

Ha a test cselekedeteinek súlya alatt görnyedő ember végre szabadulni szeretne, ha végre megérik benne az elhatározás, hogy szebb, jobb élete legyen, akkor ragyoghat föl neki a Krisztus. Akkor értheti meg, hogy Jézus Krisztus büntető vére moshat csak tisztára a sok gonoszág és gyalogság alól. És akkor tudja csak behívni őt az életébe, és azt mondani: Uram, mostantól te parancsolj nekem, ne az én bűnökötől átitatott, gyarló testem!

Ezért oly hangsúlyos Pál apostol leveleiben a „Krisztusban” kifejezés. Mert csak így teljesebbé lehet az élet, ha nem csupán mellette, hanem benne van, és én öbennem. Ez az átélt bűnbocsánat nagyszerű ajándék. Ugyanis csak így lakozhat bennem is a Lélek. S az új élet gyümölcsei így nem az én „termékeim” lesznek, hanem ahogy Pál mondja: a Lélek gyümölcsei. Így lesz mássá a világ is körülöttünk, a költő *Mécs László* idézve: „Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!”

■ LUPTÁK GYÖRGY

Imádkozzunk! „Ó, jöjj szívembe, áldott Jézus! / Így száll imám most feléd. / A lelkem oly csüggedt és fáradt, / Jöjj szívembe, jöjj ma még! // Szívembe jöjj! Szívembe jöjj! / Jöjj szívembe most, Úr Jézus! / Ó, jöjj ma még, lakója légy, / Jöjj szívembe most, Úr Jézus!” Amen.

Hogyne dicsérem az Istent zengedező énekkel!

▶ **Szeptemberben újabb kis sorozattal jelentkezik rovatunk: Paul Gerhardt néhány énekének bemutatásával szeretnénk erőt és bátorítást adni az új munkaév kezdetén. – Elemzés és meditáció egyházzene és lelkész tollából.**

Paul Gerhardt (1607–1676) mind a mai napig a német evangélikus énekeskönyv (EG) legjelentősebb énekköltői közé tartozik. Énekeiből több mint egy tucat klasszikusnak számít. A Gerhardt nevével összekapcsolódott százharminckilenc kerekenyhből német nyelvterületen kitermen harminc van még használatban (az EG törzsanyaga ezekből huszonhatot tartalmaz).

A mi énekeskönyvünk huszonegy Gerhardt-éneket közöl. Tizenkettőről jelent már meg elemzés rovatunk hasábjain; a következő hetekben újabb négy következik. A *Hogyne dicsérem az Istent* (EÉ 53) legszebb hálaadó énekeink közé tartozik. A *Sollt ich meinem Gott nicht singen?* (EG 325) 1653-ban jelent meg *Johann Crüger Praxis pietatis melica* énekeskönyvében; eredeti formája tizenkét versszakos (a németek ma tíz verssel közlik). A nagyívű strófaforma – a8, b7, a8, b7, c8, d7, d7, c8, e7, e7 – nagyszerűen érzékelteti az ujjongó öröm minden határt átlépő tágasságát. A metrumot frissíti, hogy a negyedik sorpárban megfordul a szótagszám (8, 7 helyett 7, 8). Az ötödik sorpár pedig refrén, amely az utolsó versszak kivételével azonos szövegű, és rögzíti bennünk a legfőbb üzenetet.

A dallamot *Johann Schop* komponálta – eredetileg *Johann Rist* húsvéti énekéhez (*Lasset uns den Herren preisen*) –, és 1641-ben adta ki *Himmelsche Lieder* című gyűjteményében. Crü-

CANTATE

ger tájékozottságát és érzékenységét dicséri, hogy ezt a tág ölelést, nagy hangterjedelmű dallamot és Gerhardt versét énekeskönyvében párosította. A dallam eredeti formája jelentősen eltér attól, amit mi ismerünk: leginkább lejtésében, metrumában (a kiegyenlített ritmussal szemben hármas lüktetésű, táncos karakterű), de hangnemében is (nem moll, hanem dór). Ez a verzió – a felütéses kezdő szótagokkal – még inkább segíti a hálaadó tartalom érvényesülését.

Az éneket magyarul először a *Zengedező mennyei kar* bővített kiadásában találjuk meg (ZMK, 1735, 188). A *Dunántúli énekeskönyv* (1911 és 1955) válogatott versszakokkal (1–4., 6., 11–12.) közli; ezt a verziót vette át (apróbb változtatásokkal) mai énekeskönyvünk is. *Payr Sándor* többnyire korrekt fordításának gyenge pontja a refrén. Az „Alles Ding währt seine Zeit, / Gottes Lieb in Ewigkeit” sorok értelme inkább az, hogy kimondja az örömhírt: az emberi világ mulandóságával, időbeli meghatározottságával szemben az isteni szeretet örök.

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

Húsvétól pünkösdig – az 5. liturgiában – bizonyos rendszerességgel zengik a templomok: „Minden elhagy, elfeled, / Isten vég nélkül szeret.” Németországban pedig valahogy így: „Minden dolognak kiszabott az ideje, / (de) Isten szeretete örök.”

Régebben nagyon félttem attól a ponttól, amikor az istentiszteleten a kegyelemhirdetés után elérkeztünk ehhez az énekhez, mert gyerekként azt éreztem, hogy a magas dallamfűvek túl nagy kihívást jelentenek nekünk. Nagy utat jár be az énekhang, míg elmondja, hogy Isten milyen, és mit cselekszik az életünkben, és ezen a nagy úton megmutatkozott, ki hogyan is áll a magasságokkal és mélységekkel.

Kántorként éreztem meg először, hogy ennek a dallamnak a magasságai és maga az út ezekhez a magasságokhoz mekkora erőt rejt, és hogy másodpercek alatt mennyire képes átmosni az embert. Megremegtetni és megtisztítani. Amit talán gyermekként még csak elszenvettem – kamasz kántorként kihúzott háttal és mély levegőkkel végigdolgoztam –, azóta remegő és katarziszra vágyó szívvel kutatom és énekelem.

Istentiszteleten talán sosem énekeltem az ének többi versszakát, pedig nagyon gazdagon beszél a keresztyén ember világról. Katekézis, igehirdetés és imádság keveredik a strófákban egy folyamatosan magasságokat és mélységeket kereső dallam útján. Felfedezhetjük ebben a keresésben hitünk és gondolataink útkeresését, kríziseit és fénypontjait is...

Az ének felütése nagyon fontos gondolatnál alapozza meg a keresztyénység létét és megnyilvánulásait: „Hogyne di-

csérem az Istent?” Hogyan is lenne lehetséges, hogy nem szólók az Úristenről? Hogyan is lenne elképzelhető, hogy nem beszélem el azt, hogy közöm van hozzá, hogy tapasztalom az életemben? Ámós próféta írja: „*Ha az én Uram, az Úr szól, ki ne profétálna?*” (Ám 3,8) Pál apostol pedig arról beszél, hogy Krisztus szeretete szorongat bennünket (2Kor 5,14), és ez a szeretet, a Jézus Krisztusról való ismeret és beszéd dolgozik, és kimondásra, továbbadásra vár.

Ha Isten szól, ki maradhat mellette néma? Ha Isten cselekszik, ki maradhat közömbös a jelenlétében? Azért beszélünk és azért fáradozunk, mert Isten okolja bennünk ezt a mozgást. És mindezek között a legszebb, amikor az Istenről való tudás és tapasztalás megnyitja az ember szívét és torkát, hogy elénekelje mindazt, amit megtudott és megérett az Úristen titkából és szeretetéből.

„Hogyne dicsérem az Istent”, az áldások Atyját, a bölcsét, a szentet, aki csupa jóság és szeretet! Aki kezdetemtől fogva ismer, életet ad, vezet, véd, szeret.

„Hogyne dicsérem az Istent”, aki kegyelméből szent Fiát adta értem!

„Hogyne dicsérem az Istent”, akihöz fordulhatok, ha szükségben vagyok, ha félek, aki lehajol hozzám, meghallgat, és boldogsággal tölt be!

Ha tehetném, elmondanám a tizenöt évvel ezelőtti önmagamnak: lehet, hogy olykor kihívás az éneklés, de Isten dicsérete érdemes arra, hogy az ember az utolsó szufláját is beleadja. „Minden elhagy, elfeled, / Isten vég nélkül szeret!”

■ MOLNÁR LILLA

Beiktatták Aradi András

► Mit üzen az esperesiktatási meghívón és a bonyhádi sportcsarnok templomoltára mellett is kivetített Várkonyi János-festmény, a *Lélekarang Aradi András és a Tolna–Baranyai Egyházmegye evangélikusai számára? Ez is kiderül Aradi András augusztus 29-i iktatásáról szóló tudósításunkból.*

Ma már nem számít meglepő látványnak, hogy a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium atlétikai csarnoka templomfunkciót kap. Sokszor járhatunk már e falak között missziói napokon. Az viszont túlzó optimizmusnak tűnt elsőre, hogy a szervezők szinte a missziói naphoz hasonló méretű gyülekezetre számítva rendezték be a sportcsarnokot. Igazuk volt! Sok száz evangélikus az egyházmegye határain belülről és azokon túlról ünnepelte együtt a bonyhádiakkal, hogy a tolnai kisváros harmadik alkalommal válik esperesi székhellyé.

Gáncs Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke prédikációjában az *Útmutató* heti igéje – „A megrepedt nádszálat nem törli össze, a füstölő méceszt nem oltja ki” (Ézs 42,3) – alapján hangsúlyozta annak fontosságát, hogy felismerjük, miként válto-

A SZERZŐ FELVÉTELE

zik körülöttünk a világ. A változástól nem kell félni, de új válaszokat kell adnunk a megváltozott kérdésekre. Példaként említette, a transzplantáció képét használva, a zsbriki templom berendezésének, harangjának, ke-

resztjének és orgonájának új funkcióiban történő újjáéledését. Egy haldokló, bontásra ítélt épület részei újra az egyházmegye evangélikusait szolgálhatják. Isten számára a nekünk már értéktelenné tűnő is lehet értékes!

A liturgiában a püspökkel *Koskai Erzsébet* és *Ócsai Zoltán* lelkészek szolgáltak. Az esperesiktatáson a lelkész kollégák is szép számmal jelentek meg, a püspök az ősi *Confirma* éneklésekor huszonöt lelkész társával emelhetette áldásra a kezét.

Aradi András beiktatás utáni beszédének mindjárt az elején tisztázta, mit jelent számára a festőművész rokon, *Várkonyi János* festményének lélekarangja.

Első pillantásra vészjóslónak tűnik egy esperesiktatással összefüggésben az előrementekért elmondandó imára hívó lélekarangot emlegetni. Talán a sokat próbált, legnagyobb területű, de legkisebb lélekszámú Déli Egyházmegye kitelepített evangélikusaira utal? Talán a Dél-Dunántúl egyre fogyó kicsiny gyülekezeteire gondolt az iktatásra hívogató esperes?

Aradi András magyarázatként kifejtette, hogy a lélekarang Isten hozzánk szóló, imára hívó hangja. Segít emlékezni a múltra, és figyelmeztet az eljövőre. Az egyházmegye új lelkészi vezetője hangsúlyozta annak fontosságát, hogy megértsük: a múlt emlékei akár új helyeken, új szerepben, de az élőkhoz kell, hogy szóljanak. Erre az alkalmon a legszembetűnőbb példa a lebontásra ítélt zsbriki templom oltáráról vett kereszt, amely szinte önmagában is templom-má szentelte a Petőfi-gimnázium atlétikai csarnokát.

■ KISS TAMÁS

Kétszázhusz éves a lébényi templom

► Hálaadó istentisztelettel ünnepelték meg templomuk felszentelésének kétszázhuszadik évfordulóját a lébényi evangélikusok augusztus 23-án. Az úrvaccsorás alkalom igehirdetési szolgálatát *Szemerei János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke végezte. Az ünnepséget megtisztelte jelenlétével *dr. Nagy István* parlamenti államtitkár és *Széles Sándor* Győr-Moson-Sopron megyei kormány megbízott. *Helmut Gersner* lelkész vezetésével küldöttsgé érkezett a bajorországi Alfeldből, Lébény testvérgyülekezetéből is.

II. József türelmi rendeletét követően az Ötvenénnel, Magyaroklival és Halászával összefogó lébényi gyülekezetben hamarosan megfogalmazódott az igény a templomépítésre. Engedélyt kértek *Zichy Károly* földesúrtól, hogy megvehessék a bíró házáat és telkét. A nagyobbik ház lett a lelkészé, a kisebbik pedig a tanítóé. Az istentiszteletet először egy fából készült nagy pajtában tartották. Az első lelkész egy év múlva meghalt, a magyar és a német hívek között pedig viszály támadt a magyar, illetve német nyelvű istentiszteletek számában. A templomépítés ennek következtében halasztódott. 1795-ben azonban, *Zeles Imre* lelkészsége idején néhány hónap alatt elkészült az új templom, és augusztus 20-án fel is szentelték.

A kétszázhusz éves jubileum alkalmából tartott istentiszteleten *Szemerei János* 1Pt 2,4–5 alapján prédikált: „Járuljatok öhozza mint élő kőhöz, amelyet az emberek ugyan megvetettek, amely azonban Isten előtt kiválasztott és drága. Ti magatok is mint élő kővek épüljétek fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokat ajánljatok fel, amelyek kedvesek Istennek Jézus Krisztus által.”

■ KISS MIKLÓS

A püspök igehirdetésének elején megemlékezett azokról az elődokról, akik minden nehézség ellenére kitartottak, evangéliumi hitükhez töretlenül ragaszkodtak, és a sokszor lehetetlen körülmények között is megmaradtak evangélikusnak. Az emlékező gondolatok után *Szemerei János* a hálaadás fontosságára hívta fel a figyelmet. Kétszázhusz éve áll a lébényi gyülekezet temploma, hogy az ott élők hallhassák Isten igéjét. „Fedezzétek fel az evangélium értékét – hangsúlyozta a püspök –, mert akkor örülni fogtok, hogy az Isten közelében és benne a testvérek közösségében lehettek.”

Az istentisztelet utáni díszközgyűlésen *Koháry Ferenc* helyi lelkész ismertette a templomépítés és a renoválás történetét. *Dr. Nagy István*, *Széles Sándor*, *Szemerei János* és *Helmut Gersner* mellett köszöntötte a gyülekezetet *Kiss Miklós*, a Győr-Mosoni Egyházmegye esperese és *Takács Eszter*, az ötvenévi gyülekezet lelkésze. A helyi római katolikus közösség üdvözlését *Wandraschek Péter* tolmácsolta, Lébény városa nevében pedig *Wandraschek Ferenc* alpolgármester szolt.

„Indulj az úton, előre nézz...”

Püspöktársaim legutóbbi Égtájélcikkjeinek fonálát felvéve, elsőként most én is az ordinációkról írok. Egy kis gyülekezet nagy templomának erőt és türelmet próbáló felújítása írásom második témája. A harmadik és negyedik impulzust lelkészi munkaévkézdő találkozónk, illetve az idejé igéje kapcsán előkerült mottónk, a befogadás kérdése adja. Az igei útmutatás lelki üzenete és a társadalmunkat, valamint egész Európát mélyen foglalkoztató gyakorlati kérdés, a menekültügy sajátosan ér össze.

Lelkészatavás: amikor láthatóvá válik Isten munkája

Az ordinációk során, vagyis a lelkészek szolgálatba állításának gyönyörű és felemelő püspöki szolgálatában én is azt a csodát látom és élem meg, hogy az egyházat miként építi az Isten. Igéjével ő szólít meg embereket, ő formálja a szívüket úgy, hogy követésére induljanak, a szolgálatra felkészüljenek, majd pedig a megélt, megtapasztalt és megtanult örömhírral elinduljanak az emberek felé.

Nemrégiben fedeztem fel, hogy egyházunk digitalizálási programja nyomán a régi egyházkerületek ordinációs anyakönyvei és a hozzájuk tartozó lelkészjelölti önéletrajzok sokasága elérhetővé vált az interneten. Ezekben a régi vallomásokban éppúgy, mint a napjainkban szolgálatba induló lelkészek elbeszéléseiben, végigkísérhető Istennek ez a szíveket és látásmódot formáló munkája. Jézus Krisztus mennybemenetele, a missziói parancs elhangzása óta ez így működik. Ismert és ismeretlen emberek évezredekén átívelő láncát az élet igéjének továbbadásán keresztül egészen a feltámadott Jézusig ér el.

Óriási megtiszteltetés és felelősség is egy ilyen láncba beállni. Az olimpiai lángot vivőkhoz hasonlóan egy kis szakaszon vihetjük, megoszthatjuk és továbbadhatjuk a lángot. Ez nem Athénből indul, és nem Rio de Janeiróba, a következő olimpia helyszínére tart. Jeruzsálemből jön, ahol a Lélek tüze kiáradt pünkösdkor, létrehozva az első keresztyén gyülekezetet. A láng a szélrózsa minden irányába elindult. Szinte minden országba el is jutott már, hogy Istenhez hívjon és vezessen mind többeket.

Nagy templomok kis közösségei

Múlt szombaton, a porrogszentkirályi templom felújítását követő hálaadó ünnepen egyszerre volt jelen az Isten gondviselése felett érzett öröm, a sok munka és a kivitelezőkkel folytatott küzdelem miatti kimerültség, valamint a hogyan tovább kérdése. Azért írok erről a témáról is néhány sort, mert a Dunántúlon és az egész országban több gyülekezetünk jár hasonló cipőben. Egykor jóval nagyobb evangélikus közösség élt a településen, melynek méretes templomáról a mára maroknyivá zsugorodott kis közösség próbál gondoskodni. Erejüket messze meghaladja a hatalmas épület felújítása, ami nyomasztó teherként nehezedik a gyülekezetre.

Lehet, hogy furcsán hangzik, de ma nem feltétlenül a több tízmillió forintnyi felújítási összeg összegyűjtése a legnehezebb. Persze a rengeteg utánajárás, kopogtatás és kilincselés, pályázatírás és levelezés nélkül az anyagiak nem teremnek ott a lelkészi hivatal asztalán. Az anyagi előteremtése után azonban embert próbáló küzdelemmé tud válni a mun-

ka elvégzése is. Sajnos ez gyakran a nem éppen épületfelújításra kiképzett lelkészekre nehezedik. Néha komoly feszültség generálódik abból, hogy a megrendelő Isten ügyéhez méltó, szakszerű és minőségi munkát kér és vár el, mert nem minden kivitelezőnek ez a legfontosabb szempontja...

Aztán a nehéz munka és a szép ünnep után újra felvetődik a hétköznapi kérdés: hogyan tovább? A nagy templomok kicsi közösségei ugyanis a szépen újrafestett falak között is szembesülnek fogyatkozásuk nyomasztó realitásával...

Lelkészkonferencia a befogadás jegyében

Kerületünk lelkészeit idén kényszerűségből az eredeti tervtől eltérően nem egyházi helyszínre, hanem a győri egyetemre hívtuk meg munkaévkézdő csendesnapokra. Az *Útmutató* ez évi igéje (Róm 15,7) volt a témavezetőnk, amelyet a 474. ének segítségével jártunk körbe: „Úgy fogadd be a testvért, mint Krisztus tégedet...”

Az előadóteremben nem magas szószékre, hanem a terem legmélyebb pontjára kellett állniuk azoknak, akik a többiekhez szoltak. Üzenetértékűvé vált ez az adottság. Jézus Krisztusban az örökkévaló Isten nagyon mélyre szállt értünk. Az ő követeként fontos az egyházban erre jobban figyelniünk és megtanulnunk, hogy Mesterünket követni tudjuk ebben is.

A védett egyházi környezetből kilépve egyszerre tapasztaltuk meg a befogadottságot és a kiszolgáltatottságot is. Váratlan helyzetként éltük meg, hogy az esti áhítatra készülődve a portás tudatta velünk, hogy az

épület hamarosan be fogják zárni, ezért jobb lenne, ha kimennénk... Kényszerűségből a külső lépcsőre szorultunk.

A sötétben tartott esti áhítatunk alkalmával nemcsak azt tapasztalhatuk meg, hogy a legváratlanabb helyek is alkalmi templommá lehetnek, és az Istennel való találkozás helyévé válhatnak, de kicsiben megízleltük a kirekesztettséget is... Persze csak nagyon kicsiben, mert egy ilyen apró kellemetlenség nem említhető egy lapon azzal, amit a Közel-Keletet, Európát és országunkat is elárasztó menekült embertársaink szenvednek el.

Az otthonaikból és hazájukból kiszoruló, gyilkos fegyverek elől menekülő és az embercsempészek embertelenségének is teljesen kiszolgáltatott, szerencsétlen földönfutók befogadásra találnak-e? Találkoznak-e a mai Krisztus-követőkön keresztül a Mester szeretetével a keresztyének mondott Magyarországon, a keresztyén gyökereire néha még büszke Európában vagy akár közöttünk?

A mostani szomorú menekültválság tehetetlenségünkkel és könnyen felébredhető előítéleteinkkel is szembesít bennünket. Ennek komoly jelzésértéke van. Jelzi, hogy itt nálunk, a béke földjén is komoly problémák vannak. Nemcsak a menekültekkel, ahogyan sokan gondolják, hanem velünk is. Nem kicsik a megoldandó szociális, egészségügyi és biztonsági problémák, de a morális és lelki problémák sem!

„Indulj az úton, előre nézz! / Nem tántoríthat ezernyi vész...” – énekeljük immár évtizedek óta egyik kedves ifjúsági éneknünkben (EÉ 560). Reménységünk nem a mi erőnkben és

ÉGTÁJOLÓ

bátorságunkban van, hanem abban, hogy az utat Jézus Urunk – ígérete szerint – velünk járja. Megszólítható közelségben van. Kérdezzük meg, mit tenne ő, és mit tanácsol nekünk. Kérhetjük arra is, hogy növelje hitünket és szeretetünket, ébressze emberségünket.

Szeptember első napjaiban sokan sokféle úton indulunk. Ha Jézus velünk jár, és mi is vele, akkor a mai nehéz időben is reménységgel indulhatunk. Vele reménységgel indulhatnak pályakezdő lelkészeink, vele járva reménye lehet a megfogytkozott létszámú kis gyülekezeteink tagjainak. Közéleben erőt kaphatnak az erőtlének, biztonságot a bizonytalanok. Új lehetőséget a tanévet kezdő diákok, a munkaévet kezdő lelkészek vagy más hivatásban állók.

Kívánom, hogy ő legyen útítársunk, találjunk rá, és éljük át megújító hatalmát!

Szemerei János püspök Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Ne hagyjunk senkit az út szélén!

Hónapok óta érezzük, emberileg mennyire reménytelen a hazánkba tömegével érkező migránsok helyzetének kezelése. Borzalmas állapotok uralkodnak a pályaudvarok környékén, az aluljárókban és a parkokban. Valamit tenni kell.

Ebben minden illetékesnek megvan a maga feladata: az egyik rendészeti, a másik geopolitikai, a harmadik titkosszolgálati, a negyedik egészségügyi szempontokat kell, hogy érvényesítsen. A segítségnyújtó szervezetek és általában az egyházak pedig ugyancsak a maguk eszközeivel élhetnek. Egyebek mellett erre kötelez minket az irgalmas samaritánus bibliai példázata is. Jézus arra tanít, hogy ha valaki az út szélén van – adott esetben félholtan –, azon segíteni kell. Ott és akkor még csak azt sem kérdezve, hogy milyen náciohoz, melyik valláshoz tartozik az illető.

Mert nagyon sokan vannak az út szélén. Vagy éppen már a tenger felekén. A napokban, immár sokadszor, egy bevándorlókkal teli hajó süllyedt el a Földközi-tengeren, a líbiai partoknál. Lehet mondani, hogy így jár az, aki illegálisan akar Európába jutni – ám ők mégiscsak emberi lények voltak. Immár múlt időben, mert több százan odavesztek a szerencsétlenségben.

Bennünket még inkább felkavart az a hír, hogy egy, az osztrák A4-es autópálya leállósávjában hagyott, magyar rendszámú furgonban több mint hetven megfulladt menekültet találtak. Köztük gyermekeket és asszonyokat.

Rajtuk már az irgalmas samaritánus sem segíthetett. Érvényesnek

tartom azonban a bibliai példázatnak egy sajátos továbbgondolását, amellyel a közelmúltban találkoztam.

„Amikor másodszor is Jerikó felé ment, megint talált egy sebesültet a samaritánus. Harmadik, negyedik, ötödik útján újabb és újabb áldozatok feküdtek az országúton. Százszor

tette meg az utat, és száz szerencsétlen feküdt ott, majd ezerre és ezerre bukkant. Mindig ugyanazon a helyen. Ez foglalkoztatta, amikor 2333.-szor ment Jeruzsálemből Jerikóba. Szinte belebotlott az újabb sebesültbe, olyan mélyen merült a gondolataiba. Sőt, hájtva szedte elő a kötszert a nyeregtarisznyából, rutinosan látta el a 2333. sebesültet.

Gyakorlott mozdulattal emelte a számárra a vér borította testet, és lám, az állat magától indult el a foga-

dó felé a jól ismert úton. A számár és a sebesült szerencsésen meg is érkeztek. A samaritánus pedig a sivatag felé tartott, hogy megkeresse a rablótanyát. Mert amikor a 2333. áldozatba botlott, hirtelen rádöbbsent, hogy sokkal jobb samaritánus lehetne, ha végre a tettesekkel is törődne, s nem csak ragtapaszokat osztogatna...

Mivel „helyzet van”, kötszerrel, étellel, mosdási lehetőséggel, takaróval kell most segíteni. De igazi megoldást csak az hoz, ha az arra illetékesek megkeresik és felszámolják a rablótanyákat. És akkor zavartalanul lehet utazni Jeruzsálemből Jerikóba vagy éppen Szegedről Budapestre.

■ FABINY TAMÁS

Elhangzott a Magyar Rádió Vasárnapi újság Lélektől lélekig rovatában 2015. augusztus 30-án.

Jegyzetlapok

(Napló, 2015)

Menekülők. Néhány hete megváltoztak, a forró augusztusban érkezőket valami titkos düh hajtja. A Szeged melletti kis faluban, Röszkén feltörték a ravatalozót, és mindent szétverték. Honnan ez a harag és rombolás? Miért kellett elveszíteni az egyszerű emberek szeretetét? Valamikor sajnálták őket, most pedig legtöbbször gyűlölettel néznek rájuk. Fehér kenyeret sütöttek, ízes levest főztek, és szétosztották. Személyesen hallottam a dél-alföldiek panaszát: félnek, és nem értik a vandál pusztítást.

A Keleti pályaudvar környékén viszonylagos nyugalom. Magas líbiai férfi mondja véget nem érő panaszát: „Feleségem meghalt. Kevés volt a pénzünk, így a hajó aljában lehejtünk, ott fulladt meg a kezem között.” Szomszédja halk szavú: „Köszönök mindent. Nagyon finom volt az ebéd; az ásványvizet odaadtam a gyerekeimnek.”

Dramai képsorokat látok a nemzetközi hírcsatornákon a menekültekről. Jönnek, özönlének. Van közöttük olyan is, aki egy éve úton van, mindenét-mindenkiét elvesztette, de reménykedik, hogy egyszer lesz tető a feje felett. Egy etióp férfi tolokocsiban vonszolta testvérét a határnál...

És a legszörnyűbb hír: csütörtökön hetvenegy menekült fulladt meg egy furgonban! Éjfél felé egy

szakértő mehökkentő adatokat közölt: augusztusban 12 475 szír menekültet regisztráltak Magyarországon. A hónap végén 3822 pakisztáni, 1142 iraki és 638 iráni állampolgár lépte át a határt. Közöttük 7678 a gyerek. Állnak és néznek, nagy sötét szemükben elmondhatatlan fájdalom.

Álom. Tegnap éjjel mintha apám szigorú szavait hallottam volna: „Kevés az idő, fiam. Siess, tegyél valami jót!” Azután hosszú csend lett, anyám tűnt föl, és hívott, látogassam meg. Közeli nyaralójában jártam az alkonyi folyóparton. Gyönyörű helyen épült, egyszerű faház. Az asztalon virág, kenyér és bor. Az ablakot kinyitotta, hogy lássam az ősz-arany erdőt a kilobbanó fényben. Különös volt fölébredni és indulni az esőben fuldokló városba.

Szeretet. Módosítani kell ítéleteinket, hogy mi, magyarok hibátlanok vagyunk. Csak Isten lát egyedül, jól és pontosan, mi nem. A felebaráti megértésre tanít naponta, a megbocsátásra. A szeretet mindent legyőz, mert Isten van jelen benne. Szeretet nélkül elveszítjük egymást, romba dől körülöttünk minden.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Határ menti tűnődések

Megérkeztek. Hosszú hónapok óta tudjuk, hogy itt vannak, de eddig csak az éj leple alatt próbálták megközelíteni az országhatárt. Ma már napközben is sétálnak a községben. Nyolc-tíz fős csoportokban. Tegnap a falu egyik fontos közösségi helyén, a Luther téren pihentek meg. Szemben a parókiával és szemben az

A migránsok pedig békésen ültek a Luther tér árnyékát adó fái alatt, alig tíz méterre tőlem.

Aztán a gépem elkezdett pityegni. Jelezte, hogy kis településünk belső használatra létrehozott internetes csoportjából valaki írt. Eddig legtöbbször eladó dolgok, talált kiskutyák vagy elveszett macskák hirdetésére

mentek meg a lájkok, miközben az ablakból láttam, hogy a migránsok békésen eszegetik a piros almákat.

Szolidan megjegyeztem a fórumon, hogy vittünk nekik vizet és almát. Talán ennyit sem kellett volna írnom, mert a reakció félelmet keltező volt. Néhány másodperc múlva – helyesírási hibák tömkelege között – értesültem róla, hogy „ezek” éppen a legdrágább mobiltelefonokról hívják a taxit, hogy azzal ezer euróért Bécsbe utazzanak.

Ahhoz képest, hogy csak én láttam a parókia ablakából a kis park eseményeit, faluszerte ismert volt a migránsok mobiltelefonjainak márkája, ára és minősége... És az is hamar kiderült, hogy a jónép azt kívánja, hogy ha ezek az emberek valami oknál fogva nem jutnak el Ausztriába, akkor „húzzanak” oda, ahonnan jöttek...

„Minek nekik enni adni?” – még ezt a kérdést is feltette egy kétgyermekes, fiatal anyuka. Amikor pedig – a fórumon kívül, de ugyanazon az internetes portálon – egy volt konfirmandusunk a gázkamrákat kezdte emlegetni, akkor már végképp kétségbeestem.

Közben idegesen klikkelgettem a monitoron a közösségi oldal és a következő tanév tanmenetének ikonjai között. És láttam magam előtt a hittanosaimat, a lehangosabban és legharagosabban kommentelő gyerekeket. Láttam őket a legdrágább mobiltelefonokkal felszerelve, a migránsok kapcsán oly gyakran emlegetett márkás sportruhákban. Azokban és azokkal a luxuscikkkel indulva neki az iskolakezdsnek, amelyekért szülei egy másik országban, Ausztriában dolgoztak. Többnyire feketén. Takarítónőként, kerti vagy háztartási kisegítőként vagy valamelyik baromfinveldeben. Többnyire olyan megvetés és

kommentárok által övezve, amelyeket ők is írtak a migránsokról.

Közben megérkezett két rendőrautó, és a nagy valószínűséggel nyugatra tartó menekülőket betesekélték a Sopronba tartó rendőrautókba. Ezt persze nem látták a fórumozók. Éppen azokban a pillanatokban mondták be a rádióban, hogy tőlünk nem egészen félórányi útra egy Magyarországról jött autóbann mennyi ember életét veszítette.

Nem tudom, a falubeliek közül ki hallgatta a híreket, de továbbra is írogattak az éterbe. Félelmetes dolgokat. Gyűlölködő szavakat. Én meg eldöntöttem, hogy a hittanosokkal ezekről a dolgokról is beszélgetni fo-

részletesen, hogy élete első éveiben Jézusnak is menekülnie kellett. Ő is migráns volt...

Aztán megkérem majd őket, hogy mondják el ezt a szüleiüknek is. És majd elhozom őket megint a templomba. És megmutatom nekik a német bibliát az oltáron és a gót betűs feliratokat szerte az épületben. És új-fent beszélgetünk arról, hogy nem mindenki magyar. És arról is, hogy van élet a mi belterjes jeleket mutató településünkön kívül is.

És mi is leülünk a padra a Luther téren a fák alá. Azoknak a fának a tövébe, amelyeket annak a több mint ezerkét száz ágfalvinnak az emlékére ültettek, akiknek 1946-ban el kellett hagyniuk a szülőföldjüket. Akiket

íróasztalommal. Békésen ültek a padon, és beszélgettek.

Na végre, mi is segíthetünk! – hasított belém. És már nyúltam is a kenyérért és a zsírosüvegért, mikor is férjem figyelmeztetett, hogy ideje lenne vallástörténeti ismereteimet felfrissíteni... Aztán egy tál almával meg egy jókora vizesflaskával kiment a kapun. A menekültek udvariasan megköszönték az apró figyelmességét.

Az almás akció után egy icipicit nyugodtabb lelkiismerettel ültem le a gép elé. Néha kinéztem az ablakon, néha a feladatmra koncentráltam, néha meg a legnagyobb közösségi portál oldalán ütöttem el az időt.

használtuk az oldalt. Most azonban egész más mondatok jelentek meg a digitális agorán.

„Tele van a Fő utca idegenekkel!” – jött a figyelmeztetés. Majd elretentésül három ördögarc kezdett el villogni a monitoron. Aztán egy újabb mondat: „Csak két kilométer, és rohadt jó helyen lesznek.” Az oldal látogatottsága pedig hirtelen hihetelenül megnőtt, többen megosztották és még többen kommentálták a hírt.

Van, aki azt is tudni vélte, hogy „az idegenek” busszal érkeztek. Aztán gyorsan hozzá is tették néhányan, hogy útba kéne igazítani őket a szomszédos nyugati ország felé. És csak potyogtak a döbbenetes kom-

gunk. És századszor is megkérdem majd a gyerekeket, hogy milyen nemzetiségű volt Jézus. És amikor a zsidó helyett – szokásuk szerint – megint azt mondják, hogy magyar, akkor én azt jegyzeteltem is kijavítom őket. És arról is beszélni fogunk

elűztek innen. Akiket kitelepítettek. Akiket talán még migránsnak is nevezhetnénk. Beszélgetünk róluk. Emlékezünk rájuk. És talán még gyümölcsöt és teát is osztunk az arajáróknak...

■ HEINRICHS ESZTER

„Semmi sem veszhet el a békével, de minden elveszhet a háborúval”

► Magyarország számtalan településén áll első világháborús emlékmű. A kisebb falvakban is megdöbbenünk a nevek hosszú, márványba vésett listáján: szinte minden család gyászolt valakit. Egy név egy a tizenötmillió áldozatból, ám viselőjének szenvedését nem őrzik a sorok. A kataklizmában viszont gyakoriak voltak az emberi gesztusok, amelyekhez hasonlók a második világháborús feljegyzésekben már csak elvétve szerepelnek. Az emberek emlékeiben is egyre dicsőbbé vált a négy borzalmas év.

Nehéz az első világháborúról majd száz esztendő távlatából objektíven beszélni, hiszen tragédiája mind a mai napig kihát a határon túli magyarság hétköznapijaira. Megítélésében gyakran a valóság és a képzelet keveredik. Amíg Németország élén egy tette kész császár állt, a Monarchiát egy elaggott, az életben csalódott uralkodó vezette.

Ferenc József fia és felesége már elhunytak, s amikor Szarajevóban megölték *Ferenc Ferdinándot*, az idős, magányos király viszonylag könnyen döntött a háborúról, milliókat taszítva ezzel a halálba. Tény, hogy páratlan munkabírása volt, viszont történelemlátása, az aktuális nemzetközi politikában való eligazodása ekkorra már elégtelen volt. De dolgozott rendületlenül. Egy kedves barátomnál láttam eredetiben azt a kérvényt, amelyen személyes aláírásával mentesített egy sikkasztó magyar hivatalno-

so, hogy bújjon egy gödörbe, mert itt még eltalálhatják.

Nagyapám félholtan gurult a mélyedésbe, ahol hamarosan beteghordók találtak rá. Súlyos sebével tábori kórházba került, ahol több műtéttel a lábát is meg tudták menteni. Hónapokig nyújtották a sérült végtagot, míg végre felkelhetett. Fél évig nyomta az ágyat. Ha fáradt volt, még időskorában is sántított egy kicsit. Amikor családi eseményeken a Magyarországon garázdálkodó oroszok rémtettei kerültek szóba, megemlítette a megmenekülését segítő ellenséget is... Érettségi után nekem adta oldalfegyverét, amelyet ma is gondosan őrzök.

Másik nagyapámtól vidámabb történetet hallottam. *Lehóczky Lajos* a délvidéki Adáról vonult be, és Lengyelországba került. A görög kultúrájának nagy tisztelője lévén minden kapcsolatot bevetette, hogy Hellászba helyez-

CAPORETTO (KOBARID), MUZEUM

apám a cifra mondásból állapította meg, hogy honfitársak, sőt később azt is tisztázták, hogy az illető a harmadik faluból való.

A legtöbbet az olasz fronttal foglalkoztam. Emlékszem, amikor a szlovéniai Kobarid, a valamikori Caporetto mú-

visza; népes családja elrejtette Itália zezugos hegyei között.

A pacifizmusra jól rimel a híres olasz zeneköltő, *Puccini* legfőbb gondolata: amíg a fronton honfitársai hullottak, mint a legyek, a háború számára azt a „tragédiát” jelentette, hogy nem tudta Bécsben bemutatni *A fecske* című opera-operettjét. A premier végül Monte-Carlóban volt, de a darabot már 1920-ban a császárvárosban is műsorra tűzték, s maga a szerző is megjelent a bemutatón.

A Duna Televízióban Észak-Olaszország egykori hadszínterein forgathattunk egy filmtrilógiát. Érdemes felidézni a történetét.

A Trentino megyei Roveretóban élt egy idős újságíró, *Gabriele Benzan*. Triesztben született, édesanyja magyar, édesapja olasz volt. 1956-ban tudósítói munkát vállalt Pesten, s ő volt az utolsó külföldi újságíró, aki elhagyta hazánkat. *Rácz Sándor*, a munkástanácsok elnöke is neki köszönheti életét, mivel mozgósította érdekében a világsajtót.

Gabriele Benzan elhatározta, hogy újságírói tapasztalataival segíti a rendszerváltás óta helyét kereső médiát, s három példaeértékű film forgatását szervezte meg. 1996-ban a *Megtörtéltetlen vesszőnyaláb* az északolasz szövetségi mozgalom legszebb példáját dolgozta fel és állította példának. Két évre rá a *Porló sziklák alatt* a Trentino megyei kisebbségek életébe engedett bepillantást. A film alkotói *Pekár István*, a Duna Televízió egykori elnöke és *Mánfai Miklós* operatőr voltak, én a zenei szerkesztésért és a szervezésért voltam felelős.

A második filmmel szembesültünk az első világháború emlékeivel, hiszen a forgatás helyszínei egybeestek a világháború egyik legkegyetlenebb front-

szakaszával. A magyar katonák földi maradványait is rejtő temető látványa egy újabb film gondolatát érlelte meg, amelyből a *Mire a levelek lehullanak* című alkotás született.

A sírok között sétálva, a feliratokat böngészve próbáltunk magyar neveket találni, eredménnyel. A leszármazottakat meglesni viszont sziszifuszi feladatnak tűnt. *Balla Tibor* hadtörténész sietett ekkor a segítségünkre. A kutató a bécsi levéltárban azonosította és másolta ki az érintett temetők térképét és az eltemetettek listáját. A Duna Televízió erdélyi kapcsolataira alapozva a székelyföldi kis falvak esetétjeit vettük először szemügyre.

Telefonok tucatjai nyomán három hősi halott rokonait tudtam megtalálni 2003-ban. Megható volt az első találkozás a családtagokkal. Az esetek emlékeit ápolták, a nevek a helybéli hősi emlékművön is szerepeltek. Előkerültek a fényképek is a fiókokból, így már a hant alatt nyugvók arcmását is megismertük.

A film – a leszármazottak elbeszélései nyomán – a kászónújfalu *Szilveszter Mátyás*, a kézdialbisi *Bod Antal* és a kézdizsentléleki *Deák Ferenc* sorsát követte. Az elhunytak emlékeit megtiszteltük azzal, hogy az alkotást augusztusban Kézdizsentléleken mutattuk be. A helyi kultúrházat a három település lakosai töltötték meg, mintegy félezren zsúfolódtak össze a helyiségben.

A vetítés halálos csöndben folyt, a legtöbb idős résztvevő gyakran törölgette a szemüvegét.

Az átélt személyes élmények hatására feleségemmel, *Judit*tal ismét elutaztunk az egykori harcok színhelyére, s meglátogattuk az akkor már nagybetűs Benzan Gábort. A roveretói múzeumban olasz hadifoglyoknak a komáromi foglyotáborban rajzolt képeit fedeztük fel. Meglátogattuk a híres Maria Dolens harangot, amelyet harctéri ágyúkból öntöttek, s rá *XII. Pius* pápa szavait vették: „Semmi sem veszhet el a békével, de minden elveszhet a háborúval.”

Végezetül felkerestük azt a kutat, amelyet magyar és olasz katonák sokszor egyszerre látogattak. A forrás szent hely volt, a víz egyedüli használatáért egyik fél sem tett lépéseket. Az ellenséges katonák felváltva töltötték meg demizonjaikat, megkínálták egymást cigarettával, esetleg meghúzták a másik butykosát, majd elköszönve tovább lötték egymást. Egy csepp emberség az embertelenségben – *Szilveszter Mátyás*, *Bod Antal* és *Deák Ferenc* talán többet tudott volna erről mesélni unokáinak.

■ CSERMÁK ZOLTÁN

OLASZ TŰZÉREK

kot a felelősség alól. Néhány ezer korona, egy tucat lánc föld ára ügyében a hatalmas Monarchiában magának tartotta fenn a döntést, más fontosabb ügyektől vonván el ezzel csökkenő energiáját. A hadsereg vezetését sem látta át, a harcok közepette is, ha nagyobb baj volt, mindig a németek siettek segítségünkre.

A második világháborúról – ha csak tehette – mindenki némán hallgatott. A kommunizmusban már az is bűnös volt, akit besoroztak a Szovjetunió elleni háborúba, vagy hadifogságból tért haza. Az első világháborúsnál még másként volt: a nehéz évekre az egykori hadfiak némi büszkeséggel gondoltak vissza.

Mostohanagyapám, *Mátéffy János* sokat mesélt bakaéveiről, megpróbáltatásairól. Szülőfalujából, a felvidéki Érsekkétyről az orosz frontra került. Becsülettel harcolt; földijével, ahol tudták, segítették egymást, s bátran küzdöttek Galiciában a „muszka túlerővel” szemben. Sebesülését egy rohamban dumdum golyó okozta: a robbanólövedék életre szóló károsodást okozott a combjában. Közben az orosz katonák elérték hozzá; az egyik megállt, lecsatolta a derékszíját, és elköttötte a vérző sebet. Még azt is magyarázta neki széles gesztusokkal,

zék, de csak Albániáig jutott; postatisztként az Ohridi-tó partján látta el a szolgálatot. A rémségek talán nem érintették közvetlenül, legfeljebb a cattarói matrózlázadást említette többször.

Ha jó kedve volt, mesélt bécsi újtárról is. Albániából indultak, s a hosszú úton összeismerkedett egy szimpatikus katonával, akinek nevét a bemutatkozáskor nem értette. Napokon keresztül utaztak, s Bécsig végig törték a németet. Leszálláskor, mikor bajtársa fejére esett egy csomag, nagy-

zeumának igazgatója lelkesen magyarázta az egykori dicsőséges áttörés részleteit. Kitért a félszáz ezer olasz halottra, a több száz ezer olasz hadifoglyra, s hogy a későbbi német tábornok, *Rommel* is itt eszthette ki először oroszlánckörmeit. Az újságírócsoporthoz volt, aki figyelt, volt, aki egykedvűen nézegette a vitrineket, a szétbontott srappelt, a magyar vonatkozásokat.

A vitrinek s az elhangzottak tanúsága szerint az olaszoknak elégük volt a háborúból, akit elengedtek szabadságra, az nagy bizonyossággal nem tért

149/35-05 OLASZ ÁGYÚ

„Örökségünk a békés együttélés is”

► **Balogh Kálmán** cimbalomművésszel életútjáról, a roma zenészek viágkoráról, a magyarság és a cigányság közös múltjáról és jövőjéről, hagyományokról és társadalmi problémákról beszélgettünk az Evangélikus Roma Szakkollégium szervezésében lezajlott nyári ökumenikus szabadegyetemen tartott *Hagyomány és emlékezet* című előadása okán.

– *Zenész roma családból származik, mégis mérnöknek szánták a szülei. Hogyan kötött ki végül a cimbalomnál?*

– Apai nagyapám hegedült, ő öt-hat éves koromban meghalt, tőle nem tanulhattam zenét. Apám ugyan tanult hegedülni a nagyapjától, de nem tett szert neki az életmód, amit a nagyapám üzött. Vízvezeték-szerelő lett, nagyon elismert mestere a szakmának. Én pedig jó fejű gyerek voltam, szinte kitűnő. Az volt a terv, hogy apám mellett fogok dolgozni. Gondoltuk, hogy ha mérnöknek tanított, akkor csak hasznára lehetek.

Nagybátyám, *Balogh Elemér* világhírű, zseniális cimbalmos volt, azóta sincs párja, de ő Budapesten működött, és emellett rengeteget utazott külföldre, mi pedig Miskolcon élünk. Egyszer, úgy tizenkét éves koromban följöttek Budapestre meglátogatni őt. Odavitt a hangszerhez, hogy „mégis tanuljon ez a gyerek valami zenét”. Előtte soha nem játszottam hangszeren, cimbalmot még nem is láttam. Mutatott nekem egy román dallamot, amit akkor tanult a lemezfelvételre, és én ezt megtanultam ott, helyben nagyon hamar. Ebben az lehetett a meglepő, hogy a cimbalmon a hangok elrendezése különös logikával történik; nem úgy, mint a zongorán, tehát vizuálisan egyáltalán nem átlátható, például a magasabb hang lejjebb van. Nagyon meglepődött, hogy ez ilyen könnyen megy nekem, viszonylag muzikálisan is játszottam, és javasolta a szüleimnek, hogy taníttassanak.

Ezután a nővéremmel együtt elvégeztem az összes zenei iskolát, amit lehetett ezzel kapcsolatban, és így lettem én cimbalmos.

– *Él egy olyan általános vélekedés, hogy a cimbalom a romák hangszer. Mennyire felel ez meg a valóságnak?*

– Valóban van egy ilyen sztereotípiája, de ez nincs így. A jelenlegi tanítványaim között például nincs egyetlen cigány sem. De ezt a hangszer érdekese és színes története is alátámasztja: már a Bibliában említést tesznek az elődjéről, és ókori ábrázolásokon számos helyen lehet látni hárfákat, ezek voltak a cimbalom közvetlen elődei. A reneszánsztól kezdve a barokkon át is használták, és nemcsak tánczenéhez kíséretként, de templomokban is. Az 1800-as évektől kezdve, a régi polgári világban a cimbalom volt a magyar zongora, a családokban nagyon sok nő cimbalmozott, az egész Kárpát-medence tele volt cimbalommal, cimbalomtanárral. Volt a cimbalmosoknak külön folyóiratuk, amelyben híres, akkori slágereket is közreadtak, és az érdeklődő családok otthon eljátszhatták őket.

Ez volt a magyar nóta, a csárdás, a verbunkos korszaka, a magyar öntudatra ébredés első nagy időszaka, és ennek különös módon éppen a cigány zenészek lettek az egyik legfontosabb eszközei. Mert az igaz, hogy az 1800-as évek közepétől rengeteg nagyon jó cigány zenekar alakult, és nagyon nagy szükség is volt rájuk, mert amikor a verbunkos útjára indult – ők voltak ennek a műfajnak a legnagyobb virtuózai –, nagy divat lett cigány zenészeket tartani a magyar nemesség körében a Felvidéktől Kárpátalján át Erdélyig, mindentűnt. Amennyire a *Beatles* hihetetlenül népszerű volt a

hatvanas években, ugyanilyen népszerűek voltak a magyar cigány zenészek az 1800-as évek közepén. A legnagyobb uralkodók Európa-szerte szerették és mindenhol hívták őket zenélni, akár az orosz cár, akár az angol, a francia vagy a német uralkodó.

– *Minek köszönhető ez a népszerűséget?*

– Az 1700-as évektől kezdve az volt a divat, hogy a zenészek kottából muzsikáltak. Amikor Bécsbe hívták *Bihari János*nak, az egyik leghíresebb cigányprímásnak a zenekarát, akkor nemcsak a repertoár és a stílus ejtette rabul a közönséget, hanem az is, hogy kotta nélkül játszottak, több órán át, így a koncert sötétben is folytatódhatott. Ez nagyon nagy szenzáció volt, és hamar híre ment. A cigányok megtanultak harmonizálni, és művelt zenészekké váltak, de nagyon sokan továbbra is kotta nélkül játszottak. Ma is hallásból muzsikálnak, emellett olyan kamarazenei tudás van a birtokukban, amit csak a dzsessz-

hez lehet hasonlítani. Az, hogy a prímás vezeti a zenekart, a többiek pedig árnyékként követik, szintén egészen sajátos változata a nyugat-európai kamarazenének, alopas népi fűszerezéssel. Tehát több szempontból is korszakalkotó jelenség volt, amit a cigány zenészek műveltek. Hihetetlenül virtuózok voltak, ezt a szintet nagyon kevés nem cigány tudta elérni.

– *Ezért él az a kissé romantikus előítélet, hogy minden cigány ért a zenéléshez, ezért ezt az irányt kellene erősíteni?*

– Lehet, de azt fontos hangsúlyozni, hogy a zenei nevelés nem vér kérdése. Ezt láthatjuk a táncmuzika mozgalom néhány magyar családjánál is: ahol a szülők zenével veszik körül a gyereket, és maguk is folyamatosan művelik, a gyerek olyan tudás birtokában lesz, ami nem lehet a sajátja valakinek, aki „csak úgy”, heti kétszer félórán zenét tanul. Az sem úgy van, hogy a cigány gyerekek vonóval születik, viszont egy zenészcsaládban felnőtt cigány gyerekek hatalmas szakmai hagyománya és háttere van, ami óriási előny a számára.

A különbség körülbelül olyan, mint a nyelvtudás egy olyan gyerek esetében, aki valóban tud franciául beszélni, és egy olyan gyerek esetében, aki el tud mondani néhány verset franciául, de fogalma sincs a szavak jelentéséről. A cigány zenészeknek akkora a szakmai hátterük, hogy a kevésbé tehetséges, gyenge képességű zenész – mert van ilyen is köztük, csak a laikusoknak nem tűnik fel –, még ha nem is lesz kiemelkedő, nagyon erős szakmai szin-

ten jól tud játszani, mert a cigánymétodus nagyon más.

A gyerekek egész fiatal korban, öthat évesen kezdik el a szakmát, nekik egész más céloknak kell megfelelniük, mint azoknak, akik műkedvelő szinten tanulnak zenét. Magas, fontos és pontos elérendő célok vannak: hogy minél hamarabb elérjék a lehető legmagasabb képesítést, és olyan kiváló zenészek legyenek, amilyenek csak lehetnek. Ezáltal kerülhetnek ugyanis a legjobb zenekarokba, és kereshették a legjobb pénzeket; kikerülhettek külföldre, ahol még több pénzt kereshettek, hogy aztán biztonságos családi életet élhessenek. Egy cigány zenésznek úgy kellett felkészülnie, mint egy szamurájnak az ő szakmájára: minél hamarabb minden hangnemben muzsikálni, a nagyon széles repertoárból mindent ismerni, nemcsak a magyar népdalokat és népi csárdásokat, de a városi repertoárt, a szerzett dalokat, azokat a modern slágereket, amelyek az 1920–30-as évektől kezdve Magyarországon és külföldön népszerűek voltak. Ismerniük kellett országoként azt is, hogy mire van igény; Bécsben például a bécsi kerítőket, operanyitányokat kedvelték, és így tovább. Egy cigány zenész egyik dala sem mondhatta azt, hogy én ezt nem tudom cisz-mollban lekísérni, mert D-mollban tanultam meg. Hogyha a vendég abban énekel, akkor abban kísérték le.

– *Léteznek ma még ilyen zenészcsaládok?*

– Létezik ma még néhány hagyományos kultúrában felnőtt cigány zenész, de már nem adják zenészek a gyerekeiket, mert nem lehet megélni belőle. Annak nincs értelme, hogy beletessék ugyanazt a munkát, ugyanazt a felkészülést, és közben éheznek, mert nem tudják elartani a családot. Ma már a leghíresebb cigány zenészcsaládok gyerekei elmennek például ügyvédnek, vagy ha mégis zenei pályán maradnak, akkor inkább a klasszikus, a dzsessz- vagy a popzenét választják, mert abból még esetleg megélhetnek valahogy. De az a világ elmúlt, amikor olyan sztárok voltak a cigány zenészek, mint ma a popzenészek. Megváltozott az ízlés is. Az egy romantikus-szenti mentális világ volt, ők azt a fajta zenét tudták, és akkor ez nagyon kellett. Ma már ez nem így van.

– *Él egy olyan elképzelés is, hogy a cigány hagyományokhoz, hagyományos foglalkozásokhoz kellene visszatérni. Milyen ellenérvek fogalmazódhatnak meg ezzel kapcsolatban?*

– Fontos látni, hogy régebben a zenélés a társadalmi munkamegosztás része volt. Amikor a cigányság bejött Európába, elkezdtek különböző szakmákat űzni, olyanokat, amelyekre volt igény, de mások nem igazán műveltek. Amivel ők foglalkoztak, az csereképes volt az akkori társadalomban: a kosárfonás, a kovácsmesterség, az agyagtapasztás vagy a zene. Akkor a magyar társadalom még ezt a tudást be tudta építeni. A kapitalizmussal elkezdődött egy olyan világ, amivel a cigány-

ság nem tudott lépést tartani. Ebből adódnak a problémák, mert a cigányság félelmetesen leszakadt mostanra. Elvesztette az identitását és a vallását. De a problémát nem lehet csak a cigányságra leszűkítve orvosolni, mert ez globális jelenség: a kilátástalanság, az elszegényedés. Maga a kortűnet általános társadalmi probléma Magyarországon is. Az ugyan igaz, hogy a cigányság mindig a társadalmi ranglétra legalján helyezkedett el, de ez nem volt mindig annyira rossz. Amikor a magyar társadalom jobban élt, egészségesebb volt, akkor a cigányságnak is nagyobb esélye volt az életben maradásra.

– *Őn szerint mi oldaná meg a leszakadó cigányság problémáit?*

– A szegénységben élő emberek problémái – legyenek cigányok vagy nem cigányok – ugyanazok. Nemcsak az anyagi, hanem a szellemi javaktól is elszigetelten élnek, és ezt a kettőt együtt kellene biztosítani számukra. Ugyanis amíg valaki nem tudja, hogy hol él, mi az, hogy Magyarország, mi az, hogy magyar kultúra, addig önmagát sem tudja képbe helyezni. Ha nekem korlátlan mennyiségű pénzem vagy lehetőségeim lennének, akkor népművelést végeznék. Ahová információt, kultúrát és jövőképet viszünk, ott történik valami. És hihetetlen igény van erre. A csillogó szemű szegény gyerekeknek – mindegy, hogy milyen nemzetiségűek – élményeket, tanítást kell adni. Tudatos, megtervezett, jól átgondolt szervezésre lenne szükség, és komoly pénzeket kellene beletenni.

Tudom, hogy vannak emberek, akik erre az életüket ráteszik, hogy kevés pénzből, önmaguk emberségét hozzáadva próbálnak meg tanítani, nevelni, de nem áll mögöttük apparátus a megfelelő pénzzel és szándékkal. El kellene menni a legeldugottabb faluba is, oda kellene elvinni a kultúrát, meg kellene mutatni a történelmet, a hagyományt és azt is, hogy milyen volt kezdetben a magyarság és a cigányság egymáshoz való viszonya.

– *Ma úgy látszik, hogy ez kezdetektől feszültségekkel teli kapcsolat volt.*

– Keveset beszélünk róla, de amikor a cigányság elkezdett Európába bevándorolni – ahogy én tudom az elér-

hető történelmi lejegyzésekből –, Magyarországon voltak a legtoleránsabbak velük. Másol, Nyugat-Európában is nagyon hamar kitoloncolták vagy felakasztották őket, vagy elvették a gyerekeiket. Magyarországon ezzel szemben szabadon mozoghattak, és nagyon hamar letelepedhettek, különböző jogokat kaptak – ezekről tudni lehet írásos feljegyzésekből. Itt tudtak a legjobban beépülni, itt volt szükség a munkájukra, a zenéjükre. Fontos lenne tudatosítani, hogy ez is az örökségünk része. A régi faluban, ahol együtt élt magyar, zsidó, cigány, román, tudtak egymásnak köszönni, tudták egymás dalait, táncait, ismerték a másik kultúráját, mindenkinek megvolt a maga helye és feladata, kialakult egy sajátos életvitel. Viszonylagos békében és ugyan nem hierarchiától mentesen, de mégis munkamegosztásban éltek. A probléma mindig akkor kezdődött, amikor valamilyen érdek elkezdte ezeket a különbségeket kiélezni és kihasználni.

– *A nyíregyházi szabadegyetemen Hagyomány és emlékezet címmel tartott előadást. Össze tudná foglalni röviden, miről beszélt?*

– Érdekes volt a téma felvetés, és arról beszéltem, amit itt is érintettünk: hogyan hagyományozódik át például a zenélés, és az én esetemben ez hogyan történt. Az üzenet az volt, hogy amíg van némi kapcsolat az előző generációkhoz és kultúrához, addig nem veszünk el teljesen ebben a félreértelmezett városi létben. Arról is szó volt, hogy ha messziről nézzük Közép-Európát vagy a Kárpát-medencét, akkor látjuk, hogy nagyon sok a hasonlóság. Az ellentétek, különbségek csak akkor lesznek élesek, ha túl közel jövünk. Például a magyar konyhából is annyiféle van. Egy erdélyi, egy soproni és egy beregi töltött káposzta teljesen más, de azért mind töltött káposzta. Ugyanaz a dallam megvan Nyugat-Magyarországtól kezdve a csángókig, sőt megvan a szlovákoknál, románoknál – csak kicsit másképp, de attól az még ugyanaz a dallam. A zenében, a költészetben, a táncban és az ételekben is ott van ez a közös, közép-európai alap, amely nagyon kis különbségekkel működik. A cigány zené-

szek virtuózabbak, temperamentumosabbak, de ha nyugatabbra megyünk, a nyugat-európai szintű cigányok nem tudnak így megmozdulni. Ez a kultúra nem létezik a skandináv országokban, de a Balkánon sem. Azért kellene ismerni a kultúránkat, hogy rájöjjünk: ez egy kultúrközösség. Ezt a szerveséget kellene tudatosítani és a gyerekeknek az iskolában megmutatni, hogy lássák, ez mind milyen szép, és hogy ezek mind mi vagyunk.

■ LABORCZI DÓRA

► *Olvasa el Balogh Kálmánnal készített interjúnk hosszabb változatát az Evangélikus.hu oldalon!*

„Tegnap a Gyimesbe’ jártam...”

Subjektív jelentés a második Köz-ép-pont erdélyi lutheránus ifjúsági találkozóról

Az egész úgy kezdődött, hogy a Gyimes szóra megdobbant a szívem. Szeretjük a hegyeket, a nagy hegyeket. Jártunk már többfelé a környező országokban is: az Alpokban, a Kárpátokban, Biharban, de mind közül családunk kedvence: Gyimes.

Érdekes módon első gyimesi élményem időben jócskán megelőzte első gyimesi utamat. 1983-ban pályakezdőként nem tudtam szabadságra menni, hogy a kelenföldi ifjúsággal tartsak, de társaim hazatérve ifjúsági istentiszteleten adtak hálát a Jávárdipatakán töltött napokért, és még mindig sugárzó arccal mesélték, hogy a színeváltozás hegyén érezték magukat, Jézus társaságában. Persze a semmi máshoz nem hasonlítható tájhoz szervesen hozzátartoznak az ott élő emberek, a gyimesi zene és tánc, a kalyibák, s minden, ami ott van.

Ha már én megyek – gondoltam –, miért ne jöhetne velem néhány fiatal is, akik egyedül nem kerekednének föl? Így történt, hogy végül hat gyereknek lettem „anya helyett anyja”, bár inkább a megengedőbb „nyagmamaszerepet” választottam, miután a megérkezésüket követően azonnal meggyőződtem róla, hogy a „terep” minden tekintetben teljesen biztonságos: nem kellett tartanom sem a szabadon viselkedésre csábító társaságtól, sem az eltévedéstől.

Nem egyszerű dolog elfoglaltsággal telve másoknak megmutatni kedvenc helyünket, de Gyimesben nem volt szükség az én szavaimra, a gyerekeket lenyűgözte a gyönyörű táj, az igazán szép épített környezet, az emberek kedvessége, az állatok közelsége, az ottoni életszemlélet.

Szívet melengető volt látni, milyen sokan érkeztek sokfelől a találkozóra. Bár kis csapatunkból csak egyvalaki nem járt még korábban Erdélyben, mindannyiunknak jólesett nyolcszáz kilométer távolságra otthonunktól színmagyar közösségben lenni, távol élő testvérekkel ismerkedni. Megpróbáltuk átérezni a kisebbségi lét nehézségeit s az összetartás mégis megtartó erejét. Remélem, a velem tartó gyerekek sohasem fognak csodálkozni, ha egy „külföldi” tökéletesen beszél magyarul, s hogy a most kezdődő barátságok is mélyülni fognak, a facebookos kapcsolattartást egymás személyes meglátogatása is erősíti majd. Talán ré-

gi álmom is megvalósul egyszer, és kialakulhat testvér-gyülekezeti kapcsolat valamelyik erdélyi közösséggel.

Aminek kimondhatatlanul örülök, hogy különösen nagy hatással voltak a gyerekekre a lelki alkalmak. Az áhítatok prédikációi az ő nyelvükön szövegek, változatosak voltak. A közös

éneklésekről hasonlóan pozitívak a visszajelzések. „Nagyon szeretem azokat az énekeket, mert olyan vidámak és pörgősek!” – mondta az egyik lány. Tetszett nekik az istentisztelet és az úrvacsora is. Ehhez hozzájárulhatott a magyarországitól különböző liturgia. Hogy tényleg kifejezőbb-e, vagy csak

a megszokottól való eltérés miatt volt könnyebb figyelni rá, nem tudom, mindenesetre a Szentlélek a veretes szavakban egyszerűen érthetővé és élővé tette a velünk közösséget vállaló Jézus jelenlétét.

Külön szeretném kiemelni a kirándulást az ezeréves határhoz, amely

mindannyiunknak különleges élmény volt. A felfelé tartó hosszú utat szinte megrövidítették a rajonként megoldandó feladatok, a jó beszélgetések, a szép táj, s a csúcsra érve minden nehézséget feledtetett a lélegzetelállító kilátás. Sajnos a közelgő zivatar miatt sietnünk kellett, pedig szívesen mentünk volna lassabban, hogy szívünk, lelkünk, szemünk, tüdünk jobban átítatódjék Gyimes csodáival, hasunk teljék szalmocával, áfonyával.

Örültünk az esti, éjszakába nyúló programoknak is: a koncerteknek és a táncnak. A gyerekeknek külön élmény volt, hogy ezeken teljes jogú tagként vehettek részt. Aztán még beszélgetni is „kellett”, tehát nem sokat aludtunk – gondoltuk, azt otthon is lehet.

Köszönjük az erdélyi szervezőknek a gyimesi Köz-ép-pontot! Köszönjük a meghívást, a prima szállást! Köszönjük a gyimesi asszonyoknak a kényeztetést! A nagyon finom ételeket mindegyik gyerek dicsérte. Az infrastruktúra és a körülmények minden elvárásnak megfeleltek. A tábor jellegű találkozó úgy volt jó, ahogy volt – nekünk nem hiányoztak a párhuzamos programok. A rajokba való beosztásnak köszönhetően jobban megismerkedhettünk egymással.

Nagyon sajnálom, hogy mi, magyarországiak nem használtuk ki a felkínált százhatvan helyet, illetve sajnálhatja az, aki nem jött el. És köszönjük a Magyarországi Evangélikus Egyháznak, hogy átvállalta a részvételi díjat, Mesterházy Balázsnak a türelmes közvetítést, szervezést.

Hazafelé sofőrünk, Abaffy Zoltán ajánlására még beugrottunk a somodi református lelkipásztorékhoz, ahol igaz testvériséggel, meleg barátsággal fogadtak s vendégeltek meg minket, bibliai igét és áldást kaptunk útravalóul.

Izgalommal teli várakozással készültünk a Köz-ép-pontra, és nagyon boldogan, feldobva, vidáman jöttünk haza. Nekünk mind a hitbéli, mind az erdélyi vonzata miatt fontos rendezvény volt, örülünk, hogy részünk lehetett benne. Az otthon maradt szülők irigykednek is. Két év múlva szinte biztos, hogy ott leszünk a harmadik Köz-ép-ponton! S bizony azt sem bánánk, ha ugyanott lenne ismét.

■ ERDÉLYI KATA

Mielőtt Erdélyi Kata néni hívott minket, még nem halottam erről a találkozóról, de lelkesen ígént mondtam. Bevallom, főleg amiatt, mert még sosem jártam Erdélyben.

Az út nagyon hosszú volt, viszont nagyon megérte a tizenhárom órányi buszozást. A helyszínválasztás tökéletes volt. A Gyimes egyszerűen gyönyörű! A dombok, rajtuk az elszórtan álló fenyőfákkal. Gondolom, nem csak én vagyok így ezzel, hogy amikor a természetben vagyok, sokkal közelebb érzem magam Istenhez.

A lakásunk egy falubeli ház lett, ahonnan a benne lakó néni erre a négy napra kiköltözött. Nagyon szép ház volt, nagy ágyakkal és paplanokkal. Csak azt sajnáltuk, hogy egyedül minket helyeztek negyedóra gyaloglásra a tábortól. A többiek sátrakban, a skanzenben vagy a tábor mellett lévő iskolában voltak elszállásolva.

A megnyitón és a nyitóáhitaton még mindenki meg volt szeppevne, és a közös éneklés inkább a kis zenekar koncertje volt. Aznap még csak a barátaimmal voltam, és nem ismerkedtem senkivel. Az esti nyitókoncert nagyon jól sikerült, többen odaálltunk a színpad elé, és együtt énekelünk.

Másnap két érdekes előadást hallgathattunk meg. Ezek közül a második, Kallós Zoltán népzene gyűjtő bemutatója vált a kedvencemmé. Este pedig Vaszi Levente és „gyermekei” előadását nézhettük, hallgathattuk meg. Ez az előadás hihetetlenül jó volt. A mesét mondó fiú, az éne-

kelő kislány és a többiek, akik táncoltak, mind egyé váltak az előadással. Tánc közben látni lehetett az arcukon, hogy mennyire élvezik, amit csinálnak. Vissza is tapsoltuk őket. Este pedig táncból volt a program, a Tokos együttes húzta a talpalávalót.

Harmadnap kirándultunk az ezeréves határhoz. Rajonként mentünk, és útközben feladatlapokat oldottunk meg. Nagyon szép volt már az oda vezető út is, csak egy kicsit hosszú. De pont, amikor már mindenki nagyon fáradt volt, odaértünk egy forráshoz, és ez életmentőnek bizonyult. Pihentünk, kaptunk zsíros kenyeret, a puhányok pedig felszállhattak traktorokra, hogy azok vigyék fel őket a hegy tetejére. Onnan már nem volt sok hátra, és amikor felértünk, láttuk, hogy megért minden fáradságot.

A hegy tetején egy kereszt állt, amit körbeültünk, és imádkoztunk. Fél órán keresztül csodáltuk a tájat, aztán elindultunk visszafelé. A lefelé út már gyorsabban telt. Este zárókoncert a Coverrock Banddel. Közös éneklés, táncolás...

Másnap záróáhitat, ebéd és hazautazás.

Nagyon-nagyon jól éreztem magam! Kedvenceim: a (második napra már kialakult) közös éneklések, reggeli és esti áhítatok, a koncertek és természetesen a kirándulás. De persze most felsorolhatnám az elmúlt négy nap minden eseményét.

Viszlát, KÖZ-ÉP-PONT! Találkozunk két év múlva!

■ HORVÁTH JULI

A komfortzónán túl

▶ **A Vasi Evangélikus Egyházmege által támogatott huszonkettedik zenei tábort a megszokott helyszínen, Órimagyarósdon rendezték meg augusztus 9. és 16. között. A nyár egyik legforróbb hetében jutott idő (ha kevés is) strandolásra, vetélkedőre, közös játékokra, a főszerep mégis a zenéé volt.**

Az előkészületek és a szervezés egyre gördülékenyebben és rutinosabban megy már, az ismerős arc is egyre több, hiszen újraindulása óta az idei volt a negyedik alkalom, hogy ismét együtt zenélhettek az egyházmege fiataljai az őrési kis faluban. Az idei tábor mégsem volt szokványos, rengeteg meglepetést és kihívást tartogatott.

A huszonkilenc zenélni vágyó fiatal közül többen, akik valamely hangszereken már haladó szinten játszottak, most új hangszereken kezdtek tanulni. A különböző (akár zenei) közegben nevelkedő gyermekek különbözőségeik ellenére mertek egymásra hangolódni és közösen zenélni. Az egyes zenei stílusokban otthonosan mozgókat pedig a nagyobb

kihívást jelentő, klasszikus daraboktól sem ijedtek meg. Gátlásaikat leküzdve álltak kicsik és nagyok, kezdők és haladók a szombati zárókoncert közönsége és a vasárnapi gyülekezeti elé, akik rácsodálkoztak, hogy a kezdő furulyás ugyanolyan lelkesedéssel és koncentrációval játszsa el a három hangból álló dalocskát, mint a haladó zongorista vagy fuvolista a Mozart-darabot.

A nyolc tanár és szervező idei talán legnagyobb élménye, hogy a táborozó fiatalok önállóan és szabadidejüket kreatívan kihasználva, spontán módon álltak össze zenélni, alakítottak kamaracsoportokat. A résztvevők lelkesedése a tanárok motiváló és (többéves) türelmes munkájának köszönhető.

Az idei tanári kar: Mezei Melinda (zenei vezetés, karvezetés, magánéneklés), Lócsi Levente és Ónódi István (gitár), Molnár-Láng Annamária (zongora, orgona), Ónódi Ildikó (fuvola), Király Dóra (furulya). A tábor lelki vezetői pedig Pethő-Udvardi Andrea és Pethő Attila voltak, akik a reggeli és esti áhítatok, beszélgetések fő alakjának (zenei táborhoz illően) Dávid királyt választották.

Jó volt látni, ahogy mindenki a maga területén ugyanolyan lelkiismeretes munkát végzett: gyakorlott kezek pendítették a húrokat, ütötték le a billentyűket, fogták le a hangokat, irányították a kórus szólamait, fonták a kalácsot, sütötték a palacsintát, tartották a kormányt, fogták az ecsetet.

A bátrak pedig megtapasztalhatták, hogy mi van a komfortzónán túl: különleges ízű kalács, meglepetés, dialógus a monológ helyett, sok új élmény, tapasztalat, barátság és egészen más hangzás, magunkat, másokat felüldítő harmónia.

■ P.-U. A.

Kemenesmihályfai tábor

Eljött a várva várt szombat, június 27., amikor is tizenkét órákor megérkeztek értem, és elindultunk Kemenesmihályfára, a Mevisz-Bárka táborába.

Vasárnap délelőtt elmentünk istentiszteletre, amely meglehetősen tartott, mert épp akkor keresztelést is tartottak. Ebéd után csendes pihenő és társasozás folyt.

Sárvárra kirándultunk, ami csodás volt. Ott elmentünk egy mesterséges tóhoz, és láttunk egy speciális játszótérrel, amelyet a tolókkocsis emberkének találtak ki. Mi is kipróbáltuk. Bár csak több városban is lenne ilyen!

Mesteriben strandoltunk. Ott nekem csak az nem tetszett, hogy nem volt egy hideg vizes medence. Na mindegy, a „húslevesben” is jól éreztük azért magunkat. Pénteken meg a Ság hegyen úsztunk az izzadságban. Nagyon érdekes volt mázskálni a kráterekben és a vulkanikus kőzetek közt. Csak a pokoli meleg miatt előbb mentünk vissza a táborba, mint ahogy azt terveztük.

Az utolsó napon került sor a tábor elején beharangozott Ki mit tud?

gálára. Én is szerepeltem, négyen játszottunk el a Rómeó és Júlia musicalből a gyűlöletszámot. Lövetei Kati Capulet-nét, én Montague-nét alakítottam. A szólókig körbe-körbe mentünk, egymást méricskélve, aztán amikor jött az együtt éneklés, akkor egymásnak estünk, azaz nem úrinők-höz méltóan csépeztük egymást. Arra jött két veronai polgár, Szász Dorika és Szász Levi személyében, akik nagy nehezen szétválasztottak minket. Szegény Levit nagyon megütöttem a nagy harcban. Egymás szemébe néztünk, egy „nyakmetsző” mozdulattal zártuk a számot.

Azután jött az elmaradhatatlan búcsúesti táború. Miután megettük a tűzben sült vacsínkat, a szokásokhoz híven körbeadtuk a szót, mindenki elmondta, hogy tetszett neki a tábor, és közben a „vampírok”, vagyis a szünyögek is jóllaktak, hiába öltöztünk be jól. Másnap, július 5-én vérszegényebben, de lelkiebben és szép élményekben gazdagabban utaztunk haza.

■ KISS ADRIENN

A befogadás nehézségei és áldásai

Munkaévkezdés a Nyugati Egyházkerületben

▶ A befogadás kérdésével foglalkoztak a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület augusztus 24–25-én. Győrben tartott munkaévkezdő lelkészkonferenciájának résztvevői. A témának az év igéjéhez való kapcsolódás mellett különös aktualitást adott a közbeszédben jelenleg hatványozottan jelen lévő migránskérdés.

A találkozó mottóját a szervezők az *Evangelikus Énekeskönyv* 474. énekéből vették: „Úgy fogadd be a testvért, mint Krisztus tégedet!” Ennek az éneknek az egyes versszakai adták a reggeli és esti áhítatok, valamint a záró istentisztelet vezérfonalát is.

A helyszín is segítette a befogadottság megtapasztalását, hiszen az együttléte a győri Széchenyi István Egyetem területén zajlott, szállást pedig két egyetemi kollégiumban kaptak a jelentkezők.

Hétfőn délelőtt *Szemerei János* püspök köszöntőjével vette kezdetét a ta-

kérdést mindjárt előadása elején. A továbbiakban bibliai alapokról indulva, majd történelmi és egyháztörténeti áttekintést adva szövegezte a befogadás akadályairól és korlátairól. „Magyarországon hagyománya van annak, hogy folyamatosan integrálni próbáljuk azokat, akik éppen ide vetődnek. Ám volt-e valaha is kellőképpen integrálva a magyar evangélikusság?” – tette fel újabb kérdést *Korányi András*.

A jelen helyzetre reflektálva pedig arról beszélt, hogy a mai migráció a keresztyénséget azzal szembebesíti, hogy a befogadás sajnos csak elméleti problé-

lekészi vezetői várták az aktuális kérdéseket. A beszélgetést *dr. Smidéliusz László* egyházkerületi másodfelügyelő moderálta. A püspök bemutatta a frissen felavatott és a kerületbe ez évben érkezett lelkészeket, majd az eszperesek számoltak be a régiójukban történt változásokról. Nagy visszhangot váltott ki a gyülekezeti jogi személyiségének elismerésével, illetve az erről szóló törvényi szabályozással kapcsolatos kérdéskör.

Az esti áhítat, amelyet *Vladika Zsófia* téri lelkész tartott, alkalmat nyújtott arra, hogy a résztvevők a kirekesztettség érzésével is ismerkedjenek. Az egyetem épületét ugyanis fél kilenckor ki kellett üríteni, így a nap záróprogramjára a szabad ég alatt, a bejárat előtti lépcsősornál kerülhetett sor.

A keddi *Kovács Viktor* somlósziói lelkész lendületes prédikációjával indult. A gonosz szolga példázata (Mt 18,21–35) alapján az igehirdető a megbocsátás témáját járta körül. „Megbocsátásunk alapja a bűnbocsánat ereje. A mi megbocsátásunk Krisztusból merít, Krisztus munkájától függ” – fogalmazott.

A délelőtti további részében *Németh Zoltán*, a gyülekezeti és missziói osztály vezetője tartott interaktív előadást *A befogadó ember* címmel. Az irtalmas samaritánus példázata alapján közös gondolkodásra hívta a jelenlévőket. Előadása után az osztály munkatársaival együtt bemutatta az új munkaprogramot is.

Délután a diakóniai osztály részéről *Buda Annamária* osztályvezető, valamint *Mészáros Attila* és *Hajdú Tibor* adott tájékoztatást a menekültek segítségével kapcsolatos feladatokról és tervekéről. A hitoktatás aktuális helyzetéről és az új hittankönyvekről pedig *Kodácsy-Simon Eszter* hitoktatási referens és tankönyvszerző, illetve *Mesterházy Balázs* mint több tankönyv szerzője beszélt.

A munkaévkezdő konferenciát úrvacsorás istentisztelet zárta, amelyen *Szarka István* fejér-komáromi esperes hirdette Isten igéjét. Végül az egymásnak átnyújtott úrvacsorai jegyekben a Krisztus által való befogadottságot és a testvéri közösséget megtapasztalva indulhattak a lelkészkonferencia résztvevői az új munkaévbe.

■ ADÁMI MÁRIA

A szolgálat lehetőségei

...a Déli Egyházkerületben

▶ Mi a különbség a munka, a hivatás és a szolgálat között? Az elhívás értelmezései; hol találjuk meg a valódi hivatást? Mit kezdünk a kiégés, a konfliktus, a meg nem értés helyzetével? Ilyen és hasonló kérdések vetődtek fel a Déli Evangélikus Egyházkerület lelkészeinek találkozásán augusztus 24–26-án Balatonszárszón.

FOTÓ: KISS TAMÁS

Radosné Lengyel Anna kerületi felügyelő köszöntőjét követően *Gáncs Péter* püspök áhítatában *Mózes második könyvéből* idézve az égő csipkeborkor történetén keresztül világított rá az egyéni egzisztenciális elhívás és az Istentől érkező személyes megszólítás találkozási pontjaira. „Folyamatos küzdelem van a hivatás megelégséért és annak értelmezéséért, viszont jó hír, hogy ebben nemcsak mi, hanem Isten is jelen van” – fogalmazott a püspök.

A hivatás teológiai háttéréről tartott átfogó előadást *Kodácsy Tamás*. A református lelkész egyháztörténeti és személyes példákon keresztül mutatott rá arra, hogy a szolgálaton belül a „keskeny út” megtalálása egyéni felelősség és nehéz feladat.

Hivatásunk ápolása, a mindennapokban való gyakorlati megélése volt *Sefcsik Zoltán* evangélikus lelkész előadásának fókuszában.

Az esti fórumbeszélgetésen *Kodácsy-Simon Eszter* hitoktatási referens a Luther Kiadó gondozásában megjelent új hittankönyvek bemutatásán túl a hitoktatás felelősségéről beszélt, míg *Németh Zoltán*, a gyülekezeti és missziói osztály vezetője a presbiterek országos találkozására és a gyülekezeti munkaprogramra hívta fel a figyelmet.

Gáncs Péter esti áhítatában a reformációt pünkösdhöz hasonlította: „Abban bízom, hogy a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulóján nem a

múltat ünnepezzük, hanem arra készülünk, hogy a reformáció pünkösdi öröksége és megélése ismét jelen idejűvé váljék.”

A konferencia második napján a résztvevők többféle műhelymunka keretében vitatták meg a lelkészi hivatás sokszor nagyon nehéz problémáit, megosztották egymással tapasztalataikat. A különféle témák közül mindenki a számára leginkább aktuálisnak érzett műhelygyakorlatot választotta.

A konferencia zárónapján a migráció kérdése is téma volt. Végül az országos iroda gyülekezeti és missziói osztálya által összeállított gyülekezeti munkaprogramot vehették át a gyülekezetek. A Luther Kiadó gondozásában megjelent kötet szeptembertől decemberig a reformáció emlékének megfelelő tematika alapján nyújt segítséget lelkészeknek és gyülekezeti munkatársaknak.

A munkaévkezdő lelkészkonferencia úrvacsorai istentisztelettel zárult. *Németh Zoltán* prédikációjában a befogadás kérdését a nyitott és zárt ajtóképpel, azaz erősségeink és félelmeink felismerésével szemlélte. A záró istentisztelet ofertóriumát – 54 210 forintot – az egyházkerület döntése alapján a Szegedi Evangélikus Egyházközség által végzett menekültek közötti segítő munkára ajánlották fel.

■ GALAMBOS ÁDÁM

A SZERZŐ FELVÉTELE

lálkozó. A nyitóáhitaton *Pongrácz Máté* kaposvári lelkész prédikált Kol 1,19–20 alapján. „Ahol Jézus van a közép-pontban, ott eluralkodik a békesség – mondta. – Legyünk óvatosak, mert a gonosz a békétlenség eszközeként használ minket is, amikor a kereszt helyett ócska témákról beszélünk, vagy amikor olyan szokásokat állítunk a középpontba, amelyek nem is lényegesek”

Ezt követően *dr. Korányi András*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem egyháztörténeti tanszékének tanára tartott elgondolkodtató, inspiráló előadást *Befogadó ország, befogadó egyház* címmel. Alkalmassá a egyházi közösség igazi befogadásra, ha saját köreiben nem éli meg újra meg újra, mit jelent egymást befogadni? – tette fel a

ma. Végül hozzátette: a reménységünk nem szervezeti jellegű. Össze fogás akkor jöhet létre, ha megéljük a Krisztusban való befogadottságunkat.

A professzor előadásához kapcsolódóan izgalmas beszélgetés alakult ki a felvetett kérdésekről.

Ebéd után a lelkészek két csoportban kirándulásra indultak. Városnéző kisvonattal körbejárták Győr fontosabb részeit, majd sétálva ismerkedtek a belvárossal. A túrát a Püspökvárnál zárták, ahol lehetőségük nyílt a *Boldog Apor Vilmosról* szóló kiállítás megtekintésére, valamint a torony tetején található kilátóból a panoráma megcsodálására.

Este kerületi fórumot rendeztek, melyen a kerület és az egyházmegyé-

„Az Úristen egyedül akar igehirdető lenni”

...az Északi Egyházkerületben

▶ Az Északi Egyházkerület munkaévkezdő lelkész találkozóját a piliscsai Béthel Evangélikus Missziói Otthonban rendezték augusztus 25. és 27. között. A háromnapos alkalom középpontjában az idei év egyházkerületi eseményein már többször is előtérbe kerülő igehirdetés állt, ezt a témát járták körül az előadások, valamint a találkozó lelki vezetője, *Horváth-Hegyvi Olivér* által szervezett áhítatok és csoportos beszélgetések.

A tanítványok prédikálnak című nyitóáhitatában *dr. Fabiny Tamás* püspök Lk 9,1–6 alapján kiemelte annak fontosságát, hogy Jézus először összehívta a tanítványokat, felkészítette, majd együtt küldte ki őket, hogy hirdessék az igét. Mindehhez erőt és hatalmat adott nekik. A találkozó további áhítatait *Endreffy Géza* (*A szánk* – Jak 3,10), *Novotny Dániel* (*Az Úr szól* – Ám 3,7–8) és *Malik Péter* (*Hittem, azért szóltam* – 2Kor 4,13b) tartotta.

A konferencia fő előadója *dr. Fekete Károly* református püspök volt. *A homiletika néhány jelenkori csomópontja* című előadásában a vonatkozó teológiai szakirodalom rendkívül

mély áttekintését adta, miközben felvetette az exegézis és a hermeneutika újraértékelését az igehirdetésre készüléskor, a kommunikációs és nyelvi, illetve retorikai és esztétikai problémákat, a prédikáció és az istentisztelet viszonyát, a prédikátor szerepének és felkészülésének jelentőségét, valamint néhány új szempontot a politikai igehirdetés és a lelki-gondozói igehirdetés kapcsán.

Az első nap estéjén *Barabás Lőrinc* trombitás zenéjét hallgathatta meg a szép számban jelen lévő lelkészi kar. A szerda délelőtti áhítat után az idén átadott Dévényi Antal kilátóhoz tett kirándulás nemcsak fizikai mozgásra, hanem további beszélgeté-

BARCZA JÁNOS FELVÉTELE

sekre, véleménycserére is nagyszerű alkalmat adott.

Komoly, a konferencia témájához is illeszkedő tartalommal, de a helyszínen tapasztaltak alapján vidám hangulatban került sor a lelkész találkozó egyik csúcspontjára szerda délután. A gyülekezeti és missziói osztály által szervezett vetélkedő témáját *Luther* válogatott műveinek eddig megjelölt kötetei, különösen is az *Asztali beszélgetések* adta. Egy ebből vett idézet volt a

háromnapos program mottója is: „Az Úristen egyedül akar igehirdető lenni.” Reménység szerint az öt csapat között lezajlott vetélkedő elérte célját.

Mi más is lehetett volna a *Péter Zoltán* által vezetett győztes csapat nyemrénye egy Luther-vetélkedőn, mint egy hordó jó német sör.

Az utolsó nap reggelén a *dr. Cserháti Szabó Izabella* által vezetett ima után *dr. Fábri György* egyházkerületi felügyelő is a fő témához kapcsolódó-

an tartott különösen élénk beszélgetést kiváltó előadást *Prédikációk az igehallgató szempontjából* címmel.

Bemutakozási lehetőséget kapott a *Paksy Sándor* által szervezett Váloháló közösség. Az országos iroda részéről *Krámer György* igazgató tartott rövid tájékoztatást, *Németh Zoltán*, a gyülekezeti és missziói osztály vezetője munkatársaival együtt bemutatta az új munkaprogramot, *Veres Andrea* ismertette a *Templomkert* projektet, a hitoktatással kapcsolatos ügyintézésről *Bárdossy Tamás*, az új hittankönyvekről pedig *Mesterházy Balázs* beszélt. Végül a diakóniai osztály képviselőjében *Mészáros Attila* tartott előadást a migráció kérdéséről, és *Hajdú Tiborral* együtt kérték a lelkészi kar közreműködését a menekültek segítségével kapcsolatos feladatokban.

Csütörtök délelőtt a missziói otthon udvarán került sor a záró úrvacsorás istentiszteletre (Péld 25,11 alapján) *Lindákné János Zsuzsanna* szolgálataival.

■ BALICZA MÁTÉ

Lelkésziktatások és ordinációk szerte az országban

Balatonboglár – Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna

A balatonboglári gyülekezet új lelkésszel gazdagodott. *Kőszeghyné Raczkó Zsuzsannát*, a Somogy–Zalai Egyházmege esperesét augusztus 15-én, szombaton délután iktatta be parókusi hivatalába *dr. Lackner Pál*, a Magyarországi Evangélikus Egyház püspöki tanácsának titkára.

Az emlékezés és az emlékeztetés fontosságáról beszélt *Szemerei János* 1Kor 15,1–2 alapján tartott prédikációjában. „Az iktatás azt jelenti, hogy a gyülekezet fontosnak tartja, hogy az ige szóljon, a lelkész pedig vállalkozik erre a szolgálatra – fogalmazott a püspök. – Azért, hogy ne felejtjük el: Isten Krisztusban mindannyiunknak esélyt, reményt adott.” A frissen beiktatott lelkész nő választott igéi, Róm 15,5–6 és 1Kor 3,11 alapján hangsúlyozta: az építkezéshez közös alapra és egyetértésre

FOTO: ADÁMI MÁRIA

Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna ordinációját követően tizenöt éven át az ecsenyi gyülekezet lelkésze volt. 2014 novemberében a Somogy–Zalai Egyházmege esperesévé választották. Férjével, *Kőszeghy Miklós* gyülekezeti munkatárssal négy gyermeket nevelnek.

■ A. M.

van szükség. „Az a legfontosabb, hogy Jézus Krisztust hirdessük. Az embereknek itt is arra van szükségük, hogy Isten szeretetét továbbadjuk feléjük – mondta. – Ha tudunk egyetértésben lenni, akkor Isten áldása lesz rajtunk. Megtermi majd a gyümölcsöt az a munka, amelyet ma kezdünk. Azért, hogy az, aki betér hozzánk, olyan közösségre találjon, ahol szeretettel, nyitott szívvel, Krisztusra alapozva várják.”

Ezek után a Somogyi Huszáregylet és a Gaál Gasztony cserkészcsapat bevonulásával köszöntek el a Balatonboglár–Hács–Somogyvámosi Társult Evangélikus Egyházközségbe tartozó hívek *dr. Lackner Pál* egykori táborigazgatójától, aki az elmúlt tizenegy hónapban helyettes lelkészként látta el a közöttek a szolgálatokat.

Budapest-Kelenföld – Bence Áron

„*Nem ti választottatok ki engem, hanem én választottalak ki titeket, és arra rendeltelek, hogy elmenjetek és gyümölcsöt teremjetek...*” (Jn 15,16) – hangzott el *Bence Áron* ordinációjának első perceiben augusztus 29-én, szombaton a kelenföldi gyülekezet Bocskai úti templomában. A gazdag liturgiájú szentelési istentiszteleten prédikációjában *dr. Fabiny Tamás*, az Északi Egyházkerület püspöke a jelölt meghívóján olvasható ígét

FOTO: PROHLE PÉTER

emelte ki: „*Mert úgy határozottam, hogy nem tudok közöttek másról, csak Jézus Krisztusról, róla is mint a megfeszítettéről.*” (1Kor 2,2)

Bence Áron 1985-ben született Budapesten. Felsőfokú tanulmányait az ELTE Bölcsészettudományi Karán folytatta történelem és finn szakon. 2006-ban egy szemesztert a Helsinki Egyetemen tanult. 2008-ban iratkozott be az Evangélikus Hittudományi Egyetemre. 2010–12 között Göttingenben mélyíthette el teológiai ismereteit. 2012-ben megszerezte diplomáit finn, történelem és történelemtanári szakon, és beiratkozott az ELTE Gazdaság- és Társadalomtörténeti Doktori Iskolájába. 2013-ban védte meg teológiai szakdolgozatát. Hatodévtől a budahegyvidéki gyülekezetben töltötte *Keczkó Pál* mentorsága alatt.

■ ITTÉS SZILVIA

Nyíregyháza – Tóth Orsolya

Augusztus utolsó péntek délutánján vasárnapi létszámú ünnepi gyülekezet töltötte meg a 262 éves Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség Nagytemplomát, ahol az egyházkerület püspöke, *dr. Fabiny Tamás* lelkésszé szentelte *Tóth Orsolya* végzett teológust.

A püspök a szenteléshez választott igé (Lk 10,2) alapján

FOTO: SALLAI GÁBOR

Tóth Orsolya Nyíregyházán született. A lelkészi szolgálatra való elhívása – utolsó gimnáziumi évében – az Evangélikus Hittudományi Egyetem nyílt napját követően történt. Ezt néhány hónappal később a piliscsabai ifjúsági hétvégén való részvétel is megerősítette. Ott kapta azt az ígét, mely végül szentelése alapigéjévé lett. Teológiai tanulmányait 2008-ban kezdte. Négy év elvégzése után ösztöndíjasként egy évig Amerikában tanult az Ohio állambeli Columbus evangélikus teológiáján. Innen lelkiileg megújulva és sok élménnyel gazdagodva tért haza. Az ötödév elvégzése után gyakorlólevét a zuglói gyülekezetben töltötte *Tamáry Tamásné Zsóka* mentorsága mellett. Itt egy élő gyülekezet sokrétű feladataival ismerkedett meg, és szerzett gyakorlatot. Szentelése után Szarvason kezdi meg szolgálatát.

szólt arról, hogy nem lehet késekedni Isten országa munkásainak, mert sok az elveszett ember, akik olyanok, mint a juhok pásztor nélkül. De ne feledjük: más a vető, és más az arató.

Ebben az ősi gyülekezetben szolgált *Tóth Orsolya* anyai dédapja, néhai *Balczó András* lelkész is. A frissen felszentelt lelkész pedig most a szarvasi gyülekezetben és gimnáziumban kezdi el munkáját az Úr aratásában. A több mint kétórás templomi ünnepséget szeretetvendégség követte az általános iskola dísztermében, ahol lehetősége nyílt mindenkinek a személyes köszöntések elmondására is.

Zsarnainé Urbán Nóra és az ifjúság éneke kísérte a felszentelt lelkész nőt indulásakor: „Tudod, most új élet vár...”

■ GARAI ANDRÁS

Sárbogárd–Sárszentmiklós – Váraljainé Melis Orsolya

A sárszentmiklósi evangélikus templomban augusztus 22-én *Szemerei János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke lelkésszé avatta *Váraljainé Melis Orsolyát*, aki több mint tíz évig gyülekezeti munkatársként, hitoktatóként, majd felügyelőként is szolgált az egyházközségben.

FOTO: ADÁMI MÁRIA

Váraljainé Melis Orsolya Szarvason született és nőtt fel. Angol nyelvoktató-tanító szakot végzett. 1995-ben jelentkezett az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológus-lelkész szakára. Teológiai tanulmányait 2000-ben fejezte be. 2004-ig a szarvas-újtemplomi gyülekezetben főállású munkatársként hitoktatói, valamint lelkipáter feladatokat látott el. 2004-től 2006-ig a Sárbogárd–Sárszentmiklósi Evangélikus Egyházközségben gyülekezeti munkatársként szolgált *Böjtös Attila* mellett. 2006-tól 2015-ig a sárbogárdi Mészöly Géza Általános Iskolában tanított. Emellett a gyülekezetben felügyelői tisztséget viselt. Ordinációját követően továbbra is a sárbogárd–sárszentmiklósi közösségben szolgál, immár beosztott lelkészként.

A lelkészjelölt választott igéje, Jel 19,9 alapján a püspök arról beszélt, hogy a Biblia a megnyegző képével az Isten és ember közötti legszorosabb kapcsolatot fejezi ki. „A hitet nem lehet örökölni. Isten lehetővé teszi, hogy megismerjük őt, de minden generációnak szüksége van arra, hogy ez a meghívás személyessé váljon – fogalmazott. – Az igehirdető küldetése az, hogy másokkal is megossza a megtapasztalt örömet.”

Az eskütétel és az áldás felémelő pillanataitán az újonnan ordinált lelkész első hivatali cselekedetként tisztségébe iktatta a gyülekezet megválasztott felügyelőjét, *Lapusnyik Zsuzsannát*, valamint új presbiterét, *Kovács Dánielt*, majd a többi szolgálattevővel közösen úrvacsorát osztott a jelenlévőknek.

■ A. M.

Lelkes tanévkezdés

► *Veni, Sancte Spiritus – Jövel, Szentlélek Isten!* – e könyörgésben meg is fogalmazódik a különbség az egyházi és a nem egyházi iskolák tanévkezdése között. Augusztus utolsó napjaiban szinte mindegyik oktatási intézményünkben fel kellett, hogy hangozzon evangélikus himnuszunk jól ismert sora: „Erőnk magában mit sem ér, / Mi csakhamar elesnénk, / De küzd értünk a hős vezér, / Kit Isten rendelt mellénk. / Kérdezed: ki az? / Jézus Krisztus az, / Isten szent Fia, / Az ég és föld Ura, / Ő a mi diadalunk.” (EÉ 254)

Jézus nevével, a Szentlélek erejének segítségül hívásával kezdődött meg az ötödik tanév a Szezhlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnáziumban is. Augusztus 30-án közel nyolcszáz diák sorakozott fel a délutáni, de még rekkenő hőségben a gimnázium udvarán, hogy tanúja lehessen két iskolalelkésze beiktatásának és annak a pillanatnak, amikor *Gáncs Péter* elnök-püspök áldást kért az augusztus elsejével – megbízott igazgatóként – szolgálatba lépett *Vicziánné Sallai Ildikó* életére és munkásságára.

Az *Erős vár...* himnuszunk elhangzása után *Gáncs Péter* az iskolalelkészek által választott igeverset vette prédikációjának alapjául: „*Úgyhogy az sem számít, aki ültet, az sem, aki öntöz, hanem csak Isten, aki a növekedést adja.*” (1Kor 3,7) Olyan szellemes képpel támasztotta alá igehirdetését, amelyet Budapestnek e részén, a XVIII. kerületben mindenki jól ért. A Ferihegyi repülőtérrel beszűrődő zaj, a le- és felszálló gépek zúgása megszóktatott kísérője a Szezhlo-iskola tanítási óráinak. *Gáncs Péter* arra hívta fel hallgatóságát fi-

FOTO: ISTVÁN FELVÉTELE

gyelmét, hogy bár a pilótáknak, a fedélzeti mérnöknek, a személyzet minden tagjának pótolhatatlan feladata van, a repülőgép mégsem tőlük, az emberektől lendül a levegőbe. A felhajtóerő nélkül a gép mozdulatlan marad. Merész párhuzammal alkalmazta a képet a Szezhlo oktatási intézményre: hiába került annak élére új „személyzet”, remek pilóta, készséges másodpilóták, minden értékes erőfeszít-

tés hiábavaló marad, ha nincsen benne a Szentlélek hajtóereje.

A prédikációt követően került sor az iskolában már egy, illetve két esztendeje szolgáló iskolalelkészek beiktatására. Egyházvezetésünk bölcs meglátása, hogy oktatási intézményeinkbe nem csupán frissen végzeteket, hanem nagyobb tapasztalattal rendelkező pásztorokat is küld. Így került sor *Brebovszkyné Pintér*

Márta beiktatására, aki harmincévi gyülekezeti és női missziós szolgálat után fogadta el a hívást, hogy a gimnázium lelki vezetője legyen. Mellette *Győri Gábor Dávidot* iktatta be iskolalelkészi állásába *Győri Gábor*, a Pesti Egyházmege esperese. Dávid az intézmény óvodájában és általános iskolájában szolgál.

A Szezhlo-iskola diákjai és oktatói számára emlékeztető pillanat marad, ahogyan a frissen beiktatott iskolalelkészek lelkipásterjárásuk egy-egy ígérel megáldották (*képiünkön*), majd közösen könyörögtek azért, hogy a Szentháromság Isten vezetésével, erejével tölthessék be új küldetésüket.

Ugyanígy Isten oltalmába ajánlotta a két iskolalelkész az intézménybe most beiratkozott új általános iskolai és gimnáziumi diákokat. Az alkalom kedves pillanata volt, amikor a 9. évfolyam közel százhusz tanulója együtt énekelte a nyár végi Reménység-táborban megismert ifjúsági éneket.

„Atyám, két kezében, csak ott lakhatom...” – hangzott a dal szövege, és sokak imádsága formálódhatott ezekben a percekben így: „Urnk, segítsd, hogy az egyházi iskoláinkba iratkozott diákok valóban felismerhessék, hogy csak a te kezében van oltalmuk, életünk!”

Az udvaron felállított oltár elé ezután az új munkatársak – tanárok, óvónők, iskolapszichológus – sorakoztak fel. Az ő fogadalmotételük és beiktatásuk is megtörtént.

Az istentiszteletet követően rövid beszédben köszöntötte a diákokat s szüleiket az új igazgató, majd megnyitotta az új tanévet. A diákok nyilvánvaló örömmel fogadták ezt a bejelentést, korántsem az iskolakezdés feletti örömeikben, hanem mert tudták, az ünnepség hamarosan a végéhez közeledik. Dicséretre méltó fegyvellemmel hordozták el ugyanakkor a nap hévét kicsinyek és nagyok.

■ B. M.

Elkísérték utolsó földi útjára Paskai Lászlót

► Sok száz pap, püspök és hívó közösségében augusztus 22-én délelőtt végső nyughelyére helyezték Paskai László bíboros, ny. esztergombudapesti érsek földi maradványait. Halála napján, augusztus 17-én egyházunk nyilatkozatot adott ki, amelyben nem csupán életútját ismertette idézte fel a katolikus főpásztor szolgálatát, hanem utalt arra az ökumenikus nyitottságra, amelyet evangélikus egyházunk tapasztalt meg, hiszen Paskai László több más karizmája mellett útkészítő és hidépítő is volt.

Paskai László temetésén az esztergomi bazilikában megrendítő volt látni, amikor püspöktársai, paptársai, ferences rendtársai koporsóját körülállva búcsúztak egykori vezetőjüktől. A körben ott állhatott Gáncs Péter evangélikus elnök-püspökkel együtt e sorok írója is. Paskai László még halálában is összegyűjtötte az embereket – az ökumené képviselőit is.

Bár a hivatalos nyilatkozat sem lehetett mentes a személyes hangtól, most a végső búcsú kapcsán engedtesék meg, hogy pár személyes emléket felidézsek.

1986-ban ismertem meg, amikor készültünk Csengődön az ökumenikus imahétre. Fáj, hogy – tradicionálisan is, de elsősorban az államhatalomnak az egyházi összefogástól való félelme miatt – nem imádkozhattunk együtt protestánsok és katolikusok. Ökumenikus imahét a Magyarországon legnagyobb keresztény egyház nélkül? Bár korábban már kaptam püspöki megrovást ökumenikus mozgolódásaim miatt, mégis felkerestem az akkori kalocsai koadjutor érseket, Paskai Lászlót, és meghívtam a kis falu kicsiny evangélikus templomába igehirdetésre, közös imádságra. Elsőre igent mondott, s bár hivatalos rosszállásban minden oldalról volt részünk, vállalta az igehirdetői szolgálatot, és Jézus főpapi imájáról prédikálva személyesen tett tanúságot az egyház egységének krisztusi mandátumáról.

A páratlan alkalomból gyakorlat lett, azóta természetessé vált. Nem csak Csengődön, szerte az országban. Ma ez már nem kérdés, sőt magától értetődik, akkor bátor, új korszakot kezdő lépés volt. Most éppen ezért köszönettel kell emlékezni arra, hogy Paskai László első magyar főpapként – dacolva egyházi és állami rosszállással – áttörte a falakat, áthidalta szakadékokat.

Bár érsek úr is, én is elkerültem Bács-Kiskun megyéből, a kapcsolat megmaradt. Kedves gesztusa volt, hogy esztergomi beiktatására meleg hangú sorokkal hívott meg, és szintén jelképpértékű volt, hogy azt kérte, Luther-kabátban vegyek részt a szertartáson.

Amikor az érseki hivatal Budapestre költözött, én budavári lelkész voltam. Bíboros úr amikor a fővárosban tartózkodott, esténként a Vár utcáin sétálgatott. Sokszor összefutottunk. Néha csak néhány szót váltottunk, de mindig érdeklődött egyházunk és a gyülekezetem iránt. Néha csak pár saroknyit mentünk együtt, de volt, hogy hosszabb sétát tettünk.

Nemcsak az aktuális egyházi helyzet érdekelte, hanem teológiai kérdések is előkerültek. S emlékszem sajátos hanghordozásával ismételt kérdéseire: „Károly, hogy van ez nálatok?” A nagy tudású professzorból lett egyházfő érdeklődve, nyitottan tanult testvéregyházának tanításából.

Amikor már nem együtt rúttuk a várbeli utcákat – hiszen a szolgálatom másfele vitt –, akkor történt, hogy az osztrák autópályán, Németország felé haladva, megálltam a Sankt Pölten-i autópihenőben. Épp kiszálltam, mikor megállt mellettem egy kis Volkswagen, s kiszállt belőle Paskai László. A mindig közvetlen ember arcán széles mosoly kerekedett: „Károly, mi bármerre járunk, előbb-utóbb találkozunk...”

De nem csak spontán történt így. Többször látogathattam meg esztergomi nyugdíjasszobájában. Egyszerű papi otthon idős szolgátsák számára. Kis szoba, hálófülke. Egyszerűség, sok könyv, barátságos környezet. Egy főpapként is ferences lelkülettel és alázattal élő ember lakhelye. Semmi nagyolás, semmi pompa. Kávét főzött nekem, s kérdezett, mert minden érdekelte. Órák röppentek el úgy, hogy nem éreztük az idő múlását. Testvérként tudtunk beszélgetni.

Két éve, amikor Esztergomban a nagycsütörtöki liturgiát együtt ünnepeletem a kicsiny evangélikus gyülekezettel, megtudtam, hogy kórházban van. Istentisztelet előtt meglátogattam. Ágya szélén ült, mellette a zsolozsmáskönyv meg egy regény. Olvasott. Oldalról látszott az arcán, hogy a betegség megpróbálja, de amikor meghallotta köszönésemet az ajtóban, kisimult az arca. S biztos szép lett volna a nagycsütörtök este a templomban, de az esztergomi körterem templommá vált, amikor együtt imádkoztunk.

Sok terhet hordó ember volt, aki nehéz korszakban szolgált, a rendszerváltás szintén nagyon nehéz folyamatát kellett, hogy levelezényelje. Számptalan eredmény született keze munkája nyomán. Sok bántásban volt része, mint minden korabeli egyházi embernek, vezetőnek. S miközben saját egyházának ezernyi gondját hordozta, a világméretű és a hazai egyházpolitikában meghatározó szerepe volt, volt karizmája arra, hogy testvéreket nyújtson a széttöredezett egyház egy másik közösségének. Nyugdíjas éve során pedig átélhette papjai szeretetét.

Isten iránti hálával emlékezünk rá.

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

Fóti orgonakurzusok kottabemutatóval

► Ha nyárutó, akkor Fót. A kántorképző intézet villaépülete és árnyas kertje idén is értékes programoknak, inspiráló találkozásoknak nyitott teret: augusztus 23. és 26. között újra összegyülekeztek a gyakorló kántorok és egyházenészek.

Az idei év háromszorosan is jubileum, amely átgondolásra és összegzésre késztet. Tizenötödik alkalommal zajlott kántortovábbképző tanfolyam, ahol a gyülekezeteinkben szolgáló evangélikus kántorok kaphatnak segítséget és ötleteket. A tanfolyam ötödik alkalommal összejött ökumenikus orgonakurzusokkal. És tizedik éve része a programnak Fassang László orgonaművész improvizációs kurzusa.

Az évfordulók túl most leginkább a közös öröm határozta meg az együtt töltött napokat. A repertoár-bővítő kurzus (augusztus 23–25.) ugyanis egy új kotta megismerésére adott lehetőséget. Az augusztus 20-i ünnep előtti utolsó pillanatban hagyta el a nyomdát a *Korárelőjátékok az Evangélikus énekeskönyv énekeihez* című, kétszázhatvan oldalas gyűjtemény, sok egyházenész többévi munkájának gyümölcse. Egyik része válogatás a klasszikus korálfeldolgozás-irodalom kevésbé ismert darabjaiból és szerzőitől, másik része pedig kortárs komponisták alkotásainak színes csoportja. (Az opus részletesebb bemutatására hamarosan sor kerül az *Evangélikus Élet* hasábjain és

az *Evangélikus.hu* oldalon is.) A felfedezésben Bence Gábor és Gálos Miklós, a kötet szerkesztői (és egyben szerzői), valamint Mekis Péter orgonaművész segítettek a résztvevőket.

A kurzus nyitányaként huszonöt mű csendült fel a gyűjteményből Bence Gábor, Ecsedi Zsuzsa, Kérges Dániel, Kocsis Krisztina, Mekis Péter, Németh Sándor és Szabik Attila előadásában. Mivel gazdag a közös énekkincs, az előjátékokat más felekezetűek is jól tudják használni.

A továbbképző tanfolyam hallgatóival Ecsedi Zsuzsa és Bence Gábor foglalkozott, megadva mindenkinek a személyes segítséget és irányítást.

A reggeli és esti közös zsolttáros imádságok alkalmával – Hafensch Károly összeállításában – páli levelek kerültek a gyülekezet elé (1Kor, Gal, Zsid); két este Bence Áron hirdette az igét.

Szinte második prédikációként Pál apostol volt a főszereplője a zenehallgatásoknak is: Mendelssohn Paulus oratóriumából Ecsedi Zsuzsa válogatott, leginkább a korálra épülő tételeket kiemelve. Az ő feladata volt a kurzusok szerkesztése, szerve-

zése, a háttér és a szellemi tartalom megteremtése is.

Augusztus 26-án – a tavalyi év után ismét – Cegléd felé vették az irányt az orgona szerelmesei, az evangélikus templom turingiai stílusú Bach-orgonájához. Fassang László idei kurzusának anyagát – az improvizáció mellett – J. S. Bach művei, valamint Bach-kortárs és Bach-tanítvány szerzők korálfeldolgozásai adták. A kezdeti ismerkedés, labdázás és bemelegítés után akadt olyan, aki csak néhány hangot szólaltatott meg, más nagyobb darabbal foglalkozott. A lényeg viszont mindenki számára azonos volt: kiaknázni a hangszer különböző hangszíneit, legyőzni a fizikai korlátokat.

A napot – és az egész tanfolyamot – Fassang László improvizációs orgonaestje zárta, amelyen a közönség által megadott témákat – többnyire koráldallamokat – dolgozott fel különböző stílusokban. A hálaadást Bence Gábor igeolvasása és közös éneklés erősítette.

Minden évben komoly kérdés a szervezők számára, hogyan mozdíthatnák meg a szolgáló kántorokat. Ismerve ugyanis az egyház és az egyházzene helyzetét Magyarországon, nagy szükség volna arra, hogy még több helyen szóljon bátrabban és jobban az ének és az orgona, segítve gyülekezeteink életben maradását és a szüntelen istendicséretet.

■ EZSU

A kotta leírása: *Korárelőjátékok az Evangélikus énekeskönyv énekeihez* • Szerkesztette: Bence Gábor és Gálos Miklós • Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Reformációi Emlékbizottságának megbízásából a Kántorképző Intézet közreműködésével a Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója, Budapest, 2015 • Felelős kiadó: Kendei-Kirchknopf Péter • Kottagrafika: Pócs Miklós • Korrektúra és mutatók összeállítása: Ecsedi Zsuzsanna • Tördelés: Ecsedi Klára • A borítót Szita István rajzának felhasználásával Kendei-Kirchknopf Péter tervezte

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok, velem vannak a lapjaim.

Olvasa az Evangelikus Élet digitális változatát!

WWW.DIGITALSTAND.HU

HIRDETÉS

Pángyánszky Ágnes doktori értekezésének nyilvános vitája

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) Doktori és Habilitációs Tanácsa tisztelettel meghív minden érdeklődőt Pángyánszky Ágnes evangélikus lelkész *Tanítás és tanulás felnőttkorban: szemléletváltás a felnőttképzésben* című doktori értekezésének nyilvános megvitatására szeptember 11-én, pénteken 10.30-ra az EHE (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.) 10-es számú tantermébe. A doktori értekezés egy példány megtekinthető az egyetem könyvtárában. A doktori bírálóbizottság tagjai: Bodó Sára (külső bíráló, Debreceni Református Hittudományi Egyetem), Kocsev Miklós (külső tag, Károli Gáspár Református Egyetem), Kodácsy-Simon Eszter (belső bíráló), Korányi András (elnök), Orosz Gábor Viktor (titkár).

DR. CSEPREGI ZOLTÁN,
az EHE Doktori és Habilitációs Tanácsának elnöke

„Ha meg nem tértek, és olyanok nem lesztek, mint a kisgyermek, nem mentek be a mennyek országába.” (Mt 18,3)

Mondhatjuk a fordítottját is: ha megtertek, és olyanok lesztek, mint a kisgyermek... Itt egy isteni föltételről van szó: ha. Egy Istenünktől való ígérről: ha megtértek, és olyanok lesztek..., akkor bementek Isten országába. És mivel az Úr szava mindig igaz, ez azt jelenti, hogy belekapaszkodhatsz a szavába: ha eleget teszel a föltételnek, akkor biztos a felelet. Sok ilyen ige van: „...ha valaki... megnyitja az ajtót, bemegyek...” (Jel 3,20; újonnan revidéalt Károli-ford. – ÚK) „Ha megvalljuk bűneinket, ő hű és igaz, hogy megbocsássa...” (1Jn 1,9; ÚK)

De itt a némről is szó van. Arról, hogy ha nem engedsz az Úr hívásának, és nem adod az ő gyógyító és

formáló kezébe bűnbánattal az életedet. Arról, hogy ha nem leszel olyan, mint egy kisgyermek. Akkor nagy baj van. Mert sokan reménykednek a földi életben Krisztusban, de nem tudnak hinni a föltámadásban és az örök életben. Pál apostol szerint minden embernél nyomorultabb, aki így él, mert számára csak amítás a hit. A végén kiderül, hogy hamis úton járt. És sokan csak a földi életükhöz kérik Isten segítségét. A dicsőítés, szent ámulat, bűnbánat, lelki öröm sehoh sincs ott az életükben.

Bárcsak észrevennék, hogy van tovább, és a „ha” nyomán van felelet az Úrtól! Új perspektíva nyílik a hívó előtt, kitágul a világ, az érdeklődési kör, a szolgálat egészen az örökévalóságig. „...tágas térre állítot-

A hónap igéje

„...tad lábamat.” (Zsolt 31,9b) Hát nem szép így élni? Amikor már nem a magam igazáért, a visszafizetésért vagy csak a mindennapi kenyérért, csupa magamnak valóért küzdök.

Nézzük most, mi is igénk két föltétele. Az egyik a megtérés. Sokszor vádolják azokat, akik a megtérésükről bizonyosságot tesznek. Azt mondják: nagyképu vagy, nem a te munkád a hitre jutás, hanem Istené. Így van. De a megtérés szó pont ezt fejezi ki: Isten magához térített, magához hívott, magához fordított – és én odafordultam. Ennyit tudtam tenni, de azt megtettem. A megtérés tehát azt jelenti, hogy megbánom az elrontott múltamat, amellyel az Úr Jézusnak sok szenvedést okoztam a kereszten („Kézbe, lábba / a szöveget én vertem,

/ Véred minden cseppje / égeti a lelkem”); aztán másodszer, hogy kezbe adom az életemet, hogy tisztíton meg, és tegyen új emberré; végül pedig, hogy a jövőmet is neki szánom, hogy legyen ő az igazi vezetője. Ebben benne van a múlt, a jelen és a jövő: ő elhívott – én az övé lettem.

Nézzük Luther 95 tételének az első pontját: „Isten azt akarja, hogy a hívó ember egész élete megtérés legyen.” Ezt némelyek rosszul értelmezik, és azt mondják, hogy tehát nincs szükség egy döntő megtérésre, csak naponkénti megtérésre van szükség. Pedig a naponkénti megtérés is az elsővel kezdődik. És ha az első lépcsőfokot kihagyjuk, baj van. Ezt a mondatot Paulik János, Zábrák Dénes és Zsigmondy Árpád így fordítja: „A ke-

resztén ember egész élete bűnbánatra térés kell, hogy legyen.” Így már világosabban érthetjük, miről is van szó – hiszen Luther a 95 tételben a bűnbocsánat kérdéséről értekezik.

A másik föltétel: legyenek olyanok, mint a kisgyermek. Ezt is sokan félreértik. Ne olyan együgyűek, olyan gyámoltalanok, olyan kijátszhatók, olyan keveset tudók legyünk! Itt másról van szó. Arról, hogy a helyes dolgokban legyünk olyanok, mint a kisgyermek.

A kisgyermek tud bízni a szüleinben, hogy mellette vannak mindig, és amikor szükség van rá, segíteni és oltalmazni fogják. – Bízó kapcsolatban vagy-e Istennel, hogy bármi történjék is, ő megsegít? Vagy igéjét is kétségbe vonod?

Bízz Jézusban, örte bejuthatsz Isten országába!

■ SZÉLL BULCSÚ

Meditáció a csendről

Az óbudai Hajógyári-szigeten tombol a nemzetközi ifjúság. Hatalmas üdvrivalgás, állandóan mért zajszint, mert a környék lakossága nehezen viseli a többzres tömeg harsány ünneplését. A kívülről fülkésítőnek tartják, a bent szórakozók természetes adottságként élik meg a modern zenét kísérő hangerőt.

S közben olvasom egyik napilapunkban, hogy természettudósok megállapítása szerint a halak nem kedvelik a bizonyos decibelszint feletti zenét, sőt egyáltalán magát a zajt. Ártalmas a fejlődésükre. Ha elfogadjuk ezt a megállapítást, joggal kérdezhajjuk: ha a zaj ártalmas a halaknak, vajon az embernek nincs kárára?

Egyik hetven feletti kedves ismerősöm önkéntes hallásvizsgálaton esett át. Örömmel újságolta, hogy a mérést végző asszisztens megdicsérte: a hallása jobb, mint sok húszévesé. Ők ugyanis mesterségesen rontják hallóképességüket, és fölöslegesen terhelik magas decibelszinten hallgatott zenével. Ez csak a hallókészülékeket gyártó üzemeknek hoz magasabb hasznot – mondta a vizsgálatot végző szakember.

Lehet, hogy igaza van a költő Ladányi Mihálynak? „Nagy a ricsaj hússzagú rezervátumaidban, huszadik század, / az esték meghitt csendjében csak az öregek és a költők üldögélnek.”

Az emberi érintkezés egyik legfontosabb feltétele, hogy meg tudjuk hallani a másik kérését, véleményét a szó kettős értelmében is. Képesek legyünk a hangrezgéseken keresztül meghallani s aztán felfogni, amit a társunk mond. Ha ez valamilyen ok miatt lehetetlenné válik, megszűnik számunkra a világ, s a másik ember is. Marad a kínos írásbeli érintkezés és a lassú gondolatcsere.

E néhány soros okfejtésből is kiderül, mennyire fontos érzékszervünk a fül. Sokkal jobban kellene vigyáznunk rá.

Ha a csendről gondolkozunk, akkor természetesen ennél sokkal többre is szabad emlékeztetni magunkat. A Bibliában is olvasunk a csendről. Többszörös értelemben is.

A csend zajmentes helyzetet tétel fel. Minden és mindenki néma marad (ApCsel 15,12; 21,40; Jel 8,1).

Isten magára is csendet tud parancsolni, de csendet tud teremteni mennyen és földön (Zsolt 107,29). „Megnyugodott, békés az egész föld...” (Ézs 14,7)

Talán legelőbb a viharzó tenger lecsendesítése jut eszünkbe (Mt 8,26). De tudunk a hullámbzó indulatok, a viharzó kedélyállapot lecsendesítéséről is (ApCsel 19,35).

Isten sokszor semmi mást nem vár az embertől, csupán azt, hogy legyen csendben (2Móz 14,14). Zsolt 37,7; 46,11 és 62,2.6 szerint az ember igazi csendje az Istenben való feltétlen bizalomban valósul meg.

A „csendes életet élni” kifejezés pedig a becsületes, tisztességes életfolytatásra való biztatást tartalmazza (1Thessz 4,11; 1Tim 2,2).

A Biblia tud még arról a különleges csendről is, amikor az Isten hallgat. Ekkor megszakad az Isten és ember közti párbeszéd. Ez a legfájdalmasabb helyzet, amelybe az ember belekerülhet (Jób 30,20; Ézs 64,11).

De milyen örömteli, ha szól hozzánk! Illés, Isten lánglelkű prófétája Jezabel pogány királyné haragja elől éjszakára egy barlangba költözik, s aztán reggel keresi a Seregek Urát. Először az erős szélben vélte fölfedezni, amely sziklátat tördel. De az Úr nem volt ott a szélben. Aztán a földrengés következett, de az Úr nem volt jelen a földrengésben, sem az azt követő tűzben. De megszólalt a tűz után, szelíd és halk hangon. Illés eltakarta arcát, és így figyelt a szelíd és halk hangra, amely új király felkenésére küldte (1Kir 19,9–18).

Isten ma is szól halk és szelíd hangon templomok csendjében, erdők mélyén, meghitt tisztásokon, hegyek ormán, ahol kitágul a panoráma, hogy észrevegyük keresését, felfedezzük útbaigazító, küldő szavát. Olykor életünk váratlan sorsfordító eseményeiben kiált ránk.

Csend. Akkor értékeljük, ha előtte hangos, olykor alig elviselhető zaj szenvedői voltunk. Akkor értékeljük, ha a tomboló vihar lecsendesedik, a villámok elülnek, a szél eláll, a természet s a természetünk megnyugszik. Akkor értékeljük, ha az érzelmi viharok körülöttünk megszűnnek, változó kedélyállapotunk újra harmóniára talál.

Keressük a csendet, keressük a csendben megszólító Urat, s bizonyos megajándékoz minket – talán leginkább önmagával, mint egykor Illés: „Kelj föl, egyél, mert erőd felett való út áll előtted!” (1Kir 19,8)

■ D. SZEKIM IMRE

HETI ÚTRAVALÓ

„Áldjad, lelkem, az Urat, és ne feledd el, mennyi jót tett veled!” (Zsolt 103,2)

Szentháromság ünnepe után a 14. héten az Útmutató reggeli és heti igéi hirdetik: a Szentlélek elevenit meg. Csak akiben hit által már lakozást vett az Atya-Fiú Lelke, az tud Dáviddal együtt énekelni heti igénk szavaival Isten irgalmáról. Becsengettek Jézus iskolájában is, s e tanévben az imádat és a hálaadás a fő tantárgyunk. „Magasztaljátok az Urat, mert jó, mert örökévaló az ő kegyelme.” (Zsolt 118,1; LK) „A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme.” (GyLK 728) Isten szeretete mindörökké az istenfőlökkel van (lásd Zsolt 103,17); így ők egész életükkel az Urat magasztalják, dicsőítik, imádják „csak” azért, mert ő Isten, s hálát adnak minden áldásáért. Így tett egy samáriai leprás, kit Jézus meggyógyított: „...visszatért, és fennhangon dicsőítette Istent. Arcra borult Jézus lábánál, és hálát adott neki. (...) És ezt mondta az Úr: Kelj fel és menj el, a hited megtartott téged.” (Lk 17,15–16.19) Pál üzeni, hogy akik Krisztusban vannak, Lélek szerint járnak: „Akiket pedig Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai. (...) Ha pedig gyermekek, akkor örökösök is...” (Róm 8,14.17) Luther erről így vall: „Akiben Krisztus-hit van, annak szívében a Szentlélek vigasztalást és erős gyermeki bizodalmat teremt. S éppen ez az a Lélek, ki arról biztosít, hogy Isten gyermekei vagyunk, s szívünket szívbeli könyörgésre készíti.” Pál kér (lásd 1Tim 2,1), és hálát ad Timóteus őszinte hitéért: „Eszembe jutott ugyanis a benned élő képmutatás nélküli hit... Mert nem a félelem lelkét adta nekünk Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét.” (2Tim 1,5.7) Ez a meggyógyított vak bizonyágtétele: „Ha ő nem volna Istentől való, semmit sem tudott volna tenni.” Kiközösítése után Jézus „találkozott vele, megkérdezte tőle: Hiszel te az Emberfiában? (...) Léted őt, és ő az, aki veled beszél. Erre az így szólt: Hiszek, Uram. És leborulva imádtad őt.” (Jn 9,33.35–38) Pál megírja Filemonnak, hogy imádkozik érte: „Hálát adok mindenkor az én Istenemnek..., mert hallottam az Úr Jézusba vetett hiedről és a szentek iránt tanúsított szeretetedről...” (Filem 4–5) S visszaküldi a megtért, hasznossá lett rabslógát. A templomépítésre szánt önkéntes adományok számbavételekor Dávid hálaímájában mondta: „Áldott vagy te, Uram..., öröktől fogva mindörökké! (...) Most azért, Istenünk, hálát adunk neked, és dicsérik a te fenséges nevedet.” (1Krn 29,10.13) Halála előtt az Úr Jézus új parancsolatot adott mindenkori követőinek: „...ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást!” (Jn 13,34) Pál hálát ad, s állhatosságra buzdít minket is, „akiket szeret az Úr (...), hogy így részesüljetek a mi Urunk Jézus Krisztus dicsőségében.” (2Thessz 2,13–14) És ez lehet a te önként vállalt, soha véget nem érő „házi feladatod”, küldetésed is: „Boldog vagyok, / Hogy én őt zenghetem, / Hálát adok neki, / Áldom nevét (...) / Ott választottak seregével / Dicsérem őt.” (EÉ 62,5) A most tizenharmadik évfolyamatot kezdő Heti útravaló küldetése is változatlan; hirdesse: Solus Christus! A hal jelképpel is ezt teszi: Jézus Krisztus, Isten Fia Megváltó.

■ GARAI ANDRÁS

Gyorsabban szeretnél menni – vagy messzebbre szeretnél jutni?

Nemrég a *Kegyes hazugság* (The Good Lie) című remek filmet láttam. Szudáni menekültek kis csoportjának igaz történetét alapul, akik a házájukban kialakult elnyomás miatt elmenekültek, és végül a Missouri állambeli Kansas Cityben letek új otthonra. A film végén egy afrikai közmondás jelenik meg, mely összefoglalja hihetetlen vándorlásukat: „Ha gyorsan akartok haladni, menjetek egyedül. Ha messzire akartok jutni, menjetek együtt.”

Két mondat – tele bölcsességgel és igazsággal. Amikor olvastam, első gondolatom az olimpia volt. Egyéni futóversenyeknél a futók egyetlen célja, hogy elsőként érjenek a célba. Viszont váltóban vagy maratonoknál,

ahol a résztvevők csapatokban futnak, a kölcsönös támogatás elengedhetetlen. Egy hosszú táv teljesítéséhez szerencsésebbnek tűnik együtt futni, mint egyedül.

Amikor egy újság szerkesztője voltam, rendszerint egyedül írtam a cikkeket. Viszont amikor a magazin arculatát kellett megtervezni, egy tehetséges csapat dolgozott együtt, és a csapattagok kreativitása összeadódott. A végeredmény fantasztikus volt: az egész mindig több volt a részek összegénél.

Az üzleti világban gyakran hallunk vállalkozókról, akik nagy célokat tűztek maguk elé. Egy ideig bizonyára jól megy nekik, gyorsan törnek előre, közben pedig függetlenek marad-

nak. Ám hogy álmaikat igazán valóra válthassák, ahhoz még a legnagyobb újítóknak is szükségük van segítségre – legyen szó akár számítógépes technikáról, gyártásfejlesztésről vagy ruhatervezésről...

Jó pár éve Frank Sinatra énekelte egyik slágerének refrénjében: „A magam útját jártam.” Ám Sinatra sikeréhez még idősebb korában is rengeteg emberre volt szükség: zenészekre, zeneszerzőkre, háttérénekesekre, adminisztratív stábra, újságírókra és másokra, akik hozzájárultak hatvan éven át töretlen karrierjéhez.

Az üzleti életben gyakran szóba kerül a „ranglétra” megmászása. Két érdekesség ezzel a „létrával” kapcsolatban. Egyrészt, ahogy mászol, gyak-

ran kereszted az útját azoknak, akik már elérték olyan magasra, amilyen magasra csak tudtak, és most épp a lefelé vezető úton vannak. Másrészt, ha a létra túl magas, szükséged van valakire, aki tartja neked, hogy le ne ess. A létrát nem tudod egyedül megmászni.

A Bibliában is található példák olyan emberekre, akik elég bölcsék voltak ahhoz, hogy együtt messzire menjenek. Mózes és Józsué, Illés és Elizeus, Jézus és a tanítványai, Barnabás és Pál, Pál és Timóteus. Szintén találunk példát olyan emberekre, akik egyedül és gyorsan próbáltak haladni, majd életük vége felé elbuktak: Dávid király és fia, Salamon király a legjelentősebbek.

Néhány idevágó bibliai alapelv. Kihozhatjuk egymásból a legjobbat. Egy közös cél elérésében segíthetünk egymásnak hatékonyabban válni. Még a konfliktusok is értékesek lehetnek. „Vassal formálják a vasat, és egyik ember formálja a másikat.” (Péld 27,17)

Együtt többet elérhetünk. Ahogy a vadludak is úgy tesznek meg nagy távolságokat, hogy a vezetés munkáját megosztják, az üzleti életben is a hosszú távú hatékonyság szükséges feltétele, hogy egységbe kovácsolódva egyesítsük erőinket. „Jobban boldogul kettő, mint egy: fáradozásuknak szép eredménye van.” (Préd 4,9)

■ ROBERT J. TAMASY
Forrás: Monday Manna

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Fácán

Biztosan láttatok már fácánt. A kakas hosszú farkával, tarka tollaival, szeme körül a nagy, csupasz piros folttal nagyon szép madár. A tyúk egyszerű sárgásbarna színezetű, de erre van szüksége, mert amikor a tojásokon ül a fű között, így kerülheti el a ragadozók figyelmét.

A fácán vadászati céllal, betelepítés útján került Európába. Hazánkban gyakori madár. Egész évben a megszokott területén tartózkodik. Kedveli a nyílt, bokrokkal, fákkal, nádfoltokkal tarkált területeket, zárt erdőbe nem megy.

A kakas poligám (többnejű), négy-hét tyúkkal jár együtt. Néha zajos

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

RAJZ: BUDAI TIBOR

szárnyverdeséssel kísért hangos, érdes kiáltást hallat. Ember közeledtére gyakran meglapul a gaz között, és csak az utolsó pillanatban, szinte a lábunk alól kel fel hangos katalakással. Gyors szárnycsapásokkal, alacsonyan repül, majd leereszkedik, és hosszú farkát felvágva gyorsan egy bokor alá szalad. A tojásokkal és csibékkel nem törődik, a család minden gondja a tyúk dolga.

Évente egyszer költ. Bokrosok szélén, mezei íz mentén sekély mélyedést kapar, ezt száraz fűszálakkal, levelekkel, gyökérdarabkákkal szegélyesen kibéleli. Egyedül kotlik a 12-16 tojáson.

A csibék 22-25 nap alatt kelnek ki. Fészekhagyók, azaz felszáradásuk után anyjuk vezeti őket, a fészekbe nem térnek vissza. Gyorsan fejlődnek, kétheten már kicsit repülni is tudnak.

Gyakran előfordult velem, hogy csibéket vezető tyúk kelt fel előttem, és ilyenkor a tucatnyi fióka ciripelő hangokat hallatva követte az öreg

madarat. A legközelebbi bokorhoz repültek, és gyorsan befutottak alá.

A fácánok a fák ágain töltik az éjszakát. Este – ahogy a vadászok mondják – felgallyaznak.

Korábban gyakran táboroztunk a Tisza mentén, és amikor este, már sötétben a sátrak felé mentünk, gyakran láttam a fán ülő madarak mozdulatlan, sötét alakját.

A fácánok a talajon táplálkoznak, kapirgálnak, mint a tyúkok. Férgeket, rovarokat, csigákat, magokat esznek. Télen a vadásztársaságok etetik őket.

■ SCHMIDT EGON

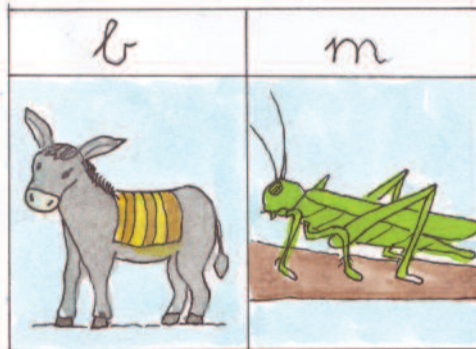
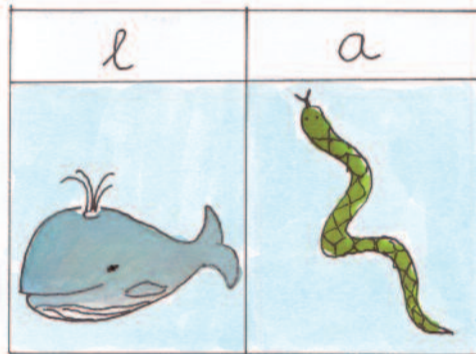
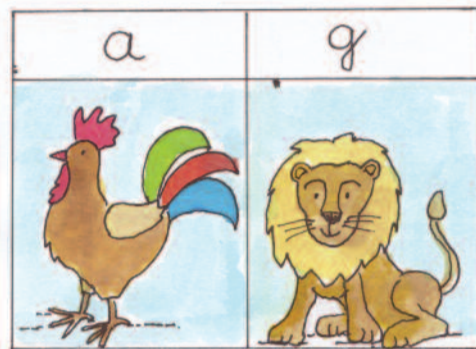
Kérdések

1. Milyen színűek a fácántojások?
2. Vajon hol fürdenek a fácánok?
3. Kelet-Ázsia a fácánok igazi hazája. Tudnál említeni néhány ott élő fajt?

Valaszok
1. Egyszínű olajbarnák.
2. Nem vízben, hanem a porban.
3. Aranyfácán, ezüsfácán.

Állatos párosító

▶ A Bibliában sok olyan történetet olvashatunk, amelyben az állatoknak fontos szerepük van. Sőt vannak olyan személyek, akiknek – ha lenne címerük – akár a címerpajzsukon is egy-egy állat szerepelhetne. Az alábbi feladatban párosítsátok össze a bibliai alakokat a hozzájuk tartozó állatképekkel! Ha jól oldottátok meg a rejtvényt, egy szót olvashattok össze az állatok mellett található betűkből. Melyik ószövetségi személyhez köthetjük a megfejtést?

RAJZ: JENES KATALIN

Megfejtés:

--	--	--	--	--	--

Kinek a mije?

1. Fából készült jármű vagyok. Nagy esőben utaztam, rengeteg kiválasztott utasom volt, és a végállomásnál egy gyönyörű szivárványt is láthattam.

2. Kis fegyver vagyok, zsebben is elférek, mégis sikerült velem legyőzni egy óriási termetű harcost.

3. A hangszerek családjába tartozom. Olyan megnyugtató hangom van, hogy még a felzaklatott királyt is képes vagyok elcsendesíteni.

4. Törekeny vagyok. Eredetileg azért készítettek, hogy folyadékot tároljanak bennem, ám engem az Úr tanításának megjelenítéséhez használtak.

5. Fából készítettek, sokszor párom egy szék. Pénzt szoktak rajtam számolni. A gazdámat egyszer a Mester hívta el mellőlem.

6. Nagyon finom és egészséges étel vagyok. A testvéreim még alkudozni is szoktak érért.

(Megfejtések: 1. Nőé bárkája; 2. Dávid parttyúja; 3. Dávid lamhja; 4. Jeremiás ószövetségi cserépedénye; 5. Maté vámsze-
dőlő asztala; 6. Jákób lál lencséje)

RAJZ: PRISCILLA LAMONT

Rovatunk terjedelmi okokból általában nem tud helyet adni teljes szövegű történeti forrásközléseknek, de egy-egy érdekesebb dokumentum átfogó ismertetésére már volt példa. Ez alkalommal azonban rövidege miatt közölhető a tanulmányozott irat, amely egyháztörténeti szempontból igen értékes információkat hordoz: a 18. század második felére meggyengült, de a 16–17. században még igen erős barsi evangélikusságnak 1705-ben átadni tervezett templomokat sorolja fel, adalékokat szolgáltatva a Rákóczi-szabadságharc vallásügyben tett intézkedéseire.

Adalék Bars vármegye protestáns egyháztörténetéhez 1705-ből

Bars vármegyében, amely egyes lakosságú felvidéki terület volt, már az 1520-as években teret nyert a reformáció. (Egyik jelentős bázisa a területén fekvő Körömcébánya, a hét alsó-magyarországi bányaváros központja lesz.) Szlovák és német evangélikus gyülekezetei 1610-től a bajmóci, míg a magyarok 1610 előtt a felsődunamelléki egyházkerülethez tartoztak. Mivel e kerület magyar gyülekezetei nagyrészt reformátussá váltak, a megmaradt evangélikus gyülekezetek 1610-től rövid időre a bajmóci kerülethez kerültek külön inspektor felügyelete alá, majd az 1613–1615 között újalakult felsődunamelléki evangélikus szuperintendencia bars–honti egyházmegyéjéhez tartoztak az 1680-as évekig. (Református egyházai 1592-től a felsődunamelléki egyházkerülethez, azon belül néhány gyülekezetet a komjáti, míg nagyobb részük a barsi [bars–honti] esperességhez tartozott.)

A 17. században az ellenreformáció erősödésével a Felső-Dunamellék

THESAURUS

Rovatgazda: Kovács Eleonóra

protestáns közösségei – különösen az 1671–1681 közötti gyászévtized idején – erős üldöztetésnek voltak kitéve; sok templomukat elvették, lelkészeiket elűldözték. A kuruc mozgalmak hatására ugyanakkor az 1681. évi soproni országgyűlés egyházügyi végzése – a 25. és 26. cikkely – bizonyos mértékű enyhülést hoztak a protestáns egyházaknak, így a 26. törvénycikk minden vármegyében engedélyezte számukra az úgynevezett „artikuláris helyeken”, hogy templomaik, iskoláik és paplakjaik lehessenek. Barsban ilyen artikuláris helyek voltak Simonyi és Nagyszelezsény, továbbá a bányavidéki főkapitánysághoz tartozó,

az ország véghelei közé számító Léva. (Ezenkívül Körömcébányán is engedélyezték a protestánsok szabad vallásgyakorlatát).

A Rákóczi-szabadságharc elejére a vármegye megfogyatkozott evangélikus gyülekezetei a barsi esperességhez tartoztak, illetve a bajmóciból átkerültek a bányai, más néven selmeci egyházkerülethez. A reformátusok a barsi esperességhez, illetve a Duna bal partján fekvő felsődunamelléki egyházkerülethez tartoztak.

A felekezeti ellentét a Rákóczi-szabadságharc kitörésében is szerepet játszottak. Nem véletlen, hogy jelen-

LEVA VÁRA – A SZERZŐ FELVÉTELE

tős volt a protestánsok körében az egyébként római katolikus II. Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc támogatótsága, akinek intézkedései már rögtön a szabadságharc elején jelezték, hogy rendezni akarja a protestánsok szabad vallásgyakorlását. A felekezeti ellentéteket ugyanakkor az is élezte, hogy a szabadságharc elején a protestánsok is vettek el – több esetben erővel – katolikus kézen lévő templomokat. Ezért ezt a problémát meggyújtó módon kellett megoldani, hogy ne

okozzon az országban belső viszályokat. Rákóczi a vallásügyi kérdések rendezését az előbb Rákos mezejére, majd a hadi események miatt Szécsénybe – éppen háromszázötven éves – összehívott országgyűlésen (1705. szeptember 12. – október 2.) kívánta megoldani.

Az országgyűlésen heves vitákat váltott ki a vallászsabadság, a vallási sérelmek kérdése, amellyel a 19. cikkely között a 13–17. foglalkozott. A templomok hovatartozásának kérdéséről pedig új módon kívánták rendezni, mégpedig általánosságban úgy, hogy a településen többségben lévő felekezet legyen a templom, viszont a kisebbségnek a földesúr köteles szabad telket adni, hogy templomot építhessen. Az alábbiakban bemutatandó, Bars vármegyére vonatkozó meg egyezés szerint a protestáns felekezetek összesen 15–17, ebből az evangélikusok 9–11, a reformátusok 6 templomot kaptak volna vissza. (Két, a jegyzéken szereplő, az evangélikusoknak visszaadni szándékozott templomot később kihúztak.)

A forrás egyháztörténeti szempontból azért érdekes, mivel Barsban a 18. század második felére igen meggyengült, szinte eltűnt a 16–17. században még igen erős evangélikusság. Önálló anyaegyházuk a 18. század közepére kettő maradt: Nagyszelezsény, valamint 1734-től Simonyi helyett Nemeskosztolány. II. József türelmi rendelete után az újjászerveződött barsi evangélikus egyházmegyében még két anyaegyház volt ezek mellett, Farkóvezekény és Körömcébánya, amelyekhez 1845-ben csatlakozott Léva. Ehhez képest azonban 1705-ben még legalább kilenc-tizenegy templomos településen lehetett többségben az evangélikus vallású lakosság.

■ OLÁH TAMÁS

A szerző a Sátoraljaújhegyi Levéltár osztályvezető főlevéltárosa

A dokumentum szövege

A közlésben a szögletes zárójel későbbi betoldást jelöl, s a kihúzott szövegrészeket is feltüntetjük. A helységneveknél, valamint a nehezen érthető szövegrészeknél zárójelben adunk magyarázatot.

1705. die 28 7bris Szécsény Mezőben [Ország Gyűlésnek alkalmaságával] Nemes Bars Vármegyében [lévő Templomok iránt Atyafiságsan és alku képpen Helvetica és Augustana Confessionión lévő Atyánk fiainknak ez alább írt mód szerint Templomokat cedáltunk cum omnibus suis appertinenciis et clenodiis] (átengedtünk minden tartozékaival és úrasztali edényeivel) denomináltattak alább írt helyek; Augustana, és Helvetica Confessionión lévő Nemes Statusoknak:

Augustana Confessionión lévőeknek:

Lévai Processusban

1. Nagy Ugrócz, 2. Geletnek, 3. Szénásfalva (Szénásfalu), 4. Felső Zdánya (Felsőzsadány), 5. Alsó Zdánya (Alsózsadány), 6. Maghos Part (Magasmart), 7. Vihnye (Peszterény községgel egyesült, neve Vihnyepeszterény), 8. Nagy Szelesén (Nagyszelezsény), 9. Készi (Garamkeszi), 10. Tóth Vezekény, 11. Kopanicza (Irtványos)

Helvetica Conf.

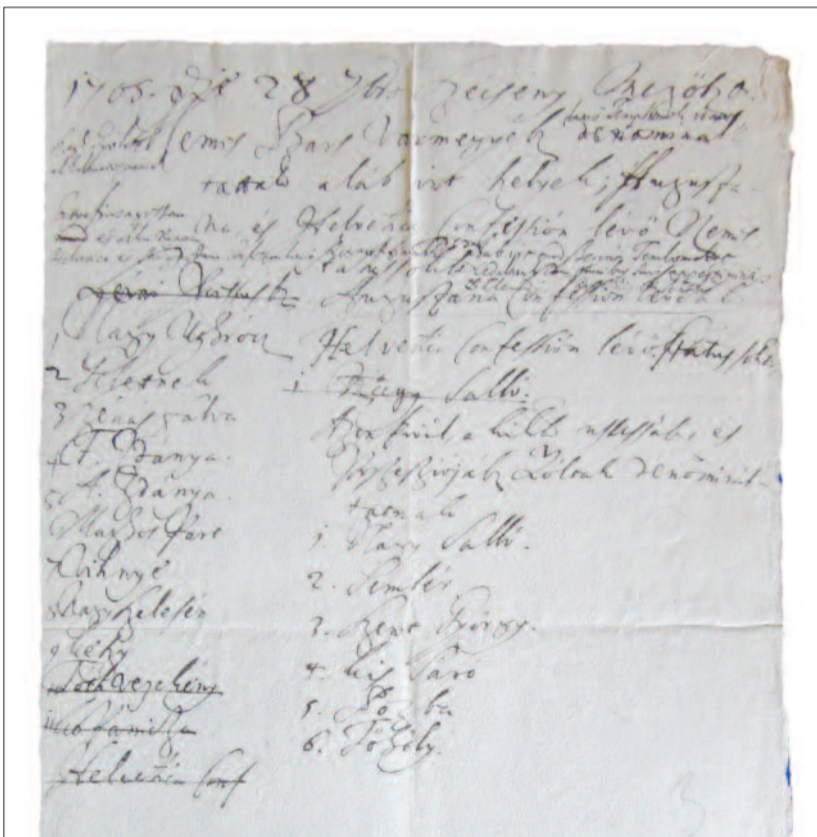
Helvetica Confessionión lévő Statusoknak:

Nagy Salló.

Azonkívül, a kiknek ususában (használatában) és Possessiójában (birtokában) voltak denomináltak (megnevezettek):

1. Nagy Salló, 2. Semlér (Zsemmlér), 3. Szent György (Garamszentgyörgy), 4. Kis Sáró, 5. Pozba, 6. Töhöly (Töhöl)

Az ismertetett dokumentum fellelhetősége: Štatný Archív v Nitre (Nyitrai Állami Levéltár), Tekovská župa (Bars vármegye), Kongregačné písomnosti I. 1540–1763. B. Spisy (Acta congregationalia) 25. doboz. 314. 1705. Fasc. XVIII. No. 13.

AZ ISMERTETETT DOKUMENTUM FOTÓJA – A SZERZŐ FELVÉTELE

A bujdosók imája

Mikes Kelemen emlékére

„Amitől tartottunk, abban már benne vagyunk. Az Isten árvására téve bennünket, és kivéve ma közüllünk a mi édes urunkot és atyánkot, három óra után reggel. Ma nagypéntek lévén, mind a mennyei, mind a földi atyáinknak halálokat kell siratni. Az Isten mára halasztotta halálát urunknak...” Olvasom a dátumot: ki írta, és mikor? „Rodostó, 8. április 1735.” Könnyen megfeythetjük: II. Rákóczi Ferenc belső inasáról, mindenesérről, Mikes Kelemenről van szó, aki maga is a száműzöttek keserű életét élte.

Néhány nap múlva ezt üzeni: „Itt édes néném, könnyhullatással esszük kenyérünket, és olyanok vagyunk, mint a nyáj pásztor nélkül. Másnap szegénynek a testamentumát felnyitottuk, és elolvastuk. Mindenik cselédinek hagyott, énnekem ötezer német forintot, Sibrik uramnak is annyit...”

Micsoda sors: menekülés a fejedelem mellett, vereségek és pestisjárványok. Párizs és Versailles. A legkeservebb: a magyarországi hazatérés reményének szétfoslása! A háromszázhuszonöt éve (1690 augusztusában) született Mikes Kelemennek egyetlen menedéke maradt: a gyönyörű magyar nyelv. A megtalált forma: a levelekbe beleszótt emigráció. A képzeletbeli karnyújtás, hogy a hazaröptetett gondolat mint hűség madár faágot hoz csőrében. Magyar dalt és hívást.

Sokat töprengtem: ha nem kerül a fejedelem közelébe, nem kell menekülnie, nincs távol több mint négy évtizeden át, mi lett volna belőle? Akkor is íróvá válik? Talán rátalál a szavak szépségére, de nem lesz egy irodalmi műfaj megteremtője.

„Mikes a késői barokk, rokokó széppróza utólrhetetlen tollú mesetere – írta Hopp Lajos, az életmű tu-

ISMERTETLEN MAGYARORSZÁGI MESTER, 19. SZÁZAD HARMADIK NEGYEDE

dós gondozója –, a régebbi magyar prózaírás klasszikus alakja... Művészi kvalitásai fölébe emelik valamennyi hazai kortársának a kora felvilágosodás fél évszázadának magyar irodalmában.”

Fontos megemlíteni, hogy Mikes halála előtt (pestisben halt meg 1761. október 2-án, sírja ismeretlen) kéziratának nagyobb részét haza tudta küldeni. Hálásak lehetünk a kései utódoknak, hogy őrizték és fölsmerték az életmű jelentőségét. 1786 körül tűnt föl a bécsi magyar szerkesztők körében a *Törökországi levelek*; 1794-ben megjelent az első kiadása.

Hűség és hazaszeretet jellemzi ezt a naplót. Finom szövésű részletek, egyszerű mondatok, az otthonról hozott ízes székely tájnyelv.

Váratlan, ízes ajándék volt a leveleskönyv, és kis idő múlva együtt emlegették a fejedelem könyveivel. Rákóczi és Mikes életműve éltető kovász lett. *Kölcsey, Ady, Juhász Gyula, Tamási Áron, Veres Péter*; más kortárs írók és ma élők emlékezései nem engedik, hogy a feledésbe hulljon a két nagyszerű ember áldozatos élete.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

HIRDETÉSEK

Nyugdíjas lelkészek találkozója

A nyugdíjas lelkészek szokásos összejövetelét a Deák téri gyülekezetben szeptember 4-én 9.30-kor tartjuk, melyen *Kende Péter és Joób Máté* tart áhitatot és előadást *Lelkeszi életpályamodell – Kihívások csomópontjában* címmel.

Meghívó a Lepramisszió rendezvényére

A Lepramisszió őszi műsoros délelőtti és rövid közgyűlését szeptember 14-én, hétfőn 10 órakor tartja a Budapest-Törökéri Református Gyülekezet templomában (Százados út 4.; a 2-es metró Stadion megállójától jobbra, a katolikus templom mellett) utca). Képes bemutató, versek, énekek, ismeretterjesztő előadás alkotja a műsort. Az alkalom 13 óra körül fejeződik be szeretetvendégséggel. Mindenkit szeretettel várnak!

Munkatársat keres a Fébé

A Fébé Evangelikus Diakonisszaegyesület kilencvenévi szolgálat után új irányt szab tevékenységének. Megtartva a diakonisszák elkötelezettségét a szolgáló Jézus követésében, professzionálisabb szolgálatot alakít ki a rászorulóknak segítségére.

Munkatársat keresünk segélyszolgálati rendszer kialakításához, mely az egyesület múltját, ismertségét felhasználva adományok, pályázatok segítségével az evangélikus egyházon belül, de tágabb körben is karitatív munkát végez.

Feladatok:

- adminisztrációs kötelezettségek
- az egyesület népszerűsítése
- bel- és külföldi egyházi, világi szervezetek, magánszemélyek segítségének szervezése
- önkéntesek toborzása, pénzügyi, tárgyi, adminisztrációs segítség szervezése
- oktatási, missziói, hitmélítő alkalmak szervezése

Elvárások:

- aktív tagság az evangélikus egyházban, a Fébé egyesület szolgálatának ismerete
- az egyesületekre vonatkozó jogi szabályozás ismerete, alapvető pénzügyi ismeretek, az adminisztrációban való alaposág
- jó kommunikáció, önálló vagy közösségi kreatív tevékenység
- pályázatírásban való jártasság
- tárgyalóképes német- és angolnyelv-ismeret, jogosítvány

Ajánlatunk:

- önállóság
- felszerelt iroda
- szolgálati autó – céges használatra
- közalkalmazotti bértáblára támaszkodó fizetés

A pályázatokat szeptember 30-ig a Fébé Evangelikus Diakonisszaegyesület címére várjuk: 1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 193., vagy a febe.egyesulet@lutheran.hu e-mail címünkre.

Istentiszteleti rend • 2015. szeptember 6.

Szentháromság ünnepe után 14. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.

Lekció: Lk 17,11–19; 1Móz 28,10–22. Textus: Gal 5,16–24. Énekek: 225/461, 47.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; du. 6. Liszka Viktor; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10. (úrv.) D. Keveházi László; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. (úrv.) Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztojanovics András; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstücsk M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv., tanévnyitó) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Smidéliusz Gábor; du. 6. Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. 10. (családi) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. Románé Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/A** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., családi) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 10. (úrv., családi) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; de. negyed 12. Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Grendorf Péter; **Zuglói, XIV., Lőcsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) dr. Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 73. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicás Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv., tanévnyitó) Szirmai Zoltán; **Cinkota, XVI., Rózsavél u. 46.** de. fél 11. (úrv., tanévnyitó) Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. (úrv.) Vető István; **Árpádföld, XVI., Menyhért u. 42. (református templom)** du. 3. (úrv.) Vető István; **Rákoshely, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. (úrv.) Kovács Áron; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyas; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lackneré Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza. Összeállította: Balla Mária

Terray László halálára

Testvérünk hazatért

Kerülő úton, késéssel jött a szomorú hír: kilencvenéves korában, augusztus 8-án, norvégiai otthonában elhunyt dr. h. c. Terray László evangélikus lelkész. Vagy két hónapja még beszéltem vele telefonon: vidáman sorolta, hogy még el tudja látni magát, bár szükség esetén valaki a rendelkezésére áll. És hozzátette, hogy már igen gyenge és fáradt.

A Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkigondozók Munkaközössége (KÉMELM) egykori elnökét vesztette el benne. Illő, hogy Istennek hálát adjunk érte: ez a tudós, tehetséges, szorgalmas, nagy feladatok elvégzésére mindig kész testvérünk és kollégánk gazdagította közösségünk és valamennyiünk életét. Néhány jellemző vonását emeljük csak ki e pár sorban.

László tudós és bölcs ember volt. Ösztöndíjasként került ki külföldre, és egész életén át meg is maradt „ösztöndíjasként”. Hangyszorgalommal állt neki minden munkának. Amire pedig „ráállt”, azt következetesen és fáradhatatlanul be is végezte. Isten előtt állónak-élőnek tudta magát, és mindig úgy dolgozott, hogy megbízójának bármikor számot tudjon adni feladata elvégzéséről.

Egész szolgálata a norvég evangélikus egyházzal kötődött. Volt fővárosi sekrestyés, lappföldi misszionárius, apály-dagálykor különböző számú sziget gyülekezeti lelkésze, a norvég zsidómisszió fáradhatatlan és igen aktív főtákará, a magyarországi egyházak sorsát aggodva figyelő kritikus. Mindez azonban nem akadályozta meg abban, hogy az 1956 utáni nehéz időkben ne visel-

je szívén a külföldre szakadt magyar keresztények gondozásának ügyét. Tárgyalt, intézkedett, kért, közbenjárt, kopogtatott-kilincsel. Nem utolsósorban ennek volt eredménye az eredetileg a Trans World Radio, majd a Radio Monte Carlo állomásain évtizedeken át sugárzott ma-

zelése a megoldásra. Kifogyhatatlan ötletkészletéből sokan és sokat gazdagodtunk. Vitás ügyeink elintézője gyakran ő volt. Nem hangoskodva, hanem következetes békíteni akarással és tudással.

Bibliás kegyességű ember volt. Lelkesedett az északi ébredési moz-

gyar nyelvű evangélikus adás, a most ötvenkilencedik évében járó *Útitárs* magyar evangéliumi lap, a munkaközösség szaklapja, a *Koinonia*, részvételünk az ökumenikus munkában.

Szívvél-lélekkel szolgálta norvég egyházát, és ugyanolyan erőbevetéssel gondoskodott közösségünk vezetéséről és munkájáról.

László jó kolléga és testvér volt. Bajban mindig lehetett a segítségére számítani. Tanácsalanságban mindig tudott utat mutatni. Amikor személyes ügyeink nehezédtek ránk, neki mindig volt ötlete, elkép-

galmak munkájáért csak úgy, mint az általa megálmodott s ma is élő nagyheti ifjúsági konferenciák „kegyes” megrendezéséért. Sokszínű és -rétű munkájában annak a Krisztusnak a szeretete vezette, aki méltatta őt sok-sok kegyelmi ajándékára. Élményt jelentettek írásai, igehirdetése, áhítatai. Magát mindig az Ige uralma alá helyezte, és végezte csendben – de következetesen – sokágú munkáját.

László a mienk volt – így éreztük. S az is marad, amíg élnek azok, akik olyan sokat köszönhetnek neki. Ezért marad is a mienk. Az Isten kezében.

■ GÉMES ISTVÁN

A szülőháza elismerése: az Ordass Lajos-díj

Nem szükséges elmondani a magyar evangélikusoknak, hogy ki volt Terray László, az 1946-ban Ordass Lajos püspök által fölszentelt evangélikus lelkész. A norvégiai ösztöndíjas jól tette, hogy a kommunista hatalomátvétel és püspöke bebörtönzése után kint maradt, közreműködött a koncepciók per és a kommunista rendszer leplezésében. Terraynak Ordassról írt és már számos nyelvre lefordított, *Nem tehetett mást* című életrajza a rendszerváltozások, 1990-ben itthon is megjelent (az Ordass Lajos Baráti Kör gondozásában).

A norvég evangélikus egyházban végzett szolgálata mellett a norvég lappmisszió, 1967-től 1981-ig a norvég Izrael-misszió főtákaraként is széles körű elismerést kiváltó hit-testvérünket hetvenedik születésnapján *ifj. Fabiny Tibor* köszöntötte a *Protestáns Szemlében*, 2004-ben, nyolcvanadik születésnapján pedig *Hafenscher Károly* az *Evangélikus Életben*. Amikor 2008-ban első kitüntetésként átvette az Ordass Lajos-díjat, Fabiny Tibor teológusprofesszor laudációjában kiemelte: „Nem Terray László érke-

zett vissza a Magyarországi Evangélikus Egyházhoz, hanem az egyház tért vissza hozzá.”

Norvégiába akkreditált magyar nagykövetség kedves kötelességemnek tekintetem, hogy fölkeressem vidéki lakásában, ahol felesége halála óta egyedül, de gyermekei gondoskodó figyelmétől övezve élt. Az évek súlyától testileg meghajlott, de szellemileg friss, a világ és szülőháza sorsát követő, rendkívül szeretetreméltó embert ismertem meg benne. A bennünket körülvevő sok aggasztó jelenség természetesen erősen foglalkoztatta, de az volt a benyomásom, hogy érzi, a maga részéről megtette, amivel a bajok orvoslásához hozzá tudott járulni, és megnyugodva várja Teremtője hívását.

Közlegő kilencvenedik születésnapját azzal szerettem volna megünnepelni, hogy fölterjesztettem a Magyar Érdemrend tisztikeresztje kitüntetésre. Betegeskedése miatt aggodtunk, de a gondviselés kegyelme lehetővé tette, hogy 2014. január 29-én *Pröhle Gergely* helyettes államtitkárral, egyházunk országos fel-

ügyelőjével együtt adjam át neki szülőháza elismerését. Az oslói magyar nagykövetségen tartott kis ünnepségen a kitüntetett mellett részt vett három gyermeke és családtagjaik, személyes barátja, *Ole Ch. Kvarme* oslói püspök, valamint *Rolf G. Heitmann*, a norvég Izrael-misszió jelenlegi főtákará a testvérevel, aki Terray régi barátja.

Pár héttel később még egyszer láthattam László bátyámat. Meglátogattam régi kollégám és barátom, *Ódor László*. Feleségeinkkel együtt fölkerestük, és még biztatónan jó testi-lelki állapotban találtuk a magyar-norvég egyházi kapcsolatok doyenjét. Sandei otthonában ugyanaz a példás rend, nyugalom és finom sütemények fogadtak, mint első látogatásomkor. Elsősorban arról beszélgettünk, mennyire váltak valóra azok a reményeink, várankozásaink, amelyek huszonöt évvel korábban bennünk éltek. Nem volt okunk az elégedettségre, de vigasz volt a tudat, hogy a magyarság most maga alakíthatja sorsát, és Isten segítségével minden bajból kiálalhatunk.

■ JESZENSZKY GÉZA

HIRDETÉS

Parókusi alkalmassági vizsgálat

Az Északi Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatala parókusi alkalmassági vizsgálatot hirdet az egyházkerület azon lelkészei számára, akik a Magyarországi Evangélikus Egyház 2005. évi III. törvényének 12., 13., 14. paragrafusaihoz előírt feltételeknek megfelelnek.

A szóbeli vizsga várhatóan november utolsó hetében lesz. Jelentkezni elektronikus úton lehet szeptem-

ber 25-ig a püspöki hivatal e-mail címén (eszaki.kerulet@lutheran.hu) az esperesi igazolás csatolásával.

A jelentkezők részletes tájékoztatást kapnak a vizsga menetéről, az írásbeli feladatokról és a szóbeli tételekről.

DR. FABINY TAMÁS,
az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke

Távoli világok

A tavalyi év egyik legnagyobb filmsikere volt a *Csillagok között* (Interstellar) című film *Christopher Nolan* rendezésében. A történet ott kezdődik, hogy a Föld egyre kevésbé élhető az emberiség számára, így szinte az utolsó erőforrásokat próbálják meg felhasználni arra, hogy evakuálják a bolygóról a megmaradt népeiséget. A sztori nem egyedül, hanem egy csapatból, hogy számos tudományos-fantasztikus alkotás foglalkozik a kérdéssel, hogy mi is történik, amikor az emberi faj szükségesszerűségekből vagy kalandvágyból elhagyja a bolygóját, és új hazát keres magának. *Jules Verne Utazás a Holdba* című műve éppen százötven éve jelent meg, és már annak is több mint negyvenöt éve, hogy űrhajó szállt le egy másik égitest felszínére.

Az elmúlt pár hónapban két hír is felkeltette az űr iránt érdeklődők figyelmét. Az egyik, hogy a kilenc éve útjára bocsátott New Horizons űrszonda csaknem tizenkétezer kilométerre közelítette meg a Plútót, és eddig elképzelhetetlen minőségű fényképeket küldött róla vissza a Földre. A másik, hogy a Kepler űrtávcső olyan bolygót fedezett fel a távoli világűrben, amely az eddigiek közül a leginkább hasonlít a Földre. A Kepler-452b – feltételezett jellemzői alapján – csaknem annyira alkalmas lehet az életre, mint maga a Föld, ugyanakkor olyan óriási távolságra van tőlünk, hogy még a New Horizonsnak is huszonötmillió évbe telne, hogy odaérjen. Októberben kerül a mozikba a *Mentőexpedíció*, *Andy*

Weir A marsi című műve alapján forgatott film. A szerző a tudományos világ szerint is rendkívül jó érzékkel és szakmailag is pontosan nyúlt a kérdéshez: miként lehet túlélni a Marson, ha egy expedíció balul sül el. A könyv sikere részben annak is köszönhető, hogy egyre inkább aktuálisan megoldandó feladatként tekintenek arra, hogy emberek lehessenek küldeni a vörös bolygóra, és adott esetben állandó telepet lehessen létrehozni rajta.

A távoli világok meghódítása tipikusan első világbeli probléma. Technikai kutatások folynak abban a témában, hogy miként lehet élni olyan környezetben, ahol sem léghő, sem ivóvíz, sem megfelelő sugárvédelem nem létezik. Ugyanakkor a Föld bizonyos részein éppen olyan valós probléma például az ivóvíz hiánya, mint a Marson. A nyugati világ figyelme mégis mintha kevésbé fókuszálna erre a területre. Vannak azért szervezetek, amelyek éppen ez ellen küzdenek. A *Water.org* weboldalán egyből szembeötlő információk alapján igen súlyos gondról van szó: a világon minden percben meghal egy gyermek valamilyen vízzel kapcsolatos betegségben.

Mindeközben az Egyesült Államokban óriási sikert tud elérni egy olyan vízpalack, amelyik kapcsolatot tart fenn tulajdonosának mobiltelefonjával. A *HidrateMe* azok számára készült, akik nem isznak eleget – no nem azért, mert nincs megfelelő mennyiségű ivóvízük, hanem mert egyszerűen nem figyelnek oda a kellő folyadékbevitelre.

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

A *HidrateMe* rendszere a test-súly és az időjárási körülmények figyelembevételével jelzi, hogy mennyi folyadékot kell még aznap innunk, és grafikonon is megnézhetjük, hogy az elmúlt időszakban mennyire voltunk jó ivók. Persze a telefonos figyelmeztetés sem lehet mindig elég, ezért maga a palack is elkezd világitani, amikor eljön az ideje annak, hogy a szomjunkat oltjuk.

Csak nézőpont kérdése, hogy a gazdag Nyugat és a szomjazó Kelet közötti távolságot nagyobbak lássuk, mint a Mars és a Föld közöttit. A háborúk és a fokozódó vízhiány következtében milliók fognak útra kelni új otthon reményében, és bár az emberiség előszeretettel tekintene planétákon kívülre, valójában a „helyi” problémákat kell majd a jelenleginél hatékonyabban megoldania. Negyvenöt dollár egy okospalackért nem nagy ár, de a szép az lenne, ha a saját kényelmünk biztosítása mellett a *Water.org* támogatására is futná.

Ha használjuk a *Tab for a Cause* (<http://www.tabforacause.org/>) böngészőmodult, akkor a megnyitott böngészőablak után járó virtuális valutánkat fordíthatjuk a *Water.org* támogatására, így legalább lesz haszna annak, hogy hirdetéseket nézegetünk.

■ N. B.

Felejthetetlen élmények a KÖSZI-táborokban

► A Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért (KÖSZI) 2015 nyarán rendezte meg a 19. *Napvető* közösségépítő tábort két turnusban. A *Napvető kreatív tábor* az ifi korosztályt (7–12. osztályosok), a *Napvető kalandtábor* a kisebbeket (3–8. osztályosok) várta Piliscsabán, a Béthel Evangélikus Missziói Otthonban. A táborok idén megújult tartalommal jelentkeztek: az eddigi ifitábor a szellemi és fizikai kreativitás fejlesztését tűzte ki célul, míg a korábbi kölyöktábor szellemi, lelki és fizikai kalandokra hívta a kicsiket. Összesen százhusz fiatal és harminckét vezető, illetve segítő élvezte a szerető közösség élményét egy-egy újabb felejthetetlen héten át, Isten áldásával.

JENCSIK VIKTOR FELVÉTELE

Újabb mérföldközhöz érkezett ebben az évben a KÖSZI, amikor igazán korszerű és egyedi arculatot kapott a két tábor. Ez lehetővé tette, hogy a résztvevők életkoruknak megfelelően és önfeledten szórakozva fejlődjenek a nyáron is testben és lélekben. Talán az izgalmas témaválasztásnak is köszönhető, hogy rengetegen jelentkeztek: *Világok vonzásában*, illetve *Utazás a Föld körül* címmel képzeletben fantasztikus utazásra indultak a tábori csapatok.

A KÖSZI Napvető kreatív tábor lehetőségét adott a kamaszoknak távoli tájak életébe való bepillantásra, mi-

közben számba vették azokat az értékeket, melyeket az adott kontinensen a legfontosabbnak tartanak – hogy aztán mindezt kreatív módon dolgozzák fel zenében, festésben, színdarabokban, táncban, főzésben. A KÖSZI Napvető kalandtáborban a kicsik serege naponta keresett kincset hegyen, vízen, dzsungelben és sivatagban, és észrevétlenül találták meg nemcsak az apró játékokat, hanem a szívük-lelkük kincseit is áhítatokon, kiscsoportos hittanórákon, csendesítők és beszélgetések során.

Sokoldalú sportolási lehetőség, sosem látott, izgalmas és kreatív

programok, személyre szóló figyelem és családi kiscsoportok jellemezték a tábort.

A szoros összekovácsolódott közösségek végül *Megálló* úrvacsorás istentisztelettel búcsúztatták el a két hetet. Isten tenyerén, szerető közösségben, csupa apró és nagyobb csodát átélve telt el az idő: az egyik ilyen csoda a kalandtáborban történt meg, ahol számos generáció táborozott együtt vidám nagycsaládként. A KÖSZI Napvető kalandtábor keretén belül szervezték meg a KÖSZI ifiképző tábort is, amely a táborvezetői utánpótlást biztosítja.

Ugyanaz az egymást szerető és támogató közösségi érzés tartotta össze a 18–38 éves vezetői csapatot, mint a tízfős, nagykamaszokból álló, vezetőik jobbkezeül szolgáló, ügyes ifiképzős csoportot vagy a vidám résztvevők népes tábort. A KÖSZI vezetősége pedig hihetetlenül büszke rá, hogy a tehetséges vezetői csapat tagjai között kilenc olyan fiatal van, aki valamikor 8–12 éves Napvető-táborozó volt, és most önkéntesként, saját adottságait és az itt tanultakat kamatoztatva terelgeti a kicsiket.

Köszönettel tartozik a szervező és részt vevő csapat *Varga Gábornak* és feleségének, *Zsuzsának* a helyszínen nyújtott gondoskodásukért, *Szabó B. András*, *Szlaukó Orsolya* lelkészeknek és *Szabó Adrienn* teológushallgatónak a táborban végzett lelki vezetői szolgálatért, valamint *Kelényi Zsolt* és *Frenyó Zsófia* táborvezetőinknek.

A szervezők mindenkit szeretettel várnak a következő, a 14. KÖSZI Nyomkereső készségfejlesztő táborba Piliscsabára, melyet október 22–25. között, őszi, misztikus hangulatban, „Tudsz titkot tartani?” mottóval rendeznek meg.

■ PELLIONISZ PETRA

HIRDETÉSEK

Könyvvásárok szeptemberben

A Luther Kiadó minden érdeklődőt szeretettel vár könyvesasztalánál

- az *evangélikus presbiterek országos találkozóján (EPOT)* szeptember 19-én Budapesten, a Tüskecsarnokban;
- az *artikuláris napon* szeptember 27-én Nemescsón;
- a *Tágas tér fesztiválon* 2015. szeptember 25–27. között Szegeden.

Saját kiadványainkra 15% kedvezményt biztosítunk.

Szeretnénk felajánlani gyűlekezeteinknek, intézményeinknek és egyéni vásárlóinknak az *előrendelés* lehetőségét, hogy megrendelt könyveiket a helyszínen *postaköltség nélkül* átvehessék. Ehhez megrendeléseiket az EPOT esetében legkésőbb *szeptember 16-ig*, a nemescsói és szegedi rendezvény esetében *szeptember 22-ig* küldjék el a kiado@lutheran.hu címre. Kérjük, szíveskedjenek jelezni, melyik könyvvásárra kérik a csomagot, és hogy készpénzzel vagy átutalással kívánják-e fizetni.

Átutalásos számla esetén 10%, készpénzes fizetés esetén 15% kedvezményt adunk. A könyvvásároknak csak készpénzes számlát áll módunkban kiállítani.

Luther Kiadó

Kiadónk és könyvesboltunk új címe 2015 januárjától: 1081 Budapest, Kiss József u. 2/A

Számlázási és postázási cím: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Tel.: 1/317-5478, 20/824-5518

Könyvesbolt: 1/411-0385

kiado@lutheran.hu

<http://www.facebook.com/LutherKiado>

Meghívó a hittudományi egyetem tanévnyitójára

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szeptember 11-én, pénteken 14.30-kor tartja tanévnyitó istentiszteletét és ünnepi ülését a budapest-zuglói evangélikus templomban (Budapest XIV., Lócsei út 32.). Az istentiszteleten *dr. Fabiny Tamás* püspök végzi az igehirdetés szolgálatát.

Az ünnepi ülés rendje: Megnyitás • Rektori beszéd • Előadóknak fogadalmotétele • Mentori megbízólevelek átadása • Habilitációs oklevelek átadása *Németh Tamás* és *Hanula Gergely* részére • *Szabó B. András* pestújhelyi lelkész doktoravatása • MAB akkreditációs tanúsítvány átadása • Bejelentések • Himnusz

Közreműködik *dr. Finta Gergely* (orgona), az egyetem énekkarát *dr. Kinczler Zsuzsanna* vezényli.

Az offertórium a Dr. Sólyom Jenő Alapítvány javát szolgálja.

Ünnepünkre szeretettel meghívjuk.

DR. SZABÓ LAJOS REKTOR

A Fény felé – szimpóziumest

„A fény homályt, az árnyak mélye fényt szül...” (Pilinszky)

Szimpóziumest a *Fény nemzetközi éve* alkalmából a Petőfi Irodalmi Múzeumban (Budapest V., Károlyi u. 16.) szeptember 21-én a Petőfi Irodalmi Múzeum, a Magyar UNESCO Bizottság és az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány rendezésében.

Köszöntőt mond *E. Csorba Csilla*, a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója és *Réthelyi Miklós*, a Magyar UNESCO Bizottság elnöke.

18.10–18.30: *Herényi Levente* biofizikus előadása

18.30–19.10: A dicsőség felfénylése – kerekasztal-beszélgetés *Darvas István* rabbi, *Fabiny Tamás* evangélikus püspök, valamint *Korzenszky Richárd* OSB perjel részvételével. A beszélgetést *Galambos Ádám* evangélikus teológus vezeti

19.10–19.20: Szünet

19.20–19.30: A fény ihletése az irodalomban – felolvasás

19.30–20.10: Disputa – *Czigány Tamás* építész, *Haris László* fotóművész, *Mengyán András* képzőművész beszélgetése *Galambos Ádám* vezetésével

20.10–20.20: Szünet

20.20–21.20: *A Szent Efrém férfikar* koncertje (művészeti vezető: *Bubnó Tamás*)

MEGHÍVÓ PROTESTÁNS MÉDIAMŰHELYRE

Téma: A médiaoktatás – protestáns szemmel

Idén is aktív médiamunkásokat, továbbá a média belső, szakmai kérdéseiről érdeklődőket vár őszi tanácskozására a Protestáns Újságírók Szövetsége (Prúsz). Műhelyünk ezúttal az újságíróképzés, a médiaoktatás mai helyzetét veszi górcső alá, a tárgyban illetékes tanár kollégák részvételével.

Akik már elfogadták meghívásunkat: *Balla Péter*, a Károli Gáspár Református Egyetem rektora; *Gazsó L. Ferenc*, a Magyar Távirati Iroda Igazgatóság igazgatója; *Heltai Miklós* nyugalmazott gimnáziumigazgató, a Csökmei Kör elnöke; *Illisz László*, az Evangélikus Információs Szolgálat igazgatója, a Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola oktatója; *Kerekes Sándor* kommunikációs vezető (Főnix Rendezvényszervező Nonprofit Kft.); *Komlósi Gábor*, a Magyar Újságírók Országos Szövetségének elnöke; *Nagy Károly Zsolt*, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia főiskolai adjunktusa, az induló kommunikáció szak vezetője; *Osztovis Ágnes*, a *Heti Válasz* főmunkatársa; *Ozsváth Sándor* művelődéstörténész, a Kőlcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola nyugalmazott docense.

Helyszín: Bethesda Baptista Üdülő és Konferencia-központ, Balatonföldvár, Spúr István u. 21. Időpont: 2015. szeptember 11–13.

Részvételi díj (péntek vacsorától vasárnap ebédig): 9500 Ft, Prúsztagoknak: 7500 Ft. Jelentkezni (a férőhelyek függvényében) szeptember 8-ig a prusz@lutheran.hu e-mail címen vagy a 20/824-9657-es mobilszámon lehet.

HIRDETÉSEK

GYÁSZJELENTÉS

Külön értesítés nélkül tudatjuk, hogy édesapánk, *Görög Tibor* nyugalmazzott lelkész, esperes augusztus 9-én, életének 99. évében elhunyt.

Szolgálati helyei voltak: Tordas, Kecskemét, Óbuda; végezte a São Paulóban élő magyarok lelkipályozását, végül börtönlelkézi szolgálatot végzett Budapesten. A Fébé-anyakáz kápolnájában emlékeztünk rá lakótársainak közösségében *Sztojanovics Andrásnak*, a Sarepta-szeretothon igazgató lelkészének szolgálatával. Életrajzát *Nagy Éva*, a nyugdíjas lelkészek otthonának lakója ismertette.

Gyászolják: két fia családjával és unokái családjukkal. Végakarátának eleget téve hamvait szűk családi körben helyezük örök nyugalomba.

„Isten üdvözítő kegyelme megjelent minden embernek.” (Tit 2,11)

Taizé-ima és énekegyüttlét

A rákosszentmihály–sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb szeptember 8-án, 18 órától Taizé-ima és énekegyüttlét.

Minden alkalommal van íghirdetés is. Információ: gyertyafeny.lutheran.hu

Fogadóórát minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három órától öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.).

Radosné Lengyel Anna országosfelügyelő-helyettes, a Déli Egyházkerület felügyelője

APRÓHIRDETÉS

Alpintechnikával is vállaljuk toronyok, épületek teljes felújítását.

Telefon: 30/952-6096.

E-mail: petranyalpin@gmail.com.

Mai hitvallások – látogatóban Szalay Krisztánál

Szeptember 6-án, vasárnap a Duna Televízióban 11.20-kor *Mai hitvallások – A dolgok érzelme...* címmel *Szalay Kriszta* színművészhez látogatunk, aki felidézi az evangélikus szeretetotthonhoz, a Sareptához fűződő kapcsolatát, szól az *És a nyolcadik napon* című darabja kapcsán a fogyatékkal élők problémáiról, és bemutatja *Kapcsolda* címmel elindított munkáját, melynek keretében egészséges és fogyatékkal élő fiatalok találkoznak, együtt töltve el egy-egy napot. Szerkesztő-riporter *Nagy László*, rendező *Horváth Tamás*.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (szeptember 6.)

Elbeszéljük a jövő nemzedéknek: az Úr dicső tetteit és erejét, csodáit, amelyeket véghezvitt. Zsolt 78,4 (Mt 10,8b; Lk 17,11–19; Róm 8,12–13/14–17; Zsolt 78,1–31) Amikor a keresztség szentségében Krisztus testének tagjaiként születünk újjá, egyben arra is elhívtunk, hogy tanúságot tegyünk a keresztség igazgató igazsága, szabadító kegyelme, bátorító vigasztalása mellett. Mert az Úr dicső tettei és ereje, véghezvitt csodái, amelyekről a zsoltár szerzője énekelt, mind egy pontba fókuszálhatók: ez pedig Jézus Krisztus, illetve az ő keresztsége. Az egyházat pedig nem másért helyezte a világba az Úr, mint hogy róla tanuskodjon. Reménytelibb örökséget nem is hagyhatnánk hátra az utánunk következő nemzedéknek.

Hétfő (szeptember 7.)

Pál írja: Az egészséges beszéd példájának tekintsd, amit éntőlem hallottál, a Krisztus Jézusban való hitben és szeretetben. 2Tim 1,13 (Zsolt 119,154; 2Tim 1,1–6/7; Mt 15,29–39) Mi az egészséges beszéd? Gyakran azt gondoljuk, hogy az egyháznak az a feladata, hogy valamilyen pozitív üzenetet adjon át az embereknek, valamilyen, ami előrébb viszi őket a mindennapokban. Ezért aztán előfordul, hogy hallgatunk például a bűn átkáról, Isten ítéletéről vagy arról, hogy a törvény rettegésbe taszítja az embert. Pál azonban a saját szavait nevezi egészséges beszédnek: a teljes, tiszta és igaz tanítást, vagyis az elveszetteket megszólító és meggyógyító evangéliumot. Bárcsak mindannyiunknak ez foglalná el a szívét, és nap mint nap ez szólalna meg az ajkunkon!

Kedd (szeptember 8.)

Az Úrtól jön a szabadítás. Legyen áldásod népeden! Zsolt 3,9 (Júd 2; Jn 9,24–38/39–41; Mt 16,1–12) Dávid zsoltárának szavait azon a napon olvassuk, amikor az ősi hagyomány szerint Krisztus népe Mária születésére emlékezik. Isten megemlékezett ígéretéről, amikor a történelem egy bizonyos pontján kiválasztotta a fiatal názareti lányt, hogy – az ősi szóval élve – „istenszülővé” legyen. Isten szabadító cselekvése maga Krisztus. Örömmel adhatunk hálát Istennek, hogy nem feledkezik meg az óvíról, és aki Mária méhében megfogant, majd a kereszten életét adta értünk, az ma is áldást jelent a benne bízókban.

Szerda (szeptember 9.)

Járuljunk tehát bizalommal a kegyelem trónusához, hogy igrálmal nyerjünk, és kegyelmet találjunk, amikor segítségre van szükségünk. Zsid 4,16 (JSir 3,41; Filem 1–16/17–22; Mt 16,13–20) Szeretjük becsapni önmagunkat és azt hissi, hogy Istenre mindössze segítségként van szükségünk. Segíts magadon, az Isten is megsegít! A valóságban azonban nem segítségre, hanem kegyelemre van szükségünk, mert elrontott életünket egyedül Krisztus keresztsége fordítja a helyes irányba. Isten nem megsegít, hanem elvégzi rajtunk megváltó munkáját. Ezért kell nap mint nap bizalommal a színe elé járulnunk, mert nélküle elveszettek vagyunk.

Csütörtök (szeptember 10.)

Én, az Úr, nem változtam meg! Mal 3,6a (Jel 1,8; 1Krn 29,9–18; Mt 16,21–28) Természetes módon keressük a megnyugtató állandóságot az életünkben, ám azt a világtól, az emberektől – akár a hozzánk legközelebb állóktól – sohasem kapjuk meg. Az egyetlen biztos pont nem más, mint Isten megbízható állandósága. Miért ne higgyünk abban, hogy az ő szava ma is beteljesedik? Miért ne bízzuk rá magunkat ma is a keresztség evangéliumának mindent átrendezni képes, elképzelhetetlen erejére? Miért kellene az életünket vagy akár az egyház hajóját a világi divathullámok megsabta útra kormányozni? Bízunk az Úrban, aki ma is megcselekszi, amit ígért!

Péntek (szeptember 11.)

Mindenkinek ugyanaz az Ura, és ő bőkezű mindazokhoz, akik segítségül hívják őt. Róm 10,12b (Zak 2,15a; Jn 13,31–35; Mt 17,1–13) Pál szavai nem azt jelentik, hogy bármiben is higgyen az ember, vagy bárminek nevezze is Istenét, üdvözülni fog. Ez legfeljebb a mai világ elterjedt önámítása. Nincs üdvösség Krisztuson kívül! Ám ebben az üdvösségben nincsenek előnnyel és hátránnyal indulók. Nyilvánvalóan bűnös életű vámszedő és tiszteletreméltóan kegyes farizeus között nincs rangsor. Az üdvösség mindenki előtt nyitva áll, mégpedig azért, mert mindannyian egyformán rászorulunk, és mindannyian egyformán képtelenek vagyunk megszerezni azt a magunk erejéből. Krisztus azonban bőkezűen osztja szabadító keresztségének áldott gyümölcseit.

Szombat (szeptember 12.)

Emlékezz arra, hogy Jézus Krisztus... feltámadt a halottak közül. 2Tim 2,8a (Zsolt 86,11; 2Thess 2,13–17; Mt 17,14–21) Emlékezzünk erre a tényre, és ne csak hűsvét ünnepi napjaiban, hiszen ez a hitünk alapja. Amikor Krisztusról beszélünk, hajlamunk vagyunk egyszerűen a múltba nézni és történelmi eseményként felleveníteni az *Újszövetségben* leírtakat. Csakhogy mi nem az egykor volt Krisztusra emlékezzünk, hanem arra az Úrra, aki igéjében és a szentségekben most is velünk van, egyházában összegyűjt, Szentlelkével ébreszti, újjáteremti és erősíti a hitünket. Így vagyunk az élő Krisztus élő egyháza.

■ TUBÁN JÓZSEF

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból szeptember 6-ától szeptember 13-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
8.00 / Civil Rádió (Budapest) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (civilradio.hu)	5.50 / Duna Tv Hajnali gondolatok 8.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Napi útravaló 13.30 / Kossuth rádió Erős vár a mi Istenünk! Az evangélikus egyház félórása 14.30 / Bartók rádió Népzene – Fiatalok hangja 20.00 / Pax Tv Kút (beszélgetéssorozat) Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész 22.05 / M3 Néző játsszik Madách Kamaraszínház, 1968 23.20 / Duna Tv A csepeli kettős gyilkosság Hatalmat mindenáron (magyar dokumentumfilm)	10.00 / Duna Tv Család-barát (délelőtti magazinműsor) 12.00 / Kossuth rádió Déli harangszó a szarvasi evangélikus Újtemplomból 17.10 / Duna World Magyar történelmi arcképcsarnok Eötvös József 18.00 / Pax Tv Keresztmetszet-koncert (koncertfilm) 19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Hétközi istentisztelet 20.00 / Bartók rádió Hangverseny-közvetítés a Mátyás-templomból 21.40 / M3 Sortűz egy fekete bivalyért (magyar filmdráma, 1984)	13.30 / Kossuth rádió „Tebenned bízunk eleitől fogva...” A református egyház félórása 15.45 / M2 Thomas, a gőzmozdony (angol animációs filmsorozat) 19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 19.35 / Bartók rádió A Belcea vonósnégyes hangversenye 21.25 / Duna Tv Szabadság tér '89 (történelmi magazin) 23.10 / Duna Tv Aranykorszak (kulturális magazin)

CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
10.05 / Duna World Élő egyház (vallási híradó) 11.15 / Duna World Tudós nők (magyar tévéfilm, 1975) (91') 14.25 / M3 Ismeretlen ismerősök Lovasi András 17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Nyitott ajtó (evangélikus magazin) 19.30 / Duna Tv Maradj talpon! (kvízműsor) 19.44 / Kossuth rádió „Ragyog a mindenség” Részletek a Kaláka együttes lemezéről 21.20 / Pax Tv Egyházak szerepe a mai társadalomban	10.05 / Kontakt Rádió (Budapest-Terézváros) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (kontaktradio.hu) 11.25 / Agnus Rádió (Kölkösvár) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (agnusradio.ro) 11.40 / Pax Tv Kenyeresem, tarisznyám, hócipóm (riportfilm) 15.15 / Duna World Világörökség Portugáliában (portugál ismeretterjesztő sorozat) 20.30 / Duna Tv Fölszállott a páva Területi válogatók – Szarvas	5.50 / Duna Tv Hajnali gondolatok 11.15 / Duna World Az aranyáskány (magyar film, 1966) (84') 12.50 / Duna Tv Ízörzők – Cserépfalu 13.03 / Petőfi rádió Harmincak társasága – Petőfi TOP 30 13.45 / Bartók rádió Malcolm Rudland orgonaestje 14.25 / Duna Tv Másfél millió lépés Magyarországon (magyar ismeretterjesztő sorozat) – Gemenc 23.00 / Pax Tv Händel: Messiás (koncertfilm)	6.00 / Kossuth rádió Vasárnapi újság 6.40 / Duna Tv Biblia és irodalom 9.00 / Pax Tv „Szolga csak egy van, az Isten” (zenés ifjúsági műsor) 9.30 / Duna Tv Református ifjúsági műsor 9.30 / ZDF (német) Evangélikus istentisztelet közvetítése a wittenbergi Stadtkirchéből 9.30 / Bartók rádió Musica Sacra (egyházzenesi magazin) 9.55 / Duna Tv Református magazin 19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Evangélikus istentisztelet

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.

Előfizetés: előfizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 20/824-5519.

Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (hirdetési ügyek referense): BALLA Mária

(maria.ball@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő:** DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** FEDOR SÁRA

(sara.fedor@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő:** SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). **Munkatárs:** WALKÓ ÁDÁM

(adam.walko@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KENDEH K. PÉTER – Oratio

oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu). **Szerkesztőbizottság:** ADÁMI Mária, BALCZA MATE,

B. WALKÓ GYÖRGY, DR. FABINY TAMÁS, KENDEH K. PÉTER, KISS MIKLÓS, KISS TAMÁS, DR. OROSZ GÁBOR VIKTOR, PRÖHLE GERGELY,

RADOSNÉ LENGYEL ANNA, T. PINTÉR KÁROLY.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 20/824-5518, 1/411-0385.

Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Kossó Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.).

Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN. **Árusítja a kiadó.** Terjeszti a Magyar Posta Zrt. **Terjesztési ügyekben reklamáció** a Magyar Posta Zrt.

Hírlapüzletig ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia

területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb

külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő

hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem

küldünk vissza. Az adott lapszámra szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzárta

kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni.

Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetesek@evelet.hu címre várjuk.

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

